

Trygghet for hverdagen

Utkast til KrFs stortingsprogram
2025-2029

Lagt frem 9. desember 2024

Til behandling på KrFs ordinære
landsmøte 24.-27. april 2025

3	Innledning.....	5
4	En god barndom varer hele livet	6
5	Familie og oppvekst	6
6	Barnehage	9
7	Grunnskole.....	10
8	Videregående opplæring	11
9	Friskoler	12
10	Trygge og kompetente lærere.....	12
11	Et samfunn med plass til alle	13
12	Retten til liv.....	13
13	Teknologi som fremmer menneskeverd.....	14
14	Inkludering	15
15	Trygghet i hverdagen	17
16	Justis.....	17
17	Ungdoms- og gjengriminalitet	19
18	Menneskehandel	20
19	Rus og rusomsorg	20
20	Eldre	21
21	Helse	23
22	Et inkluderende arbeidsliv	28
23	Asyl, innvandring og integrering	29
24	Teknologi	32
25	Forvalteransvaret tatt på alvor.....	33
26	Klima.....	33
27	Natur og miljø	35
28	Energi.....	37
29	Trygg økonomisk styring	40
30	Levende lokalsamfunn over hele landet.....	43
31	Lokaldemokratiet.....	43
32	Bolig.....	45
33	Tro og livssyn	45
34	Frivillighet og ideelle	47
35	Kultur	49
36	Samferdsel.....	51
37	Næring og skaperkraft	54
38	Høyere utdanning og forskning	56

39	Landbruk.....	58
40	Havbruk og sjømatnæringen.....	59
41	Mineraler i bakken og på havbunnen	60
42	Norge i verden	61
43	Utvikling	64
44	Forsvar	65
45	Beredskap	66
46	Et liberalt demokrati	67
47		
48		

49 Innledning

50 Kristelig Folkeparti er et kristendemokratisk sentrumsparti. Vår politikk skal beskytte menneskeverdet,
51 bidra til at alle mennesker får oppfylt sine rettigheter og at de erfarer rettferdighet. Den skal forvalte
52 naturen, ressursene og kulturen til det beste for alle mennesker og fremtidige generasjoner. Våre
53 løsninger skal vise tillit til enkeltmennesker, familier og lokalsamfunn, og solidaritet med alle som er
54 avhengige av fellesskapenes støtte, samt vår vilje til å bygge et sterkt velferdssamfunn og skape en
55 bedre fremtid.

56

57 **Vi vil bygge et varmere samfunn**

58 De viktigste fellesskapene i samfunnet er de nære og naturlige fellesskapene. Vi vil bygge sterkere
59 fellesskap med tillit mellom mennesker, og med trygghet og tilhørighet til noen felles verdier og mål. For
60 kristendemokrater vil de kristne og humanistiske verdiene være naturlige utgangspunkt. De nære
61 fellesskapene bygges nedenfra, gjennom å finne en god balanse mellom frihet og personlige ansvar.
62 Fellesskapet styrkes når enkeltmennesker vises tillit og får ta ansvar, når familien, nabolaget og
63 lokalsamfunn bevares og når sivilsamfunnet anerkjennes som en viktig aktør i fellesskapet. Tillit og
64 trygghet bygges når vi tar vare på et samfunn med små forskjeller. Samfunnet er i endring, og de siste
65 årene har det vært et økende fokus på statens evne til å løse enkeltmenneskers utfordringer. Flere
66 opplever at de står på utsiden av fellesskapene. Økende mangfold er et gode, men som samfunn
67 trenger vi noe felles som binder oss sammen. Vi vil verne om verdier og tradisjoner som binder
68 samfunnet sammen, og skaper en tilhørighet til et «vi» på tvers av alle forskjellene.

69

70 **Vi vil skape en bedre fremtid**

71 Kristendemokrater er åpne mot verden og tar ansvar for fremtiden. Menneskeverdet gjelder alle, og
72 nestekjærligheten er grenseløs. Vårt ansvar er å etterlate til våre etterkommere en verden som er bedre
73 enn den vi overtok. Nå står verdenssamfunnet overfor store utfordringer. Verden er mer urolig, og
74 sikkerhetssituasjonen mer uoversiktlig. Vi har en klima- og naturkrise, og jordens økosystemer er i en
75 kritisk situasjon. Antallet fattige øker, og rekordmange mennesker tvinges til å legge på flukt på grunn av
76 krig og klimaendringer. I møte med disse utfordringene vil vi ha en politikk basert på FNs
77 bærekraftsmål. Vi trenger mer samarbeid mellom land for å løse utfordringene, og vi må slå ring rundt
78 menneskerettigheter og demokrati. Vi vil at ny teknologi skal fremme likeverd, menneskerettigheter og
79 fellesskap.

80

81 **Vi vil bygge og trygge landet**

82 Kristendemokrater vil være verdibevisste forvaltere, som bruker muligheten til å bygge et samfunn med
83 velferd for alle, verdiskaping og arbeidsplasser og god infrastruktur. Våre felles ressurser skal brukes for
84 å bygge og utvikle landet, og ruste oss for fremtiden. Norsk økonomi står overfor en helt nødvendig
85 omstilling, og vi går en stor demografisk endring i møte i årene som kommer. I møte med disse
86 utfordringene trenger vi en omstilling av oljenasjonen Norge, som bidrar til å sikre velferdssamfunnets
87 økonomiske fundament. Vi må satse på et skapende og innovativt næringsliv, som lar oss bo og bygge i
88 hele landet.

89

90 En god barndom varer hele livet

91 Familie og oppvekst

92 En god og trygg barndom varer livet ut. Sterke og trygge familier er den beste forutsetningen for å gi alle
93 barn og unge en god start på livet. Det er viktig at vi som fellesskap tar ansvar for at alle barn blir sett og
94 får like muligheter.

95 Kristelig Folkeparti vil:

- 96 • Følge barnekonvensjonens prinsipp om at alle handlinger og avgjørelser som berører barnet,
97 skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn.
- 98 • Styrke familiene og gi foreldrene støtte, valgfrihet og tid sammen med barna.
- 99 • Gi alle barn og unge en god start på livet, uavhengig av økonomi, bakgrunn og funksjonsevne.

100 Styrke familiene

101 Familien er den naturlige og grunnleggende enheten i samfunnet, og menneskers første og viktigste
102 sosiale fellesskap. I familien kan mennesker møte betingelsesløs kjærlighet, omsorg og aksept, og
103 motta den støtten de trenger for å utvikle seg og mestre livet. Over lang tid har det vært ført en aktiv
104 politikk som har svekket familienes rolle i samfunnet: Familiene har fått mindre ansvar og
105 handlingsrom, og hensynet til «arbeidslinja» har vært prioritert før familienes behov. KrF vil gå motsatt
106 vei. Politikken skal støtte familiene, ikke styre dem. Vi vil styrke familiene og løfte foreldrerollen, vise
107 familiene tillit og gi dem ansvar, og sikre at foreldre, barn og andre familiemedlemmer har tid til å være
108 sammen.

109 Det fødes færre barn i Norge nå enn tidligere, og undersøkelser viser at folk oppgir at de ikke får så
110 mange barn som de egentlig kunne ønske seg. For mange er det økonomisk vanskelig å få barn før de
111 har kommet i gang med yrkeslivet, og det kan være en økonomisk belastning å få en stor familie.
112 Kostnader til større bolig, stor bil, fritidsaktiviteter, mat og klær øker med antall barn. KrF ønsker å legge
113 bedre til rette for at familier kan få flere barn dersom de ønsker det, blant annet gjennom å sikre bedre
114 støtte til studenter som får barn, og sikre økonomisk støtte til barnefamilier.

115 Kristelig Folkeparti vil:

- 116 • Fjerne tredelingen av foreldrepermisjonen og forbeholde 10 uker til hver av foreldrene, og at
117 fordelingen gjelder uavhengig av prosentsats på permisjonsuttak. Hvis en av foreldrene ikke har
118 mulighet til å ta ut permisjon gis det mulighet til å søke om overføring til den andre forelderens.
119 • *Dissens (Jonas Andersen Sayed, Rode Hegstad, Majen Helen Sævik, Monika Kleffegård
120 Hartviksen): Ha fri fordeling av permisjonen.*
- 121 • Utvide foreldrepermisjonen med 4 uker, til totalt 53 uker.
- 122 • Gi fedre selvstendig uttaksrett til foreldrepermisjon.
- 123 • Utvide foreldrepermisjonen for flerbarnsfamilier.
- 124 • La foreldre beholde retten til foreldrepenger som ved forrige barn når det er mindre enn to år
125 mellom fødslene.
- 126 • Erstatte engangsstøtten og innføre rett på foreldrepenger til alle. Minstenivå på
127 foreldrepenger skal være på 3G.
- 128 • Doble barnetrygden og skattlegge den.
129 • *Dissens (Håkon Pettersen, Kjell Ingolf Ropstad, Renate Giske): Øke barnetrygden til
130 2000 kr i måneden*
- 131 • Øke skattefradraget for foreldre fra og med barn nummer tre.
- 132 • Utvide retten til kontantstøtte til å gjelde til barnet fyller 2 år, og øke den.

- 133 • Lovfeste retten til å jobbe redusert dersom man har omsorg for barn under 12 år.
- 134 • Gi foreldre med barn under skolealder rett til å redusere stilling til 80% med kompensasjon.
- 135 • At foreldre som får trillinger (eller flere) har rett på 15 timer i uken med avlastning/praktisk hjelp
- 136 frem til barna er ett år, uavhengig av hvor i landet de bor.
- 137 • Tilby foreldreveiledningskurs for alle førstegangsførelde der enten en eller begge foreldre får
- 138 barn for første gang.
- 139 • Gjøre familieverntjenesten bedre kjent, og gi alle foreldre mulighet til å delta på samlivskurs.
- 140 • Øke antall sykt-barn-dager slik at hver forelder får 10 dager per barn.
- 141 • Utforme samværsreglene slik at barn skal ha mulighet til å ha kontakt med begge foreldrene
- 142 sine, også etter et samlivsbrudd. I fordelingen av samvær mellom foreldrene må barnet bli hørt
- 143 og barnets beste legges til grunn.
- 144 • Sikre at økonomi ikke gjøres til et insentiv for å hindre samvær med den andre forelder.
- 145 • Ha gode ordninger for hjelpetiltak og foreldreveiledning for par med barn som går fra hverandre.

146

147 **Alle barn skal ha en trygg oppvekst**

148 Ikke alle barn og unge opplever familien som et trygt sted. Når barn og unge lever under forhold som
 149 kan skade deres helse og utvikling er det nødvendig at samfunnet griper inn for å sikre familiene støtte,
 150 og gi barna den riktige hjelpen og omsorgen. Barnas trygghet og sikkerhet skal alltid prioriteres. Barns
 151 beste må alltid legges til grunn i tilfeller der alternativ omsorg vurderes.

152 Kristelig Folkeparti vil:

- 153 • Styrke tidlig innsats, forebyggende tiltak og støtte til familier, slik at flest mulig kan vokse opp i
- 154 sin familie og sitt nærmiljø.
- 155 • Forsterke barnevernsbarns rettigheter, rett til å bli hørt og involvert, og mulighet for å klage på
- 156 tjenestene de mottar.
- 157 • At barn og foreldre skal ha rett til fri rettshjelp fra sak blir opprettet. Barna sin mening skal bli
- 158 hørt, og barn skal selv avgjøre sine talspersoner.
- 159 • Ha tilgang på barn- og familiehjelp i alle kommuner slik at flere foreldre kan få hjelp i
- 160 forelderrollen før det er nødvendig at barnevernet gjør en undersøkelse. Kommunene må tilby
- 161 sårbare familier helhetlig hjelp fra svangerskap frem til barnet er 3 år, og tilby familier i
- 162 barnevernet med sammensatte utfordringer å ha en fast koordinator i det kommunale
- 163 apparatet.
- 164 • Styrke samarbeidet mellom helsetjenester som helsestasjon, familietjenester, utekontakt og
- 165 politi for å komme tidligere inn, og at barnet skal bli bedre ivaretatt.
- 166 • Legge til rette for å opprettholde kontakt med biologiske foreldre og en midlertidig
- 167 omplassering av barn i de situasjonene der det vil være mulig for barnet å flytte tilbake til sine
- 168 biologiske foreldre.
- 169 • Arbeide for økt behandlingsskapasitet i det kommunale barnevernet, nok fosterhjems plasser og
- 170 institusjons plasser til å gi alle barn et tilbud tilpasset den enkeltes behov, nok kapasitet i
- 171 fylkesnemndene til å sikre rask saksbehandling, bedre tilsyn, opplæring og veiledning for
- 172 fosterhjem, samt økt rett til ettervern og fokus på oppfølging og samtale med det enkelte barn.
- 173 • Legge til rette for barnevernsenheter på en størrelse som sikrer gode og trygge nok tjenester til
- 174 barn og familier, og som sikrer at ansatte har et stort nok kompetansemiljø.
- 175 • Gi kommunene rammer til å kunne redusere antall pågående saker som hver ansatt arbeider
- 176 med.
- 177 • Øke andelen institusjons plasser i barnevernet som drives av ideelle, blant annet ved å styrke
- 178 rammevilkårene for ideelle aktører og opprette en låneordning for etablering av ideelle
- 179 institusjons plasser.

- 180 • Høyne rekrutteringen av fosterhjem, forbedre vilkårene for fosterfamilier og bedre ettervernet
181 for barn i fosterhjem.
182 • Legge til rette for raskere adopsjon i familier med fosterhjem der det er nærmest umulig for
183 barnet å flytte tilbake til sine biologiske foreldre, nær familie eller nettverk.
184 • Styrke hjelpe- og behandlingstilbudet for barn og unge som er ofre for eller vitne til vold i nære
185 relasjoner.
186 • Sikre en lovfestet tverrfaglig rutinemessig kartlegging av helse- og omsorgsbehov hos barn etter
187 barnevernstjenestens omsorgsovertakelse.
188 • Sikre at barns grunnleggende rettigheter etter FNs barnekonvensjon (barns rett til å få
189 informasjon, barns rett til privatliv, barns rett til å snakke fritt og barns rett til at beslutninger tas
190 til barnets beste) blir tatt inn i alle lover og forskrifter som omhandler barn.
191 • At alle barn i Norge fra barnehagealder av skal vite hva andre ikke har lov til å gjøre mot dem.
192 Arbeidet med vold og overgrep må sikre at barn kan fortelle trygt, vet hva som skjer og får best
193 mulig hjelp.

194

195 Like muligheter for alle barn

196 Alle barn og unge i Norge skal ha de samme mulighetene og den samme friheten til å skape sin egen
197 fremtid. De skal få god omsorg, bo trygt, kunne delta i sosiale fellesskap, etablere stabile vennskap i
198 oppveksten og føle seg verdifulle. Dessverre er det for mange som holdes utenfor på grunn av økonomi,
199 fordommer, mangelfull tilrettelegging og språklige barrierer.

200 Kristelig Folkeparti vil:

- 201 • Styrke lavinntektsfamiliers økonomi, blant annet ved å øke barnetrygden og gi rett til
202 foreldrepenger for alle (se over).
203 • Forbedre bostøtteordningen for barnefamilier.
204 • Ha gode moderasjonsordninger som gjør barnehage og SFO-tilbudet tilgjengelig for alle.
205 • Arbeide for at alle barn og unge over skolealder skal ha mulighet til å delta på minst én
206 organisert fritidsaktivitet sammen med andre, blant annet ved å innføre en nasjonal ordning
207 med fritidskort på opptil 3000 kroner.
208 • Øke tilskuddet til ordningen for fritidstilbud for barn og unge med nedsatt funksjonsevne.
209 • At tegnspråkbrukere må få rett til tegnspråktolk etter klokken 16.00 på ettermiddagen.
210 • Bryte ned barrierer unge med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom møter på i
211 fritidsaktiviteter, og sørge for at flere aktiviteter blir tilrettelagt for alle.
212 • Gi alle barn, uavhengig av økonomi og funksjonsevne, mulighet til et meningsfylt ferietilbud, i
213 samarbeid med ideelle aktører
214 • Vurdere å opprette et nasjonalt feriefond hvor lavinntektsfamilier kan søke om en årlig ferie,
215 gjerne i samarbeid med frivillige organisasjoner
216 • Sikre at alle barn i barnehage med vedtak om spesialpedagogisk hjelp får den oppfølgingen de
217 trenger.
218 • Vurdere endringer i kulturskoleloven som gjør tilbudet tilgjengelig for alle barn.

219

220 En bedre barne- og ungdomstid

221 Dagens ungdom er samfunnsbevisste, engasjerte og brenner for rettferdighet og klima. De vokser opp i
222 en digital verden der de bygger kunnskap, vennskap og sosiale nettverk gjennom mobiltelefoner og
223 sosiale medier. Samtidig forteller mange barn og unge om stress, press og psykisk uhelse, og mange
224 gruer seg ofte til å gå på skolen. Mange opplever at barne- og ungdomstiden blir kommersialisert og

225 seksualisert. Barn og unge lever en stadig større del av livet på nettet – og det gjør dem mer utsatt for
226 mobbing, hatefulle ytringer og skadelig innhold.

227 Kristelig Folkeparti vil:

- 228 • Styrke etablerte tilbud til barn, foreldre og pedagoger som gir råd om nettvett og nettbruk.
- 229 • Ha en verifiserbar aldersgrense for sosiale medier på 16 år, hvor brukere må verifisere seg
230 gjennom for eksempel Min-ID, Bank-ID eller andre former for verifiseringer.
- 231 • Sikre et godt samarbeid mellom skole og hjem, blant annet gjennom å stimulere til
232 foreldreavtaler mellom hjem og skole.
- 233 • Ha et nasjonalt mobilforbud på alle grunnskoler.
- 234 • Forsterke innsatsen mot markedsføring som kan føre til økt kroppspress blant barn og unge,
235 særlig i sosiale medier.
- 236 • Sikre barn og unges personvern, blant annet ved å sikre dokumentasjonsfrie arenaer og
237 skjerpe personvernkrav i produkter og tjenester som er rettet mot barn og unge.
- 238 • Utrede konsekvensene av at stadig flere barn og unge ser pornografisk innhold på nett, og
239 hvordan man kan møte denne utviklingen med bedre opplæring og tiltak for å forhindre en
240 seksualisering av barne- og ungdomstiden.
- 241 • Forby pornografisk innhold på kommunale og statlige trådløse nettverk.
- 242 • Innføre krav om filter mot porno og skadelig vold på alle skolens digitale medier og verktøy,
243 som nettbrett.
- 244 • Hindre hjemsending av nettbrett og andre digitale verktøy fra skolen med mindre det kan
245 bevises at nødvendige filter er installert.
- 246 • Arbeide aktivt for å beskytte barn mot skadelig innhold på nett og ansvarliggjøre
247 teknologiselskapene på feltet, samt innføre reguleringer på myndighetsnivå.
- 248 • Samkjøre digitale samtaletjenester for spørsmål som omhandler barns liv på internett slik at
249 det tilbys færre tjenester, men at de tjenestene som tilbys innehar høy kvalitet.
- 250 • Innføre strengere regulering for markedsføring og datainnsamling rettet mot barn.
- 251 • Innføre skjerpede retningslinjer som regulerer influencers mulighet for markedsføring av
252 produkter til barn, og en tydeligere merking av hva som er innhold og hva som er reklame,
253 spesielt for innhold rettet mot barn og unge.

254

255 Barnehage

256 Mange barn har store deler av sin hverdag i barnehage. Barnehagen skal gi trygg og god omsorg.
257 Barnehagen skal ikke være skole, men la barn være barn. Den skal stimulere til læring og utvikling av
258 språk og sosiale ferdigheter gjennom lek og kreativ utfoldelse. Lærelyst hos barn skal gis rikelig rom, og
259 ulike interesser og ferdigheter må sikres plass. Vi må sikre en god bemanning i barnehagen, slik at
260 barna kan bli sett og ivaretatt. Gode barnehager skapes i et samspill mellom barna, foreldre og trygge
261 og kompetente voksenpersoner.

262 Kristelig Folkeparti vil:

- 263 • Sikre alle barn over ett år rett til en barnehageplass. Retten gjelder uavhengig av når på året
264 barnet er født, og ved hvilken alder familien ønsker å benytte seg av barnehagetilbudet.
- 265 • Gi gratis barnehage og SFO fra barn nummer tre. En moderat økning av maksprisen kan
266 aksepteres dersom lavinntektsfamilier skjermes og det satses på økt bemanning.
- 267 • Ha en bemanningsnorm for barnehager med to voksne per fem barn under tre år, en voksen
268 per fem barn over tre år. Bemanningsnormen skal gjelde i hele åpningstiden.

- 269 • Ha en høy nok andel barnehagelærere i alle barnehager. Pedagognormen må fullfinansieres.
- 270 • Sikre at barnehager stimulerer til læring og språkutvikling gjennom frilek og kreativ utfoldelse,
- 271 og ha mindre fokus på dokumentasjon, språknorm og skoleforberedelse i barnehagen.
- 272 • Fortsette arbeidet med kompetanseheving av personalet i barnehagene.
- 273 • Innføre tilvenning på barnas premisser, med lengre foreldreaktiv tilvenningsperiode etter
- 274 prinsippene fra «liten og ny i barnehagen».
- 275 • Gi foreldre rett til permisjon med lønn i tilvenningsperioden.
- 276 • Legge til rette for et mangfoldig barnehagetilbud av offentlige, ideelle og private barnehager.
- 277 Finansieringen av private og ideelle barnehager må styrkes, og det må sikres rammevilkår som
- 278 skaper forutsigbarhet og bærekraftige barnehager.

279

280 Grunnskole

281 En god skole tar alle barn på alvor og ser dem som hele mennesker. Skolen skal gi alle barn kunnskap
 282 og grunnleggende ferdigheter, opplevelse av mestring og stimulere livslang lærelyst. Samtidig skal
 283 skolen ha et bredt syn på kunnskap og kompetanse. I samarbeid med hjem og familie skal skolen bidra
 284 til elevenes dannelse som ansvarlige, deltakende, forankrede og reflekterende samfunnsborgere. KrF
 285 vil at norsk skole skal bygge på grunnleggende verdier fra vår kristne og humanistiske kulturarv.

286 Grunnskolen skal gi alle elever en god start på skoleløpet, og forberede elevene på læring gjennom hele
 287 livet. For mange blir tidlig hengende etter, og går ut av grunnskolen uten god nok kompetanse på
 288 grunnleggende ferdigheter. Det økte fraværet i skolen har store konsekvenser, og barn med skolevegring
 289 må hjelpes gjennom målrettet samarbeid mellom foreldre og skole. Skolen må tilrettelegge bedre for
 290 elever som er praktisk anlagte.

291 Kristelig Folkeparti vil:

- 292 • Ha en skole som gir eleven både utdanning og dannelse, som lar læreren være lærer.
- 293 • Sørge for at alle elever kan få støtte av trygge lærere, tilstrekkelige spesialpedagogiske
- 294 ressurser og en økt tilstedeværelse av skolehelsetjenesten. Skolen må ha rom for å ansette
- 295 også andre relevante yrkesgrupper for å ivareta et godt skole- og læringsmiljø.
- 296 • Være en garantist mot heldagsskolen.
- 297 • Erstatte dagens 1. klasse med en «førskoleklasse». Førskoleklassen skal ha frilek
- 298 timeplanfestet minst halve skoledagen for å sikre at læringstrykket ikke tar over. Læringsøktene
- 299 kan gjerne ta utgangspunkt i lekbasert læring og lignende pedagogikk.
- 300 • Gjennomføre kvalitetsheving av skolen med fokus på læring og frilek, gjennom blant annet å:
  - 301 ○ Ha en kraftig reduksjon i antallet uketimer på grunnskolen og innføre førskole for 6-
  - 302 åringene.
  - 303 ○ Øke lønningene til lærerne.
  - 304 ○ Sikre frilek for alle trinn på barneskolen.
  - 305 ○ Ha en betydelig satsing på trykte lærebøker.
  - 306 ○ Gi lærere større fleksibilitet i hverdagen.
  - 307 ○ Gi kontaktlærere bedre tid til å følge opp elevene.
  - 308 ○ Sikre flere miljøarbeidere på barneskolen.
- 309 • Sikre at det er gode muligheter for fleksibel skolestart.
- 310 • Ha økt voksentesetthet og reduserte klassestørrelser.
- 311 • Sikre at elevene gjennom KRLE-faget og en livssynsåpen skole sikres kunnskap om den kristne
- 312 kulturarven, trosfrihet og troens plass i samfunnet.
- 313 • Prioritere tidlig innsats de første skoleårene, for å sikre alle elever god oppfølging og at ingen blir
- 314 hengende etter.

- 315 • Fortsette å ha et tydelig skille mellom skolehverdagen og skolefritidsordningen, slik at SFO ikke
- 316 anses som en del av skolehverdagen og blir oppfattet som «obligatorisk».
- 317 • Gi mulighet til å bruke lekser som et viktig verktøy for samarbeid mellom hjem og skole, men
- 318 skjerme de yngste barna slik at skolehverdagen ikke blir for lang.
- 319 • Gi elever med høyt læringspotensial bedre oppfølging og flere muligheter til å ta enkeltfag på
- 320 høyere nivå.
- 321 • Ha en betydelig satsing på trykte lærebøker, og redusere forstyrrelser fra digitale læremidler.
- 322 • Gi skoleeier større fleksibilitet i fag- og timefordeling, og styrke rammene rundt lokal læreplan
- 323 for hver skoleeier.
- 324 • Ha mer fysisk aktivitet i skolehverdagen.
- 325 • Legge til rette for økt bruk av karakterdempende skole.
- 326 • Styrke det tverrfaglige temaet «livsmestring i skolen».
- 327 • Beholde egen karakter i norsk sidemål, hovedmål og muntlig.
  - 328 ○ *Dissens (Jonas Andersen Sayed, Majen Helen Sævik, Monika Kleffelgård Hartviksen.*
  - 329 *Rode Hegstad): Slå sammen karakterene i norskfaget til en samlet karakter.*
- 330 • At tegnspråk skal bli en del av norskfaget, på lik linje med samisk, kvensk, romani, romanes og
- 331 nabospråkene våre.
- 332 • Legge til rette for samarbeid mellom ungdomsskoler og nærliggende videregående skoler om
- 333 språktilbudet på ungdomsskoler.
- 334 • Gi mulighet for opplæring i samisk og kvensk der det er mulig.
- 335 • Pålegge skolene å bruke evidensbaserte antimobbe- og skolemiljøprogrammer.
- 336 • Ha mobbeombud i alle fylker og styrke deres kompetanse, herunder helsefaglig og juridisk
- 337 kompetanse.
- 338 • Utrede muligheten for å gi mobbeombudene instruks- og sanksjonsmyndighet i mobbesaker.
- 339 • Øke andelen praktiske og kreative opplæringsaktiviteter i skolen, og sikre midler til dette
- 340 • Ha et nasjonalt mobilforbud på alle grunnskoler.
- 341 • Styrke seksualundervisningen og ha mer fokus på grensesetting, relasjoner og etikk, samt
- 342 styrke annen undervisning som setter elevene i stand til å ta vare på egen helse, mestre livet og
- 343 sette grenser for seg selv og andre.
- 344 • Alle elever skal møtes med respekt og anerkjennelse for den de er.
- 345 • Sikre at skolen legger en biologisk kjønnsforståelse til grunn for undervisningen.
- 346 Undervisningen bør skje uten bruk av eksterne miljøer og interesseorganisasjoner.
- 347 • Erstatte kurs for skole- og barnehageansatte i regi av organisasjoner med kurs fra offentlige
- 348 institusjoner som sikrer en faglig fundert undervisning.
- 349 • Sikre at skolene er åpne for skolelagsvirksomhet og andre livssynsbaserte elevaktiviteter.
- 350 • Gi alle elever mulighet til å delta på skolegudstjenester.
- 351 • Sikre at elevers rett til medbestemmelse ivaretas, og gi elevrådene tid til å være et godt
- 352 bindeledd mellom elevene og skoleledelsen.
- 353 • Utrede et nasjonalt skolematprogram med mål om at skolemat sikrer bedre konsentrasjon og
- 354 læringsutbytte, utjevning av sosiale forskjeller og økt folkehelse.

355

356 Videregående opplæring

357 Den videregående opplæringen skal forberede den enkelte elev på videre utdanning eller arbeid.

358 Opplæringen skal være av høy kvalitet, og det skal være god lærertetthet i klasserommene. En

359 hovedprioritering må fortsatt være å redusere frafallet fra videregående skole. Elever som har hatt

360 fravær på grunn av skolevegring på grunnskolen må sikres god oppfølging og tilrettelegging videre i

361 utdanningsløpet.

362 Kristelig Folkeparti vil:

- 363 • Styrke programmer som hjelper sårbare elever med overgangen fra ungdomsskolen til
- 364 videregående opplæring. Elever med skolevegring må sikres god oppfølging.
- 365 • Styrke rådgivnings- og veiledningstjenesten før og under videregående opplæring.
- 366 • Legge til rette for bedre sammenheng mellom opplæring i videregående skole og i bedrift
- 367 gjennom å styrke skolens mulighet til å lage vekslingsmodeller lokalt.
- 368 • Styrke skoler som tilbyr alternative løp for å oppnå yrkes- eller studiekompetanse.
- 369 • At fylkeskommune selv skal kunne bestemme inntaksordning og kunne tilpasse den til lokale
- 370 forhold som tar hensyn til en spredt skolestruktur.
- 371 • Beholde fraværsgrensen, men bytte ut 10 prosentgrensen med 15 prosent i 2- og 3-timers fag.
- 372 • At skolelever med annen religiøs tilhørighet enn kristendommen skal få en utvidet fraværskvote
- 373 ved markering av religiøse høytider.
- 374 • At personlig økonomi skal være en del av alle linjer ved videregående opplæring i Norge.
- 375 • At elevene skal ha krav på samtale med skolepsykolog eller helsesykepleier innen 48 timer etter
- 376 at personen har tatt kontakt.
- 377 • Styrke tilbudet som gis av aktører som «Videreskolene», og sikre slike tilbud trygge økonomiske
- 378 rammer.
- 379 • Styrke videregående utdanning i yrkesfag, og sikre at alle fag har oppdatert utstyr slik at de
- 380 yrkesfaglige programmene blir attraktive og lærlingene har den kompetansen næringslivet
- 381 • Innføre en nasjonal lærlingegaranti.
- 382 • Fjerne arbeidsgiveravgiften for lærlinger.
- 383 • Legge bedre til rette for utveksling og internasjonalisering i den videregående skolen.
- 384 • Flytte russetiden til etter eksamen.

385

386 Friskoler

387 Foreldre har rett til å velge alternativ opplæring for sine barn. Friskoler bidrar til mangfold, og er et viktig
388 supplement til den offentlige skolen.

389 Kristelig Folkeparti vil:

- 390 • At friskolene må sikres økonomiske rammer som gjør de til reelle alternativ for alle deler av
- 391 befolkningen, også de med svak økonomi.
- 392 • Ha en formålsstyrt friskolelov som legger til rette for skoler med alternativ pedagogikk eller
- 393 livssyn, eller skoler med en spesiell egenart.
- 394 • Øke kapitaltilskuddet til friskolene.
- 395 • Øke statsstøtten til friskolene slik at tilskuddssatsen blir 90 prosent av driftsutgiftene per elev i
- 396 den offentlige skolen
- 397 • Sikre full dekning av spesialpedagogiske utgifter ved friskolene.
- 398 • Sikre friskoler som etablerer SFO rett til offentlig støtte.
- 399 • Sikre friskolene fortsatt ansettelsesfrihet på bakgrunn av skolens formål.
- 400 • Endre trekkmodellen til kommunene som avgir elever til friskoler, slik at trekket ikke blir større
- 401 enn faktiske elevkostnader i kommunen.
- 402 • Endre privatskolelovens §2.1, som i dag gir kommunene vetorett mot nye friskoler.

403

404 Trygge og kompetente lærere

405 En forutsetning for en god utdanning, og et skoleløp som forbereder elevene på læring og mestring
406 gjennom livet er gode lærere. KrF vil styrke lærerrollen, og mener trygge og kompetente lærere er
407 avgjørende for å bygge morgendagens samfunn.

408 Kristelig Folkeparti vil:

- 409 • Styrke lærerrollen, og gjøre læreryrket mer attraktivt.
- 410 • Gi lærere større fleksibilitet i hverdagen gjennom å blant annet redusere bundet tid med minst
- 411 25 prosent.
- 412 • Gi kontaktlærere bedre tid til å følge opp elevene, blant annet gjennom å redusere
- 413 undervisningstiden for kontaktlærere.
- 414 • Legge til rette for at skoleledere har kompetanse innen både pedagogikk og ledelse, og
- 415 muligheter for å tilegne seg kompetansen om de mangler en av de formelt.
- 416 • Videreføre egen rådgiverutdanning, og stille krav om at rådgivere i skolen har kompetanse
- 417 innen rådgivning og karriereveiledning.
- 418 • At alle nyutdannede barnehagelærere, lærere i grunnskolen og i videregående skole har tilgang
- 419 på mentorordning og rett til kvalifisert veiledning de første årene av sin jobb.
- 420 • Jobbe for at kompetanse om praktisk-estetiske læringsprosesser blir en obligatorisk del av
- 421 lærerutdanningene.
- 422 • Sikre nødvendig kompetanse og lesetid for lærere i praktisk-estetiske fag.
- 423 • Sikre at læreren har tid til å systematisk diskutere, vurdere og videreutvikle pedagogisk praksis i
- 424 et læringsfellesskap.

- 425

426 Et samfunn med plass til alle

427 Retten til liv

428 Retten til liv er den mest grunnleggende av alle menneskerettigheter, og er nedfelt i grunnloven. KrF vil
429 arbeide for en mest mulig inkluderende forståelse av retten til liv i lovverk og i praktisk politikk. Den
430 mest alvorlige formen for diskriminering er når noen nektes sin rett til liv på bakgrunn av hvem de er, og
431 hva slags egenskaper og funksjonsevne de har.

432 Svangerskapsavbrudd

433 KrF ønsker et samfunn med færrest mulig svangerskapsavbrudd, og vil legge til rette for et samfunn
434 med plass til alle, uansett egenskaper. Vi må motvirke alle tendenser til å gjøre forskjell på mennesker
435 og gradere menneskers verdi. Vi ønsker et samfunn med plass til alle, og rom for mangfold og
436 annerledeshet. Utvidelsene av grensen for selvbestemt abort i abortloven fra høsten 2024 legger til
437 rette for en slik diskriminering. KrF vil reversere den radikale utvidelsen av grensen for fri abort vedtatt i
438 desember 2024.

439 KrF ønsker et samfunn med færrest mulig svangerskapsavbrudd, og vil legge til rette for et samfunn
440 med plass til alle, uansett egenskaper. Vi må motvirke alle tendenser til å gjøre forskjell på mennesker
441 og gradere menneskers verdi.

442 Kristelig Folkeparti vil

- 443 • Ha et tverrpolitisk løft for et samfunn med færrest mulig svangerskapsavbrudd, og forebygge
- 444 uønskede graviditeter.
- 445 • Arbeide for å erstatte dagens abortlov med en lov som legger til grunn at fosteret har
- 446 menneskeverd, verdi og rett til liv, og den nødvendige ivaretagelsen av kvinners trygghet og
- 447 helse på en forsvarlig og etisk måte. En slik lov må komme som et resultat av en bred forståelse
- 448 for og tilslutning til en ny, oppdatert og mer etisk forsvarlig lov, en grundig offentlig utredning og
- 449 en ansvarlig lovprosess. Den radikale utvidelsen av rett til fri abort fra desember 2024 må
- 450 reverseres.
- 451 • Forebygge uønskede graviditeter gjennom rådgivning, veiledning og informasjon, og sikre at
- 452 prevensjon er lett tilgjengelig. Alle mellom 16 og 30 år skal ha rett til gratis prevensjon.

- 453
- 454
- 455
- 456
- 457
- 458
- 459
- 460
- 461
- 462
- 463
- 464
- 465
- 466
- 467
- 468
- 469
- 470
- 471
- Sikre at ordningene rundt svangerskap og fødsel bidrar til at ingen opplever at abort er det eneste alternativet.
  - Styrke samtaletilbudet rundt abort i hele landet, gjennom blant annet å styrke Amatheas arbeid.
  - Forsterke oppfølgingen av familier som venter barn med behov for ekstra oppfølging. Foreldre som får barn med nedsatt funksjonsevne, må sikres tilrettelegging og nødvendig hjelp gjennom hele barnets oppvekst og inn i voksen alder. Alle familier med sammensatte behov skal sikres «en dør inn» til det offentlige, og en fast koordinator.
  - Etablere en kontaktfamilieordning for foreldre som venter barn med kromosomvariasjon eller som får en diagnose påvist under svangerskapet.
  - Gi alle som ønsker det etter provosert eller spontan abort rett til en samtale med helsepersonell.
  - Sikre at all informasjon som gis i forbindelse med tidlig ultralyd og NIPT er balansert og nyansert, slik at foreldre ikke utsettes for press fra helsepersonell.
  - Styrke foreldres rett til informasjon og veiledning under svangerskapet, og klargjøre helsepersonells ansvar.
  - Ha økt forskning på årsaker til og ettervirkninger av både provosert og spontan abort.
  - Styrke seksualundervisningen, og sikre at den vektlegger grensesetting.
  - Fortsatt lovfeste helsepersonells rett til reserverasjon i samvittighetsspørsmål.

472

473 Dødshjelp

474 Alle må sikres god informasjon om behandling og sykdomsforløp, og tilbys effektiv smertelindring og
475 hjelp til å forberede seg på å møte døden og la den komme naturlig, uten uønskede medisinske inngrep
476 for å forlenge livet. Det bør legges til rette for at pasienter kan medvirke i beslutninger om
477 behandlingsnivå når livet nærmer seg slutten, blant annet gjennom såkalte forhåndssamtaler.

478 Kristelig Folkeparti vil:

- 479
- 480
- 481
- 482
- 483
- 484
- Si nei til både dødshjelp (eutanasi) og lege-assistert selvmord, og i stedet legge til rette for livshjelp og lindrende behandling.
  - Bygge ut og styrke tilbudet om palliativ behandling til alle som har behov for det.
  - Sikre et godt og likeverdig tilbud innenfor barnepalliasjon i hele landet.
  - Sikre gode rettigheter til syke og døende personer.
  - Ha økt bruk av forhåndssamtaler.

485

486 Teknologi som fremmer menneskeverd

487 Teknologi skal brukes for å fremme menneskeverd og et samfunn med plass til alle. God bruk av
488 bioteknologi og annen medisinsk teknologi bidrar til å redde liv og sikre god helse og omsorg med færre
489 feildiagnoser og bedre oppfølging av den enkelte. Men teknologien kan også brukes til å velge bort
490 mennesker med bestemte egenskaper, forsøke å skape nytt og «forbedret» menneske i samfunnets
491 bilde, og redusere mennesket til et middel for interesser utenfor det selv.

492 Kristelig Folkeparti vil

- 493
- 494
- 495
- 496
- 497
- Gjennomgå og videreutvikle bioteknologiloven slik at den sikrer at medisinsk bruk av bioteknologi utnyttes til det beste for mennesker i et samfunn der det er plass til alle.
  - Tillate bruk av fosterdiagnostikk når det er begrunnet ut fra helsegevinst for mor eller foster, men avvikle ordningen med tidlig ultralyd til alle.
  - Avvikle tilgangen til NIPT for alle gravide.

- 498
- 499
- 500
- 501
- 502
- 503
- 504
- 505
- 506
- 507
- 508
- At assistert befruktning skal gis som et tilbud til par som av medisinske årsaker ikke kan få barn og der man benytter parets egne kjønnceller for å sikre barnets rett til å kjenne sine foreldre i tråd med Barnekonvensjonens artikkel 7.
  - Si nei til genredigering (CRISPR) som har som formål å endre eller forbedre menneskers egenskaper, og videreføre et forbud mot å skape genetiske endringer som går i arv til kommende generasjoner.
  - Opprettholde forbudet mot gentesting av barns arveanlegg, og sikre alle retten til å ikke vite om arvelige egenskaper og sykdomsrisikoer.
  - At surrogati fortsatt skal være forbudt i Norge. Det bør vurderes sanksjoner mot intenderte foreldre som benytter ulovlig surrogati også der surrogatmor holder til i utlandet. Markedsføring og formidling av utenlandske surrogatitjenester i Norge må forbys.

509

510 Inkludering

511 Alle mennesker har samme verdi og like menneskerettigheter. All form for ufrihet og diskriminering på
512 bakgrunn av hvem man er og hva slags egenskaper man har, er en uakseptabel krenkelse av
513 menneskets verdighet og rettigheter. Vi må motvirke alle tendenser til å gjøre forskjell på mennesker og
514 gradere menneskers verdi. Mange digitale verktøy har bidratt til inkludering, men de kan også bidra til
515 utenforskap. Overgangen til et digitalt samfunn må ikke skjje så fort at flere blir stående utenfor på
516 veien.

517 Kristelig Folkeparti vil:

- 518
- 519
- 520
- 521
- 522
- 523
- 524
- 525
- Sikre likestilling, likeverd og like muligheter for alle, uavhengig av hvem man er og hva slags egenskaper man har.
  - Arbeide for et samfunn med plass til alle, og med rom for mangfold og annerledeshet.
  - Legge til grunn en inkluderende forståelse av hvem som har menneskeverd og menneskerettigheter.
  - Sørge for at FN-konvensjonen om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) inkorporeres i norsk lov.
  - Føre en aktiv politikk for å fremme reell likestilling mellom kjønnene på alle samfunnets arenaer.

526

527 Personer med nedsatt funksjonsevne

528 Nedsatt funksjonsevne skal ikke være til hinder for å lykkes i det norske samfunnet. Offentlige
529 myndigheter, sivilsamfunnet, organisasjoner og næringslivet må arbeide for å redusere
530 menneskeskapte barrierer som stenger mennesker ute fra aktiv deltakelse i samfunnet. Et godt sted å
531 bo, og muligheten til å selv velge utdanning og arbeidsliv er viktig for alle mennesker. Vi har alle et
532 ansvar for å legge til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne kan leve frie og selvstendige liv.

533 Kristelig Folkeparti vil:

- 534
- 535
- 536
- 537
- 538
- 539
- 540
- 541
- 542
- Utrede lovfesting av krav til universell utforming av arbeidslivet.
  - Legge bedre til rette for personer med nedsatt funksjonsevne i arbeidslivet, blant annet gjennom å styrke funksjonsassistentordningen og trainee-ordninger i offentlig forvaltning.
  - Flytte BPA-ordningen til statlig regi, for å sikre et likere tilbud i hele landet.
  - Vurdere hvordan BPA-ordningen kan brukes under utdanning.
  - Styrke satsingen på rehabilitering og habilitering for å sikre aktive dagligliv for mennesker med nedsatt funksjonsevne.
  - Gi mennesker med nedsatt funksjonsevne et tilpasset nærmiljøtilbud i barnehagen gjennom hele utdanningsløpet slik at de gis like muligheter som andre til opplæring.

- 543 • Utvikle en helhetlig plan for hørselshemmede som sikrer et enhetlig og kvalitetssikret
- 544 tjenestetilbud, og sikre fortsatt finansiering av tolketjenester og hjelpemidler over folketrygden.
- 545 • Utvide støtteordningene til universell utforming til også å omfatte forsamlingshus.
- 546 • Nedfelle forskrifter med tidsfrister for universell utforming av alle grunnskoler.
- 547 • Inkludere alle fylker i den utvidede TT (Tilrettelagt transport)-ordningen, og sikre en likere
- 548 tjeneste i hele landet.
- 549 • At eldre med nedsatt funksjonsevne skal sikres tilbud og egnede boforhold, og at dette må
- 550 gjenspeiles i overføringene til kommunene.
- 551 • Styrke ordningen med refusjon til kommunene for særlig ressurskrevende tjenester, inkludert
- 552 for personer over 67 år.
- 553 • Bedre pakkeforløpet for mennesker med nedsatt funksjonsevne mellom oppfølging, skole, jobb
- 554 og bolig i overgangen mellom barn og voksen.
- 555 • Mennesker med nedsatt funksjonsevne som mottar offentlig omsorg skal sikres mulighet til
- 556 deltakelse i kulturliv, idrett, trosutøvelse og aktiv samfunnsdeltakelse.
- 557 • Styrke Husbankens ordninger for finansiering av universell utforming av boliger, både ved
- 558 forbedring av eksisterende boliger og ved å øke tilgangen på universelt tilrettelagte boliger på
- 559 utleiemarkedet.
- 560 • Styrke Husbankens ordninger for finansiering av privateide boliger der familier kan gå sammen
- 561 om å bygge felles boliger til sine barn, samt styrke samarbeidet om slike tilbud med
- 562 boligbyggerlagene.
- 563 • Vurdere hvordan Norsk Lyd og Blindeskriftbibliotek (NLB) best kan produsere pensum til flere
- 564 grupper.

565

566 Likestilling og vern mot diskriminering

567 Norge er et av verdens mest likestilte land, men fortsatt er det formelle og uformelle strukturer i
 568 samfunnet som gjør det vanskelig å oppnå reell likestilling og likeverd. KrF vil jobbe for like muligheter
 569 for alle. Rasisme og diskriminering må bekjempes. I Norge skal alle kunne være seg selv, og føle seg
 570 trygge, uavhengig av etnisk bakgrunn, hudfarge, seksuell orientering, kjønn eller religion.

571 Kristelig Folkeparti vil:

- 572 • Følge opp handlingsplanen mot diskriminering og rasisme, og bekjempe holdninger og
- 573 strukturer som fører til at mennesker behandles ulikt på bakgrunn av hudfarge og etnisk
- 574 bakgrunn. Myndighetene må samarbeide tett med partene i arbeidslivet og sivilsamfunnet for å
- 575 motvirke diskriminering og rasisme på ulike arenaer.
- 576 • Sikre Norges urfolk, samene, og de fem nasjonale minoritetene, jødene, kvenene, romer, romani
- 577 og skogfinnene, retten til eget språk, kultur og samfunnsniv, slik det er forankret i internasjonale
- 578 konvensjoner.
- 579 • Bekjempe jødehat, blant annet gjennom å forsterke handlingsplanen mot antisemittisme
- 580 gjennom å:
  - 581 ○ Styrke skolens og lærerutdanningens forebyggende arbeid der undervisning om
  - 582 Holocaust inngår.
  - 583 ○ Styrke tiltak mot mobbing av jødiske elever.
  - 584 ○ Gi løpende støtte til sikkerhetsutgifter ved jødiske institusjoner.
  - 585 ○ Vurdere endringer i straffeloven for å sikre sterkere reaksjoner på hatkriminalitet.
- 586 • Øke tilskuddet til turer for ungdom til konsentrasjonsleirer og minnesteder fra andre
- 587 verdenskrig.
- 588 • Følge opp handlingsplanen mot diskriminering av og hat mot muslimer for å forebygge og hindre
- 589 diskriminering.
- 590 • Verdsette og dokumentere romanifolkets og romenes historie og kultur i Norge, og sikre et
- 591 nasjonalt minnesmerke for norske romer som ble drept under andre verdenskrig.

- 592 • Innføre en kjønnsnøytral formålsbestemmelse i likestillings- og diskrimineringsloven.
593 • Ha mer forskning og kunnskap om menns likestillingsutfordringer, herunder menns rolle i
594 familien, barnløshet, skoleprestasjoner, vold og helse.

595

596 Trygghet i hverdagen

597 Justis

598 Den enkelte og samfunnet har behov for trygghet og rettferdighet. Kriminalitet truer menneskers liv,
599 helse og frihet, samt deres verdier. Den undergraver tilliten i samfunnet. Vi må bekjempe kriminalitet
600 gjennom forebygging, et tilgjengelig og tilstedeværende politi i hele landet, en effektiv straffeprosess og
601 en kriminalomsorg med kapasitet til å ta imot og rehabilitere straffedømte.

602 Kristelig Folkeparti vil:

- 603 • Prioritere arbeidet med å forebygge kriminelle handlinger.
604 • Sikre kapasitet og kompetanse i politiet til å etterforske og straffeforfølge i et kriminalitetsbilde i
605 endring.
606 • Sikre effektivitet og rettssikkerhet i straffesaksjeden samlet sett, og se ressurser og virkemidler
607 til politi, påtalemyndighet, retts hjelp og domstolene i sammenheng.
608 • Forsterke kriminalomsorgens evne til å hjelpe straffedømte tilbake til et liv uten involvering i
609 kriminalitet.

610 Forebygging av kriminalitet

611 Forebygging er det beste verktøyet i kampen mot kriminalitet. Kriminelle handlinger forebygges blant
612 annet ved å bygge moralske barrierer mot kriminalitet, hindre rekruttering til kriminelle miljøer og
613 avskrekking gjennom straff og andre negative konsekvenser. Tiltakene bør først og fremst rettes mot
614 barn og unge, og deres familier. Et godt forebyggende arbeid trenger tilstedeværende politi, som
615 samarbeider med en rekke aktører for å skape trygge lokalsamfunn.

616 Kristelig Folkeparti vil:

- 617 • Sikre god responstid og synlig politi i hele landet, og sikre en bemanning på to
618 polititjenestepersoner pr 1000 innbyggere.
619 • Sikre at politiet har tilstrekkelig med ressurser til å prioritere det forebyggende arbeidet, blant
620 annet gjennom styrking av politikontakt-ordningen.
621 • Føre en skjenke- og alkoholpolitikk som reduserer antallet kriminelle handlinger begått i
622 alkoholpåvirket tilstand.
623 • Ha et målrettet forebyggende arbeid som inkluderer «forebyggende dager» på mellom- og
624 ungdomsskoletrinnet og vgs, med temaer som vold, seksualisert vold, kriminalitet, rus og
625 grensesetting.
626 • Sikre systemer som gjør det lett å melde fra om mobbing, krenkelser, overgrep, rus, hatefulle
627 ytringer, uønsket seksuell adferd og vold.
628 • Ha et tett samarbeid mellom politi og skoler, med jevnlig besøk av politiet for å etablere
629 respekt og tillit.
630 • Arbeide for å forebygge radikaliserings ved å forske mer på radikaliserings og sørge for gode
631 sosiale sikkerhetsnett rundt unge og unge voksne som står i fare for å bli radikalisert.
632 • Styrke tollvesenets kapasitet på grensene, herunder både personell og maskiner.
633 • Opprettholde Utrykningspolitiet (UP) som særorgan.

634

635 **Bekjempelse av kriminalitet**

636 De siste årene har kriminaliteten blitt stadig mer mobil, og tar nye former. Digitalisering gjør både
637 tradisjonelle og nyere former for kriminalitet mulig, og politiet må sikres mulighet til å forfølge nye
638 former for kriminalitet.

639 Kristelig Folkeparti vil:

- 640 • Bekjempe vold og overgrep på nett.
- 641 • Jobbe mot et bemanningsmål på to påtalejurister i politiet per 500 straffesaker i året.
- 642 • Fortsatt legge til rette for godt samarbeid mellom politiet, skattemyndighetene, Nav og
643 Arbeidstilsynet for å bekjempe arbeidslivskriminalitet.
- 644 • Styrke innsatsen med å forebygge, forhindre og oppdage økonomisk kriminalitet i skatte- og
645 velferdssystemet, blant annet gjennom økt informasjonsdeling mellom politiet, Skatteetaten,
646 Nav og finansnæringen.
- 647 • Beholde ordningen med fremskutt lagring av våpen i politibiler, og tillate punktbevæpning på
648 utsatte steder som et alternativ til generell bevæpning.
  - 649 ○ *Dissens (Erik Rønhovde): Innføre generell bevæpning.*
- 650 • Beholde det generelle straffenivået, men vurdere om det enkelte steder er behov for økt
651 strafferamme. Straffene skal ha både en individualpreventiv og en allmennpreventiv effekt.
- 652 • Sikre at mindreårige som har begått seksualforbrytelser får god oppfølging og tilbud om
653 behandling for å hindre nye overgrep.
- 654 • Utrede hvordan man kan gjennomføre nødvendige reguleringer for å holde overgripere ute av
655 arenaer på nettet som er ment for barn.
- 656 • Ha et tett samarbeid og bedre informasjonsdeling med EU og internasjonale organisasjoner for
657 å bekjempe grenseoverskridende kriminalitet og handel med narkotika, våpen og mennesker.
- 658 • Ha en ny opptrappingsplan for forebygging og etterforskning av vold og overgrep mot barn, og
659 vold i nære relasjoner. Politiets kompetanse og kapasitet til forebygging og etterforskning må
660 styrkes.
- 661 • Vurdere nye virkemidler for å bekjempe grov kriminalitet begått av barn, blant annet ved å styrke
662 samarbeidet mellom politiet, barnevern, skole, og forbedre ordningen med ungdomsstraff og
663 ungdomsoppfølging.
- 664 • Opprettholde forbudet mot kjøp av seksuelle tjenester.
- 665 • Ha en gjennomgang av politiets oppgaver, og sikre mer langsiktig planlegging i politietaten.
- 666 • Øke innsatsen for å stoppe digitale forsøk på svindel og utpressing mot sårbare grupper.
- 667 • Styrke politiets innsats for å bekjempe alvorlig miljøkriminalitet.
- 668 • Styrke innsatsen for å bekjempe fiskerikriminalitet.

669

670 **Rettergang og kriminalomsorg**

671 Rettsstaten skal sikres den enkeltes krav på rettssikkerhet, rettferdighet og likhet for loven, og
672 samfunnets behov for beskyttelse. Domstolene og kriminalomsorgen må sikre en rettferdig og effektiv
673 straffeprosess, soning med godt innhold uten nevneverdig kø, og hjelpe innsatte til å komme tilbake til
674 et liv uten involvering i kriminalitet. KrF mener dagens domstolstruktur skal ligge fast.

675 Kristelig Folkeparti vil:

- 676 • Sørge for god sammenheng mellom ressurser til de forskjellige aktørene i straffesakskjeden,
677 slik at økte ressurser et sted ikke fører til kø et annet, for eksempel hos domstolene.
- 678 • Gjennomgå ordningen for forsvarere i straffesaker med tanke på å styrke denne, og i dette
679 arbeidet utrede muligheten for statlig ansatte forsvarsadvokater i hele landet.

- 680 • Gjennomgå ordningen med bistandsadvokater i straffesaker for å sørge for at ordningen brukes
- 681 mest mulig effektivt for å sikre rettsikkerheten til kriminalitetsofre.
- 682 • Sikre at innsatte får tilbud om utdanning, arbeidspraksis, helsehjelp, tilbud om rusbehandling
- 683 og et godt samtaletilbud i fengselet.
- 684 • Sørge for at personer som er ferdig med sin soning følges opp med tilbud om arbeid, bolig og
- 685 botrening, og hjelp til å komme i kontakt med nettverk utenfor kriminelt miljø.
- 686 • Øke støtten til frivillige organisasjoner som arbeider for å hjelpe innsatte tilbake til samfunnet
- 687 etter endt soning.
- 688 • Redusere bruken av isolasjon i politiarrest for pågrepne hvor det ikke er nødvendig på grunn av
- 689 fare for bevisforspillelse.
- 690 • Bevilge midler til lyd og videoopptak av alle rettsaker.
- 691 • Gjennomgå forholdet mellom førsteinstansdomstolene og ankeinstansdomstolene, spesielt i sivile
- 692 saker, med sikte på en gjennomgripende reform for å redusere ressurs- og tidsbruk i
- 693 enkeltsaker hos ankeinstansen.

694

695 Ungdoms- og gjengkriminalitet

696 De siste årene har ungdomskriminaliteten økt. Flere steder i landet har gjengkriminaliteten stor
 697 påvirkning på lokalsamfunnene, og det er en trend som må snus. Unge som står i fare for å bli rekruttert
 698 til kriminelle gjengmiljø må følges opp.

699 Kristelig Folkeparti vil:

- 700 • Redusere gevinsten ved kriminelle handlinger, ved å gi hjemmel for inndragning for flere
- 701 lovbrudd enn i dag.
- 702 • Støtte jobbtreningstiltak i regi av frivillige organisasjoner rettet mot ungdomskriminelle som er
- 703 med i kriminelle gjengmiljøer.
- 704 • Styrke det internasjonale politisamarbeidet for å bekjempe etablering av internasjonale
- 705 gjengforeninger i Norge.
- 706 • Etablere et nytt program for involvering av foreldre i det kriminalitetsforebyggende arbeidet.
- 707 • Gi politiet myndighet til å sjekke eiendeler ved mistanke om besittelse eller bruk av rus, og gi
- 708 forenklede forelegg eller annen oppfølging.
- 709 • At all bruk og besittelse av narkotika skal være forbudt.
- 710 • Sikre politiet nødvendige hjemler til å avdekke og forebygge barn og unges rusbruk.
- 711 • Ha en sterkere regulering av lystgass, og hindre at lystgass brukes som rusmiddel.
- 712 • Legge til rette for et godt samarbeid mellom rektor og rådgivende enhet for rus slik at unge som
- 713 tas for bruk eller besittelse av narkotika raskt følges opp.
- 714 • Ha flere soningsplasser for ungdommer under 18 år.
- 715 • Sikre utvisning av utenlandske statsborgere som reiser til Norge for å drive kriminell
- 716 virksomhet.
- 717 • Beholde dagens kriminelle lavalder.
  - 718 ○ *Dissens (Monika Kleffelgård Hartviksen, Erik Rønhovde): Utrede å senke den*
  - 719 *kriminelle lavalderen.*

720

721 En alvorlig form for negativ sosial kontroll og vold er æreskultur. Denne type kultur utfordrer
 722 menneskeverdet, og fratår både voksne og barn frihet, og ofte er det kvinner som er mest sårbare for
 723 æresrelatert vold og kriminalitet. Målet må være at æreskultur ikke er akseptert i noen miljøer.

724 Kristelig Folkeparti vil:

- 725 • Skjerpe straffene for grov æresmotivert kriminalitet.

- 726 • Vurdere tilbakekallelse av oppholdstillatelsen for familiemedlemmer som har utsatt en i
727 familien for kriminelle æreshandlinger eller som har brutt avvergingsplikten.

728

729 Menneskehandel

730 Menneskehandel er grov kriminalitet, og er både et nasjonalt og internasjonalt problem. Få ting er en så
731 direkte krenkelse av menneskeverdet som kjøp og salg av mennesker. Kunnskapen og kompetansen på
732 menneskehandel må styrkes, og oppfølgingen av ofrene må være koordinert og sammenhengende.

733 Kristelig Folkeparti vil:

- 734 • Ha en nasjonal strategi mot menneskehandel, som sikrer økte ressurser, styrket overordnet
735 styring og et forsterket tverrsektorielt samarbeid med tydelig sektoransvar for tiltaksoppfølging
736 og et bedre system for koordinering.
- 737 • Etablere en nasjonal, uavhengig rapportørfunksjon som kan rapportere til Stortinget om
738 innsatsen på menneskehandelfeltet og forbedringsbehov.
- 739 • Ha en gjennomgang av rettigheter og tilbud til antatte ofre for menneskehandel.
- 740 • Sikre at politiet har kapasitet til å etterforske og straffeforfølge bakmenn i
741 menneskehandelsaker.
- 742 • Følge opp det internasjonale arbeidet mot menneskehandel i organisasjoner som Europarådet
743 og OSSE.

744

745 Rus og rusomsorg

746 Ruspolitikken skal sette menneskeverdet i sentrum. Rusomsorgens hovedmål er å redde liv og sikre
747 verdighet, gjennom å forebygge rusproblemer og å hjelpe rusavhengige til et liv i rusfrihet. Personer
748 med tunge rusutfordringer skal ikke møtes med straff, men med tiltak som omsorg, hjelp, behandling
749 og oppfølging. KrF ønsker en restriktiv ruspolitikk. Vi tror at tilgjengelighet, avkriminalisering og
750 legalisering av rusmidler vil øke rusmisbruket i samfunnet. Våre prioriteringer er derfor forebygging,
751 behandling og omsorg fremfor avkriminalisering og legalisering.

752 For mange rusavhengige er det lange ventelister for behandling. KrF ønsker at det skal bli lettere å få
753 behandling når man er klar og motivert for det, og at det skal være lettere å kunne velge ideelle
754 behandlingstilbud.

755 Kristelig Folkeparti vil:

- 756 • Styrke forebygging ved å øke innsatsen i politiet, skolen, helsevesen og barnevernet.
- 757 • Styrke samarbeidet mellom det offentlige og ideelle aktører, og sikre stabil finansiering for
758 ideelle aktører.
- 759 • Styrke hjelpeapparatet rundt overgangene, for eksempel mellom institusjon og løslatelse.
- 760 • At all bruk og besittelse av narkotika skal være forbudt.
- 761 • At norsk alkoholpolitikk skal ligge fast knyttet til pris og tilgjengelighet.
- 762 • At det skal bli lettere å få tilgang på langtidsplasser i rusbehandling for de som ønsker dette
- 763 • At oppfølgings- og rehabiliteringsdelen av LAR blir styrket.
- 764 • Stanse nedbyggingen av døgnplasser innenfor tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB).
- 765 • At det tilbys egne rusbehandlingstilbud og boligtiltak for kvinner, gravide og familier.
- 766 • Legge til rette for flere differensierte boligtiltak for mennesker med rusutfordringer.
- 767 • At pårørendes behov for forebyggende tiltak, oppfølging og behandlingstilbud ivaretas / bygges
768 ut.
- 769 • At ruskonsulent, arbeid/skole og aktivitet skal være på plass etter rusbehandling.
- 770 • Prioritere rusfrie arenaer for barn og ungdom.

- 771 • Sikre stabile og forutsigbare rammer rundt Gatehospitalene, og deres drift.
772 • At alle kommuner skal dele ut nesesprayen naloxon (motgift) gratis til rusmiddelavhengige og
773 pårørende.
774 • At rusmiddelavhengige skal sikres gratis tilgang til oppfølging av lege, tannlege, psykolog,
775 fysioterapeut og annet helsepersonell.

776

777 Eldre

778 Aktive seniorer

779 Nordmenn er friskere, og vi lever lenger. Samtidig skal Norge gjennom store demografiske endringer i
780 årene som kommer. Det er derfor viktig å legge til rette for at seniorer med god helse og arbeidslyst kan
781 stå lenger i jobb. Som pensjonister fortsetter mange seniorer å være aktive deltakere i samfunnet.
782 Samtidig ser vi også tegn til økende utenforskap. Alle trenger sosiale fellesskap og en meningsfylt
783 hverdag. Vi må skape gode møteplasser i lokalsamfunnene, og lette overgangen fra en aktiv hverdag til
784 den perioden av livet der man trenger hjelp til en del oppgaver. Ensomhet er et økende problem også
785 blant eldre, og vi trenger sosiale fellesskap som forhindrer ensomhet. Digitalt utenforskap må tas på
786 alvor og forebygges.

787 Kristelig Folkeparti vil:

- 788 • Legge til rette for at seniorer som ønsker det kan delta i både yrkesliv og frivillighet.
- 789 • Stimulere til at flere kommuner tilbyr forebyggende hjemmebesøk.
- 790 • Styrke satsingen på eldres psykiske helse.
- 791 • Utvikle nye konsepter for samspill mellom generasjoner og etablere boliger og botilbud for
792 eldre i tilknytning til barnehager eller studenthjem.
- 793 • Etablere en tilskuddsordning for livsgledetiltak for eldre, som for eksempel møteplasser og
794 sosiale fellesskap, aktiviteter, opplevelser og kulturtilbud. Både kommuner og
795 sivilsamfunnsorganisasjoner skal kunne søke.
- 796 • Videreutvikle seniorsentrene og gi de nye oppgaver som eldre har behov for, og samlokalisere
797 seniorsentre med frivillighetssentraler og lærings- og mestringssentre.
- 798 • At de som ønsker det skal få tilbud om livsmestringskurs og pårørendekurs ol.
- 799 • Styrke samarbeidet med frivilligheten for aktivitetstilbud for eldre.
- 800 • Sikre gode transportmuligheter for eldre, gjennom tiltak som rosa busser.
- 801 • Gi eldre som ønsker det opplæring i bruk av nødvendige digitale verktøy, gjennom for eksempel
802 de kommunale bibliotekene.
- 803 • Sikre at viktig informasjon fra myndighetene også sendes ut ikke-digitalt.

804

805 Gode tilbud både hjemme og i institusjon

806 Forutsetningen for en god og trygg alderdom er at den enkelte og deres pårørende opplever trygghet for
807 at tjenestetilbud med tilstrekkelig kapasitet, kompetanse og kvalitet er tilgjengelig når behovet oppstår.
808 Mange eldre har behov for flere tjenester fra ulike tjenesteytere, på tvers av sektorer og gjerne samtidig.
809 Det er viktig at sykehus og kommuner har et godt samarbeid slik at pasientene får god oppfølging. Det
810 må etableres nye boløsninger som sikrer fellesskap og nærhet til tjenester, samtidig som den enkelte
811 selv kan velge å bo sånn som det passer best. Det er nødvendig å styrke hjemmetjenesten, og
812 samhandlingen mellom ulike aktører. Det er viktig at både hjemmeboende eldre og eldre som bor på
813 institusjon sikres et godt mattilbud, og god ernæring.

814 Kristelig Folkeparti vil:

- 815 • Ha en sterkere oppfølging med kommunenes bruk av tildelingskriterier for sykehjemsplass, og
- 816 ruste lokale myndigheters kompetanse i planleggingsarbeidet for flere omsorgsboliger og
- 817 sykehjem.
- 818 • Styrke kommunal, ideell og privat utbygging av trygghetsboliger, sykehjemsplasser,
- 819 demenslandsbyer, hospice og private bofellesskap.
- 820 • Styrke Husbankens rolle i utvikling og finansiering av ulike boformer.
- 821 • Etablere en egen tilskuddsordning for trygghetsboliger, og utvide reglene for
- 822 investeringstilskudd og momskompensasjon til å også omfatte disse.
- 823 • Legge til rette for sosiale boformer og felleskapsarealer også i private bygg.
- 824 • Øke Husbankens rammer slik at de kan tilby eldre husbanklån for å kjøpe tilrettelagt bolig.
- 825 • Sikre faste team i hjemmetjenestene, slik at både beboer, pårørende og ansatte kjenner
- 826 hverandre.
- 827 • Ha fritt brukervalg for eldre som skal motta tjenester i eget hjem.
- 828 • Styrke det systematiske ernæringsarbeidet og sikre at mat, måltid og ernæring er en del av alt
- 829 forebyggende, behandlende, habiliterende og rehabiliterende arbeid med eldre.
- 830 • At alle kommuner jevnlig utarbeider bruker- og pårørendeundersøkelser i eldreomsorgen.
- 831 • Stimulere til etablering av matlagingskurs for aleneboende eldre.
- 832 • Støtte frivillige aktørers innsats knyttet til fellesskap rundt måltider.
- 833 • Styrke matgledekorpsene.
- 834 • Samarbeide med trossamfunnene slik at eldre i institusjoner gis mulighet for og tilbud om noen
- 835 å snakke med om åndelige og eksistensielle spørsmål.
- 836 • La Husbankens tilskuddsordning for heldøgns omsorg også gjelde for ideelle aktører.

837

838 **Kvalitet og kompetanse i eldreomsorgen**

839 Eldreomsorgen skal ha tjenester med kvalitet, innhold og kapasitet tilpasset den enkeltes behov.
 840 Eldreomsorgen må bidra til at hver enkelt kan mestre livet lenger, være trygge på at de får god hjelp når
 841 det er behov for det. Ansatte skal kunne bruke og videreutvikle sin kompetanse i tjenestene.

842 Kristelig Folkeparti vil:

- 843 • Satse på ansattes kompetanse, og øke innsatsen for å beholde og rekruttere personell.
- 844 • Ha en opptrappingsplan for bemanning i eldreomsorgen, og vurdere behovet for en veiledende
- 845 minstenorm for bemanning og kompetanse i sykehjem og hjemmetjenester basert på helse- og
- 846 omsorgsbehov.
- 847 • Sørge for at sykehjem og andre omsorgstilbud for eldre har ledere med helse- og
- 848 lederkompetanse, samt redusere lederspenningen i helse- og omsorgstjenestene.
- 849 • Jobbe for å rekruttere flere menn til helse- og omsorgstjenestene gjennom tiltak som «menn i
- 850 helse».
- 851 • Forebygge vold mot eldre ved å sette fokus på fysiske, psykiske, seksuelle og økonomiske
- 852 overgrep gjennom informasjon til både eldre og ansatte i eldreomsorgen.
- 853 • Ha god nok legedekning på sykehjemmene, og la praksis på sykehjem være en del av LIS1-løpet
- 854 for leger.
- 855 • Styrke kunnskapen og kompetansen på tro og eksistensielle spørsmål hos helsepersonell.
- 856 • Legge til rette for etterutdanning og desentraliserte studier.

857

858 **Forsterket innsats mot demens og delirium**

859 Stadig flere i Norge får demens, og mange lever lenger med demens enn for noen år siden. Mennesker
 860 med demens er en økende gruppe. Det er et sterkt behov for å styrke demensomsorgen og satse mer
 861 på hjerneforskning for å finne gode løsninger for forebygging, behandling og støttende oppfølging. At

862 flere lever lenger gjør at risikoen for at flere rammes av delirium, en akutt forvirringstilstand som gjerne
863 forekommer hos eldre med generelt svekket helse når de rammes av andre sykdommer. Samfunnet
864 trenger økt kunnskap om delirium, og det er viktig at helsepersonell sikres kompetanse på feltet.

865 Kristelig Folkeparti vil:

- 866 • Styrke hjerne- og demensforskningen for å møte økningen i demensrelaterte helseutfordringer.
- 867 • Fjerne aldersgrensen i demensutredningen, slik at alle som trenger det skal utredes av
868 spesialister-
- 869 • At alle kommuner har et dagaktivitetstilbud til innbyggere med demens, med både sosiale
870 kognitive og fysisk stimulerende aktiviteter.
- 871 • Sikre at det utdannes nok nødvendige spesialister, som nevrologer, for å møte den kommende
872 utfordringen fra demens og andre sykdommer i hjernen og nervesystemet.
- 873 • At pårørende til personer med demens tidlig får god informasjon og kunnskap samt avlastning
874 og hjelp når de har behov for det.

875

876 Helse

877 Noe av det viktigste vi har er helsen vår. Folkehelsepolitikken skal bidra til å holde folk friske, redusere
878 sykdom og hjelpe mennesker til å leve bedre med helseplager og sykdommer. Fysisk, mentalt og sosialt
879 velvære er viktig for å mestre livet. Pasienten skal være i sentrum i helsetjenestene, og tilbudet av
880 helsetjenester må være trygt og likeverdig over hele landet.

881 Kristelig Folkeparti vil:

- 882 • Prioritere det forebyggende folkehelsearbeidet ved å legge til grunn prinsippet om å
883 forebygge der man kan og reparere der man må.
- 884 • Ha en helsetjeneste som setter pasientens behov i sentrum, og sikre et helsetilbud av høy
885 kvalitet over hele landet.
- 886 • Holde bevilgningene til psykisk helse og rusomsorg på et høyt nivå.
- 887 • Anerkjenne pårørende som en viktig ressurs, og bidra til å fremme god helse og gode tilbud
888 for pårørende i krevende omsorgssituasjoner.

889

890 Forebyggende folkehelsepolitikk

891 Det aller viktigste helsearbeidet er å forebygge tap av helse. En god og forebyggende folkehelsepolitikk
892 skal legge til rette for at den enkelte kan ta gode og sunne valg for egen helse. Folkehelsen i Norge er
893 god, men ulikheter i levekår og fysiske omgivelser gir store sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeid
894 må bidra til å utjevne levekårsforskjeller, beskytte folk mot miljøfarer og gi alle mulighet til fysisk
895 aktivitet og friluftsopplevelser.

896 Kristelig Folkeparti vil:

- 897 • Prioritere innstas for å bekjempe sosiale helseforskjeller.
- 898 • Legge til rette for økt fysisk aktivitet og friluftsliv for å forebygge livsstilssykdommer og fremme
899 god helse.
- 900 • At psykisk helse skal være en integrert del av folkehelsearbeidet, blant annet arbeidet for å
901 motvirke ensomhet.
- 902 • Tilby gratis legemidler til røykeslutt på nasjonalt nivå.
- 903 • Ha en sunn skatteveksling, slik at sunne matvarer blir billigere og usunne dyrere.
- 904 • Utrede hvordan alle barn kan sikres retten til et røykfritt hjemmemiljø.

- 905 • Sikre at folkehelse fortsetter å være det overordnede målet i ruspolitikken, slik at de negative
- 906 konsekvensene for enkeltpersoner, tredjepersoner og samfunn reduseres.
- 907 • Hegne om samfunnets alkoholfrie soner, og sikre at idretten er en del av dem.
- 908 • Opprettholde lovverket mot alkoholbruk på offentlig plass.
- 909 • Arbeide for at prikkbelastningssystemet strammes inn.
- 910 • Sørge for at kommunene har bedre og hyppigere kontroller for å hindre salg av alkohol til
- 911 ungdom under 18 år.
- 912 • Føre en restriktiv, solidarisk og trygghetsskapende alkoholpolitikk ved å styrke et bevilgnings-
- 913 og kontrollsystem som begrenser tilgjengelighet, reduserer den alminnelige skjenketiden fra
- 914 03.00 til 02.00, videreutvikler Vinmonopolet som alkoholpolitisk virkemiddel, stramme inn
- 915 skjenk på flyplasser, opprettholder reklameforbudet og holder avgiftene på et nivå som
- 916 begrenser forbruket.
- 917 • Sette ned et offentlig utvalg som skal foreslå tiltak for å nå målet om 10 prosent reduksjon av
- 918 det skadelige alkoholforbruket innen 2035, og ytterligere reduksjon etter dette.
- 919 • Arbeide for at å forebygge selvmord forsterkes og gis en enda tydeligere innretning mot menn
- 920 • Styrke tobakksskadeloven for å nå målet om at alle født i 2010 og senere skal være tobakks- og
- 921 nikotinfrie, herunder utrede et forbud mot salg til alle født i 2010 og senere.

922 Avhengighet av rusmidler eller spill har store konsekvenser for den enkelte, pårørende og for
 923 samfunnet. Vi må legge til rette for arenaer der avhengighet ikke trigges, og de som ønsker hjelp må få
 924 det.

925 Kristelig Folkeparti vil

- 926 • At det innføres et forbud mot loot-bokser/forandringspakker i dataspill.
- 927 • Styrke AKANs arbeid for forebygging og håndtering, også på rus- og legemidler.
- 928 • Sikre gode hjelpetilbud for spillavhengighet, og at disse er raskt tilgjengelige.

929

930 **Pårørende**

931 Pårørende spiller en viktig rolle i livet til, og oppfølgingen av, sine nære og kjære. Mange har et stort
 932 ønske om å stille opp, og samfunnet er helt avhengig av den ressursen pårørende utgjør. Vi trenger flere
 933 tiltak som styrker pårørendes mulighet til å være til stede, uten å selv slite seg ut.

934 Kristelig Folkeparti vil

- 935 • Stimulere til at kommunene utarbeider en egen pårørendestrategi.
- 936 • Legge til rette for bedre ordninger med omsorgslønn og avlastningstiltak for familiemedlemmer
- 937 som selv utfører omsorgstjeneste samt gjøre disse bedre kjent, og utvide pleiepengeordningen
- 938 til også å gjelde eldre i livets slutfase.
- 939 • Utrede innføring av pårørendedager etter modell av omsorgsdager for barn under 12 år.
- 940 • Sørge for at pårørende gis støtte og veiledning gjennom bla. kurs og samtalegrupper.
- 941 • Utrede avlastning på resept, slik at friske yrkesaktive ikke forsvinner ut av arbeidslivet på grunn
- 942 av viktige pårørendeoppgaver.
- 943 • Legge til rette for gode avlastningstilbud for eldre som bor hjemme, der pårørende som følger
- 944 opp tett får heldøgns avlastning for eldre som ikke ønsker å bo permanent på institusjon.
- 945 • Sikre økt og riktig bruk av velferdsteknologi som kan hjelpe eldre å bo i sitt eget hjem så lenge
- 946 som mulig.

947

948 **Primærhelsetjenesten**

949 De fleste helsetjenester gis gjennom de kommunale tjenestene. En stabil og tilgjengelig fastlegeordning
 950 og gode legevaktjenester i hele landet er viktig for å sikre et likeverdig tilbud. Etter

951 samhandlingsreformen har mye avansert behandling blitt overført til kommunene, men det har også
952 blitt langt flere pasienter som skal motta ulike hjelpetilbud. Flere lever lenger, og dette gjør at flere
953 trenger hjelp samtidig. Fastlegeordningen trenger en endring som bidrar til rekruttering. Dagens ordning
954 gjør at mange velger bort fastlegeyrket, og kan i ytterste konsekvens gå på bekostning av
955 pasientsikkerheten. KrF vil løfte primærhelsetjenestens status. Fremover vil det være behov for flere
956 inn i jobb i helsetjenestene, og at flere har helse til å stå lenger i jobb.

957 Kristelig Folkeparti vil:

- 958 • Sikre stabilitet i fastlegeordningen, og at den videreutvikles i takt med samfunnets behov.
- 959 • Ha en legevaktjeneste som sikrer befolkningen trygge og gode tjenester ved akutte tjenester.
- 960 • Sikre at næringsdrift med høy andel aktivitetsbasert finansiering hvor legen eier egen praksis
961 består som hovedmodellen for norske fastleger. Finansieringen av ordningen må styrkes.
- 962 • Endre fastlegeforskriften slik at ikke leger kan pålegges ubegrenset arbeid på legevakt.
- 963 • Si nei til Ekspertutvalgets forslag om å flytte listeansvaret fra fastlegen til et fastlegeselskap,
964 for å ivareta det personlige listeansvaret som en grunnpilar i fastlegetjenesten.
- 965 • Videreføre og styrke ALIS-ordningen.
- 966 • Ha en bedre integrering mellom fastlegetjenesten og de øvrige kommunale helse- og
967 omsorgstjenestene, og åpne for mer delegering av oppgaver og større grad av
968 profesjonsnøytrale takster.
- 969 • Sikre de prehospitale tjenestene over hele landet, herunder en tilgjengelig
970 ambulansetjeneste.
- 971 • Prioritere de tverrfaglige helsetjenestene for barn og unge.
- 972 • Fjerne krav om legeattest ved helsemessige årsaker til skolefravær.
- 973 • Gjennomføre en nasjonal opptrappingsplan for jordmortjenesten for å sikre god oppfølging av
974 gravide og en trygg fødsels- og barselomsorg over hele landet.
- 975 • Styrke kunnskap, kompetanse, forebygging og oppfølging av fødselsdepresjon.
- 976 • Ha en gjennomgang av finansieringen av kommunehelsetjenesten og
977 spesialisthelsetjenesten for å sikre at kvinnehelse prioriteres.
- 978 • Ha et krav om kjønnsperspektiv i all medisinsk og helsefaglig forskning.
- 979 • Gjennomføre digitaliseringen av helsekort for alle gravide.
- 980 • Gi alle kvinner som har født tilbud om en samtale med jordmor eller fødselslege innen de
981 første tre ukene etter fødsel, og sikre at alle får hjemmebesøk fra jordmor i samme periode.
- 982 • At en del av barselomsorgen skal være tilbud om minst en time hos fysioterapeut, for å sjekke
983 bekken/magemuskulaturen eller andre fysiske utfordringer etter svangerskap/fødsel.
- 984 • Høyne helsestasjoners og legers kompetanse for å hjelpe kvinner som har vært utsatt for
985 kjønnslemlestelse.
- 986 • Opprette et nasjonalt kompetansesenter for fødsel- og barselomsorg, blant annet med
987 hensikt å forebygge fødselsskader.
- 988 • Innføre fritak for egenandeler på helsetjenester for barn opp til 18 år, inkludert fysioterapi og
989 psykologtjenester.

990

991 **Sykehus og spesialisthelsetjeneste**

992 Helsetjenestene og sykehusene skal gi et trygt tilbud over hele landet. Pasientene skal settes i sentrum
993 ved at pasientenes behov blir hørt og at de blir møtt med kunnskap, respekt og behandling av høy
994 kvalitet. Ventetiden skal være så kort som mulig. Helsetjenestene og sykehusene skal være utadrettede
995 og nært folk, og tilbudet må balansere behovet for nærhet og spesialisering. Ventetidene på behandling
996 i spesialisthelsetjenesten må ned.

997 Kristelig Folkeparti vil:

- 998 • Sikre et trygt sykehusstilbud av høy kvalitet over hele landet, innenfor trygge og forsvarlige
- 999 rammer.
- 1000 • Ha 50 prosent innsatsstyrt finansiering i spesialisthelsetjenesten, og holde
- 1001 spesialisthelsetjenesten utenfor ved gjennomføringen av en ABE-reform.
- 1002 • Forløpsfinansiere svangerskaps-, fødsels-, og barselomsorgen.
- 1003 • Legge til rette for hospiterings- og rotasjonsordninger som sikrer god kompetanseflyt mellom
- 1004 store og små sykehus.
- 1005 • Styrke den demokratiske styringen av sykehusene gjennom å innføre krav om at beslutninger
- 1006 som omhandler sykehusstruktur, store investeringer og vesentlige endringer i befolkningens
- 1007 helsetilbud blir gjenstand for politisk behandling.
- 1008 • Skille drift og investeringer i sykehusbudsjettene, og styrke finansieringen av store og
- 1009 nødvendige investeringer.
- 1010 • Sikre at de ideelle sykehusene med lokalsykehusansvar inkluderes i alle viktige prosesser i de
- 1011 regionale helseforetakene, på lik linje med de offentlige sykehusene.
- 1012 • Gjeninnføre fritt behandlingsvalg.
- 1013 • Styrke døgnplassene i rehabiliteringen.
- 1014 • Styrke samarbeidet med de ideelle sykehusene gjennom helsefelleskapene, og sikre at
- 1015 offentlige og ideelle sykehus er likeverdige parter regionalt og lokalt.
- 1016 • Sikre at elektroniske pasientjournaler og samhandlingssystem i helsetjenesten tas i bruk på en
- 1017 måte som ivaretar pasientsikkerheten og frigir tid i ansattes arbeidshverdag.
- 1018 • Styrke ettervernet for de som overlever kreft.
- 1019 • Arbeide for at alle pasienter får god informasjon før, under og etter behandlingen.
- 1020 • Sikre at barns rettigheter som pårørende når mor eller far har alvorlig sykdom ivaretas
- 1021 • Styrke forskningen på kjønnskorrigerende behandling, slik at retningslinjer og praksis bygger på
- 1022 god evidensbasert kunnskap.
- 1023 • Legge barnets beste og føre var-prinsippet til grunn for barn og unge som ønsker
- 1024 kjønnskorrigerende behandling – med 18-års aldersgrense for irreversible inngrep.
- 1025 Behandlingstilbudet til personer med kjønnsinkongruens skal i størst mulig grad være
- 1026 nasjonalt.
- 1027 • Evaluere loven om endring av juridisk kjønn fra 2016.

1028

1029 **Tannhelse**

1030 God tannhelse er en viktig faktor for livskvaliteten. Det har betydning for både ernæring og sosialt liv, og

1031 mange utsetter å gå til tannlegen på grunn av tannlegeskrekk. Et godt samarbeid mellom den offentlige

1032 og private tannhelsetjenesten er viktig for å sikre befolkningen et godt tilbud. Personer som sliter med

1033 tannlegeskrekk, må få god oppfølging.

1034 Kristelig Folkeparti vil:

- 1035 • Sikre den offentlige tannhelsetjenesten tilstrekkelig finansiering for å ivareta de lovpålagte
- 1036 oppgavene de har, og legge til rette for godt samarbeid mellom privat og offentlig
- 1037 tannhelsetjeneste for å ivareta den øvrige befolkningens behov for tannhelsetjenester, herunder
- 1038 tannregulering. Det må særlig prioriteres at økonomisk og sosialt vanskeligstilte har tilgang til
- 1039 nødvendig tannbehandling.
- 1040 • Styrke tilbudet til tannbehandling for personer med sterk angst for tannbehandling, herunder
- 1041 ofre for seksuelle overgrep og tortur.
- 1042 • Videreutvikle de regionale odontologiske kompetansesentrene.

1043

1044 **Psykisk helse**

1045 En god psykisk helse er avgjørende for menneskers livskvalitet og for mulighet til å mestre hverdagen,
1046 skole og jobb. Det er et særlig behov for å styrke tilbudet til barn og unge.

1047 Kristelig Folkeparti vil:

- 1048 • Prioritere tiltak og samarbeid med organisasjoner som forebygger psykiske helseutfordringer,
1049 som bidrar med tidlig innsats og som hjelper personer med å mestre hverdagen.
- 1050 • Sørge for at spesialisthelsetjenesten har tilstrekkelige finansiering, slik at det vil være mulig å nå
1051 målsettingene med innføring av pakkeforløp innen psykisk helse og rus.
- 1052 • Evaluere pakkeforløp innen psykisk helse fortløpende.
- 1053 • Styrke kompetansen til helsearbeidere om traumer etter vold og overgrep slik at denne
1054 pasientgruppen sikres adekvat traumebehandling /-omsorg.
- 1055 • Styrke kapasiteten i det psykiske helsevernet, med en klar ambisjon om å redusere ventetiden
1056 for behandling av psykiske lidelser.
- 1057 • Prioritere det ambulante behandlingstilbudet i psykisk helsevern.
- 1058 • Styrke behandlingstilbudet innen psykisk helsevern i kriminalomsorgen.
- 1059 • Forsterke skolehelsetjenesten, særlig innen psykisk helse, og forbedre samarbeidet mellom
1060 hjem og skole.
- 1061 • Arbeide for at kravet om psykolog i alle kommuner kan gjennomføres.
- 1062 • Forsterke innsatsen mot unødig medikamentbruk hos personer som søker psykisk helsehjelp,
1063 med vekt på hverdagsrehabilitering og hverdagsmestring.
- 1064 • Arbeide for at det ikke skal være mer enn 3 ukers ventetid for personer under 23 år.
- 1065 • Sikre forskning på minoritetskvinner psykiske og fysiske helse.
- 1066 • At behandling skal kunne gis delvis eller helt digitalt etter individuell vurdering.
- 1067 • Arbeide for at fontenehus blir et nasjonalt tilbud.
- 1068 • Satse på lavterskeltilbud og lavterskelarenaer hvor man kan få hjelp raskt for både pasient og
1069 pårørende.
- 1070 • At Youth Aware of Mental Health (YAM) må gis som tilbud til alle ungdomsskoleelever i hele
1071 landet.
- 1072 • At Rask Psykisk Helsehjelp uten henvisning fra fastleger må innføres i hele landet. Satsingen skal
1073 finansieres over statsbudsjettet.
- 1074 • Bevare hjelpetelefonene, og bidra til at de har forutsigbare økonomiske rammer.
- 1075 • Øke antall stillinger innen barne- og ungdomspsykiatrien i spesialisthelsetjenesten.
- 1076 • At pasienter i psykiatrien må få et godt ettervern for å hindre tilbakefall.

1077

1078 **Kompetanse og bemanning**

1079 Optimal og riktig behandling i helsetjenesten krever at det er god nok kompetanse og høy nok
1080 bemanning. Helsetjenestene vil ha store bemanningsbehov fremover, og befolkningen har store
1081 forventninger til hvilken helsehjelp/ tjenester de skal få. Skal man klare å gi optimal behandling både i
1082 primærhelsetjenesten og i spesialisthelsetjenesten må det være god nok kompetanse og høy nok
1083 bemanning.

1084 Kristelig Folkeparti vil:

- 1085 • Styrke praksisveilederne for sykepleiere ved å innføre samme ordning som praksisveiledere for
1086 lærerstudenter.
- 1087 • Ha økt kapasitet innen helsefaglige utdanninger – inkludert praksisperioder og LIS-løpet og bidra
1088 til bedre rekruttering til tjenestene.

- 1089 • Sikre økt bruk av tverrfaglige team i helsetjenestene.
- 1090 • Opprette femårig enhetlig jordmorutdanning.
- 1091 • Innføre krav om 120-poengs master for å bli spesialsykepleier.
- 1092 • Ha flere utdanningsstillinger for spesialsykepleiere, og etablere måltall for intensivsykepleiere.
- 1093 • Gi studentene innen medisinske fag god etisk refleksjonsevne og kunnskap om å ivareta
- 1094 pasientens fysiske, psykiske, sosiale og åndelige behov.
- 1095 • La ideelle ha muligheten til å få lønnstilskudd til videreutdanning og kompetanseheving.
- 1096 • Redusere unødvendig undersøkelser og motvirke overbehandling gjennom blant annet støtte til
- 1097 kampanjen "Gjør kloke valg".
- 1098 • Videreutvikle avtalespesialistordningen for å avlaste sykehusene, gi bedre tilgang på
- 1099 spesialisthelsetjenester og forhindre økt sosial ulikhet i helse.
- 1100 • Øke antallet studieplasser på psykologutdanningen, herunder etablere studieplasser på nye
- 1101 studiesteder.

1102

1103 Et inkluderende arbeidsliv

1104 Deltakelse i arbeidslivet er det viktigste virkemiddelet vi har mot fattigdom og utenforskap. Norge har et
 1105 velfungerende arbeidsmarked, hvor de fleste er i jobb. De senere årene har andelen unge som faller
 1106 utenfor utdanning og arbeidsliv vært økende. Unge, personer med «hull i CV-en», enkelte
 1107 minoritetsgrupper og mennesker med nedsatt funksjonsevne er særlig utsatt for å bli støtt ut av
 1108 arbeidslivet. Det er også viktig å legge til rette for at flere kan stå lenger i jobb. Å inkludere flere i
 1109 arbeidslivet vil kreve at samfunnet strekker seg, og større grad av fleksibilitet hos offentlige aktører som
 1110 NAV.

1111 Kristelig Folkeparti vil:

- 1112 • Fortsette samarbeidet mellom arbeidstakersiden, arbeidsgiversiden og det offentlige som et
- 1113 viktig virkemiddel for å nå målene om et ryddig og inkluderende arbeidsliv.
- 1114 • Gjeninnføre målet om at 5 % av nye stillinger staten skal besettes av personer med nedsatt
- 1115 funksjonsevne eller «hull i CV-en», og utvide målet til at dette også skal gjelde for
- 1116 kommunesektoren.
- 1117 • Vurdere frikobling av diagnoser og rett på ytelser i NAV.
- 1118 • Øke tiden for avklaring før vurdering av uføretrygd for unge, spesielt knyttet til sykdommer med
- 1119 lang behandlingstid.
- 1120 • At personer med uføretrygd som ønsker å komme tilbake i arbeid skal få økt rett til videre
- 1121 oppfølging og tiltak.
- 1122 • At det skal være mulig å gå fra arbeidsavklaringspenger til dagpenger for mennesker som er
- 1123 ferdig avklart, men uten jobb.
- 1124 • Fjerne maksgrensen for utdanningstiltak i NAV.
- 1125 • Sikre økt tilgang på skreddersydde tjenester, slik at systemet tilpasses den enkelte og ikke
- 1126 motsatt. Slå sammen all oppfølging/ytelser for unge under 30 år til en felles ytelse med mål om
- 1127 arbeid, kvalifisering og utdanning som erstatter dagpenger, arbeidsavklaringspenger,
- 1128 uføretrygd, tiltakspenger, sosialhjelp og kvalifiseringsprogram.
- 1129 • Forsterke innsatsen mot langtidsledighet og ungdomsledighet.
- 1130 • Ha økt bruk av lønnstilskudd og arbeidstrening for å gi flere muligheten til å delta i arbeidslivet.
- 1131 • Arbeide aktivt mot aldersdiskriminering.
- 1132 • Forbedre Inkluderende arbeidsliv-samarbeidet for å skape et arbeidsliv med plass til alle
- 1133 gjennom å forebygge sykefravær og frafall.
- 1134 • Ha et bedre samarbeid mellom helsetjenestene og arbeidsmarkedstiltakene, slik at flere får
- 1135 riktig tilrettelegging til tiltak som arbeid og utdanning, som er viktig for å mestre livet.

- 1136 • At NAV i større grad legger til rette for folkehøgskoleår som tiltak for unge som har falt utenfor
- 1137 jobb og skole.
- 1138 • Ha større fleksibilitet for næringslivets behov for å leie inn arbeidskraft.
- 1139 • Etablere og finansiere flere VTA og VTA-O-plasser.
- 1140 • Legge til rette for at enda flere bedrifter vil ansette personer med nedsatt funksjonsevne, ved å
- 1141 støtte organisasjoner som HELT MED.
- 1142 • Innføre en likelønnsstandard i samarbeid med partene i arbeidslivet, der arbeidsgivere både i
- 1143 det private og det offentlige pålegges å gjennomføre lik lønn for likt arbeid og dokumentere
- 1144 dette (etter Islandsmodellen). Likelønn er nødvendig for å gi like pensjonsrettigheter for kvinner
- 1145 og menn.
- 1146 • Lovfeste krav om at ledergruppene i statlige selskaper, direktorater og statsetater skal bestå av
- 1147 minst 40 prosent av begge kjønn.
- 1148 • Støtte bruk av moderat kjønnskvoltering i utdanningsprogrammer og i yrker med særlig skjev
- 1149 kjønnsbalanse, såfremt søkerne ellers stiller tilnærmet likt.
- 1150 • Forsterke innsatsen mot aldersdiskriminering i arbeidslivet.
- 1151 • Ha økt bruk av inkluderende kontrakter fra staten.
- 1152 • Gi bedre anledning til å arbeide etter fylte 72 år.

1153

1154 Asyl, innvandring og integrering

1155 KrF vil verne om asylinstituttet. Vi vil ha en human, rettferdig og ansvarlig asylpolitikk som styrker

1156 rettsikkerheten for de som er på flukt. Samtidig er det viktig å sikre innvandringspolitiske hensyn. Alle

1157 som får opphold i Norge må sikres god integrering, og deltakelse i arbeidslivet er en viktig faktor i

1158 integreringen.

1159 Kristelig Folkeparti vil:

- 1160 • Verne om asylinstituttet. Norsk asylpraksis må være forankret i Flyktningkonvensjonen og dens
- 1161 tilleggsprotokoller.
- 1162 • Sørge for raskere bosetting av personer som får opphold, og rask retur av personer uten lovlig
- 1163 opphold i Norge.
- 1164 • Ta utgangspunkt i barnets beste og legge stor vekt på barnas situasjon i behandlingen av
- 1165 asylsaker som omhandler barn og deres omsorgspersoner.

1166

1167 Rettsikkerhet for asylsøkere og innvandrere

1168 Retten til å søke om asyl i et annet land dersom man opplever å bli forfulgt eller drevet på flukt i sitt eget

1169 hjemland er en menneskerettighet. De som har et reelt behov for beskyttelse skal få opphold, mens de

1170 som ikke har beskyttelsesbehov må reise tilbake. Det er viktig med rask avklaring av asylsøknader,

1171 samtidig som behandlingen må være forsvarlig og grundig.

1172 Kristelig Folkeparti vil:

- 1173 • Gjennomgå utlendingsloven § 38 og tilhørende forskriftsverk og retningslinjer, med sikte på å
- 1174 senke terskelen for når det legges avgjørende vekt på hensynet til barnet i visse typer saker.
- 1175 • Redusere saksbehandlingstiden for familiegjenforening, og kartlegge sårbarheter, rettigheter
- 1176 og plikter for personer som kommer til Norge gjennom familiegjenforening. Personer som
- 1177 kommer gjennom familiegjenforening må få nødvendig språkopplæring, kunnskap og
- 1178 informasjon om rettigheter og plikter.
- 1179 • At personer som dømmes for vold mot ektefelle som er kommet til Norge ved familieetablering
- 1180 skal miste retten til ny familieetablering ved en senere anledning.

- 1181 • Sikre papirløse migranter og tilreisende EØS-borgere rett og tilgang til nødvendig helsehjelp.
- 1182 • At barnevernet skal ha omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18
- 1183 år.
- 1184 • At asylsøkere som har sannsynliggjort sin identitet skal få midlertidig arbeidstillatelse mens
- 1185 asylsøknaden behandles.
- 1186 • Gi midlertidig arbeidstillatelse til asylsøkere fra land med høy innvilgelsesgrad.
- 1187 • Innføre topartsprosess i Utlendingsnemnda (UNE), og sikre en mulighet til personlig oppmøte i
- 1188 flere saker enn i dag.
- 1189 • Utrede det å opprette en egen utlendingsdomstol til erstatning for UNE, eventuelt med anke
- 1190 direkte videre til lagmannsretten fra utlendingsdomstolen.
- 1191 • Øke antallet timer gratis rettshjelp til asylsøkere.
- 1192 • Avskaffe tidsbegrenset oppholdstillatelse til fylte 18 år for enslige mindreårige asylsøkere.
- 1193 • Gi ungdom med endelig avslag rett til skole mens de venter på utreise eller ny behandling av
- 1194 søknaden.
- 1195 • Gjeninnføre rimelighetsvilkåret i internflukt vurderingen i asylsaker.
- 1196 • Innføre en definisjon av statsløshet i lovverket, en statsløshetsprosedyre.
- 1197 • Styrke rettssikkerheten for konvertitter i Norge, og heve kompetansen på trosforfølgelse og
- 1198 konvertitter i utlendingsforvaltningen.
- 1199 • Etablere nye retningslinjer for tro og livssyn som tar utgangspunkt i UNHCRs retningslinjer om
- 1200 religionsbasert asylanførsel. Styrke rettsikkerheten for konvertitter i Norge, og heve
- 1201 kompetansen på trosforfølgelse og konvertitter i utlendingsforvaltningen.
- 1202 • At barn som hovedregel ikke skal straffes eller utvises fra Norge selv om foreldrene har fått
- 1203 opphold på uriktig grunnlag. Dette gjelder også etter fylte 18 år.
- 1204 • Senke botidskravet til 3 år for å få permanent opphold for borgere utenfor EØS.

1205

1206 **Mennesker på flukt**

1207 De siste årene har krig og konflikt kommet stadig nærmere. Rekordmange mennesker er på flukt fra
 1208 kriger, væpnede konflikter, autoritære regimer, klimautfordringer eller forlater sitt land i håp om et
 1209 bedre liv et annet sted. Norge må samarbeide med EU og FN om tiltak for beskyttelse til flyktninger og
 1210 migranter, og jobbe internasjonalt for beskyttelse til mennesker på flukt.

1211 Kristelig Folkeparti vil:

- 1212 • At Norge skal forplikte seg til å ta imot minst 3000 kvoteflyktninger årlig. FNs kvotesystem må
- 1213 være bærebjelken i norsk flyktningpolitikk.
- 1214 • At etablerte/integrerte flyktninger med dokumentert beskyttelsesbehov ikke skal sendes ut av
- 1215 landet.
- 1216 • Arbeide for at mennesker med medisinske behov, kvinner og barn, personer med nedsatt
- 1217 funksjonsevne og sårbare minoriteter prioriteres ved utvelgelse av kvoteflyktninger.
- 1218 • Bevare kirkeasylinstituttet som en mulighet for mennesker i Norge.
- 1219 • Samarbeide internasjonalt og ha en målretting av humanitær innsats for å forebygge årsakene
- 1220 til flukt og migrasjon.
- 1221 • Øke den humanitære hjelpen og bistanden til mennesker på flukt og land som har mottatt
- 1222 mange flyktninger.

1223

1224 **God integrering**

1225 Integreringspolitikken skal sikre at alle som får opphold og bosetter seg i Norge skal få bruke
 1226 ressursene sine og bidra til fellesskapet. Velfungerende integrering og inkludering avhenger både av

1227 god egeninnsats fra den enkelte innvandrere, av innsatsen fra ulike fellesskap innvandreren møter og av
1228 samfunnet som helhet. Målet må være at flere innvandrere kjenner tilhørighet til det norske
1229 samfunnet, og har et godt og stabilt fotfeste i arbeidslivet.

1230 Kristelig Folkeparti vil:

- 1231 • Gi kommunene gode rammer for å motta flyktninger, og sikre at tilskuddet dekker de reelle
1232 kostnadene som gjør det mulig å integrere ulike flyktninger og asylsøkere.
- 1233 • Styrke integreringsarbeidet som et samspill mellom offentlig og frivillig innsats, og i større grad
1234 involvere frivilligheten, idrettsbevegelsen og tros- og livssynsamfunnene i
1235 hverdagsintegreringen, der det også brukes økonomiske virkemidler til å involvere
1236 frivilligheten.
- 1237 • Etablere en mentorordning for å kunne engasjere kompetente og motiverte pensjonister som
1238 mentorer i forbindelse med arbeidslivstrening for innvandrere (og andre
1239 langtidsarbeidsledige).
- 1240 • Utvikle et mer helhetlig opplegg for kartlegging og oppfølging av flyktninger, asylsøkere og
1241 innvandrere i ankomstfasen.
- 1242 • Videreutvikle introduksjonsprogrammet og andre kvalifiseringsordninger med mål om at flere
1243 skal lære seg norsk og komme seg raskere i arbeid. Kvalifisering må iverksettes umiddelbart
1244 etter man har kommet i mottak. Det må bli lettere å kombinere norskopplæring og øvrig
1245 kvalifisering med familieliv og deltakelse i ordinært arbeid. Det skal, der det ansees nødvendig,
1246 utarbeides egne tiltaksprogram for kvinner.
- 1247 • Utarbeide en prøveordning med frivillige familiepartnere som kan følge opp og bistå familier
1248 etter at introduksjonsprogrammet er over.
- 1249 • Arbeide for at alle med lovlig opphold i Norge skal få nasjonalt ID-Kort.
- 1250 • Fornye og forbedre norskopplæring som sikrer at alle får et tilbud om opplæring på et
1251 tilfredsstillende nivå.
- 1252 • Gi minoritetsspråklige barn og unge gode norskkunnskaper, grunnleggende ferdigheter og
1253 faglig kompetanse, blant annet ved å styrke støtten til åpne barnehager, tilby gratis kjernetid i
1254 barnehage og SFO, og styrke tidlig innsats i skolen.
- 1255 • Evaluere prøveprosjekt for hurtigbosetting av enslige og mindreårige asylsøkere og vurdere om
1256 ordningen skal bli permanent.
- 1257 • Sørge for raskere og bedre ordninger for godkjenning av utdanning og realkompetanse fra
1258 andre land.
- 1259 • Styrke den barnefaglige kompetansen i hele asylkjeden fra ankomst til bosetting i kommunen
- 1260 • Gi mottakere mulighet til å velge den norskopplæringen som passer dem best gjennom en
1261 klippekortordning.
- 1262 • Gi utvidet rett og plikt til norskopplæring for kvinner som har vært i fødselspermisjon
1263 tilsvarende permisjonens lengde.
- 1264 • Gi lengeværende og ureturnerbare asylsøkere rett til arbeid, skolegang og ordinær helsehjelp
- 1265 • At kravet om tre års oppholdstid før permanent oppholdstillatelse endres til tre år også for
1266 overføringsflyktninger, personer som har opphold på grunn av sterke menneskelige hensyn
1267 eller søknad om beskyttelse og familieinnvandring.
- 1268 • At minoritetsforeldre uten tilstrekkelige norskkunnskaper som mottar kontantstøtte skal få
1269 norskopplæring der det legges til rette for barnepass, uten at kontantstøtten reduseres.
- 1270 • Sikre at barn på asylmottak også får delta på fritidsaktiviteter uansett status på asylsøknad.
- 1271 • Gi anledning til lønnet arbeid for de som venter på effektivering av utvisningsvedtak.
- 1272 • Forenkle retten til gratis norsk språkopplæring til alle innvandrere. Dette vil gi flere muligheter
1273 til å lære språket, gi flere arenaer for inkludering.
- 1274 • Utvide ordninger for språkopplæring knyttet til arbeid og praksis.
- 1275 • Utrede særskilte økonomiske insentiver til praksisplass og inngang til arbeidsmarkedet for
1276 innvandrere.

- 1277
- 1278
- 1279
- 1280
- 1281
- 1282
- Sikre at både statlige og kommunale arbeidsplasser aktivt må rekruttere mennesker med minoritetsbakgrunn, samt forsterke virkemidler for at et større antall mennesker med minoritetsbakgrunn blir vurdert i søknader til stillinger i arbeidslivet.
  - Styrke støtten til livsopphold for alle innvandrere med forsørgeransvar under opplæring.
  - Tilrettelegge for at frivillige organisasjoner kan bidra i tilbudene på mottak.
  - Ha integreringstiltak på alle mottak.

1283

1284 Teknologi

1285 Den teknologiske utviklingen endrer samfunnet vårt i en fart vi ikke har opplevd før. Ny teknologi og
1286 digitalisering av samfunnet kan gi oss bedre livskvalitet og helse, skape nye arbeidsplasser og skape en
1287 bærekraftig fremtid. Utviklingen må imidlertid styres klokt for å sikre at teknologien utvikles og benyttes
1288 til alle menneskers beste. Målet må være å få det beste ut av teknologien, og motvirke uheldige
1289 virkninger av den.

1290 Kristelig Folkeparti vil:

- 1291
- 1292
- 1293
- 1294
- 1295
- 1296
- 1297
- Innta en føre-var-tilnærming til utvikling og bruk av kunstig intelligens, både i privat og offentlig sektor. Bruken av kunstig intelligens bør basere seg på etiske prinsipper, sikre personvernet og ivareta god digital sikkerhet.
  - Føre en forsknings- og næringspolitikk som styrker og videreutvikler fremvoksende teknologimiljøer.
  - Sørge for at offentlig sektor kan utnytte mulighetene digitalisering og ny teknologi gir for å løse sine oppgaver på nye og innovative måter.

1298

1299 Teknologi skal utvikles og brukes til det felles beste. Dette krever en vilje til å føre en aktiv politikk i møte
1300 med de teknologiske endringene. Uten regulering og demokratisk kontroll kan ny teknologi gi større
1301 sosiale forskjeller og utenforskap, undergrave demokrati og menneskerettigheter, og gi mer ustabilitet i
1302 verden.

1303 Kristelig Folkeparti vil:

- 1304
- 1305
- 1306
- 1307
- 1308
- 1309
- 1310
- 1311
- 1312
- 1313
- 1314
- 1315
- 1316
- 1317
- 1318
- 1319
- 1320
- 1321
- Styrke kompetansen på teknologisk utvikling og fremsyn i forvaltningen.
  - Etablere en global ambassadør for KI i Utenriksdepartementet, og styrke deres kapasitet på fremvoksende teknologier.
  - At Norge skal delta i internasjonale KI-fora for å bidra til å forme og etablere internasjonale standarder.
  - Vurdere om det er behov for endringer i genteknologiloven som kan bidra til mer forskning og innovasjon med lav risiko og høy nytteverdi.
  - Ha gode rammevilkår for teknologisk innovasjon, både i næringslivet og i offentlig sektor.
  - Utrede hvordan vi kan hindre at teknologiplattformer brukes til å manipulere politiske prosesser samtidig som liberale rettigheter ivaretas.
  - Utøve demokratisk kontroll med teknologiselskaper for å sikre personvern, åpenhet og menneskerettigheter.
  - Arbeide for internasjonale reguleringer som begrenser teknologiselskapenes mulighet til å kjøpe og selge personopplysninger.
  - Forby kommersiell ansiktsgjenkjenning og annen biometrisk fjernidentifisering i det offentlige rom.
  - Forby avhengighetsskapende mekanismer, samt sikre effektiv og avskrekkende håndheving av regelverket overfor næringsdrivende som bryter barns rettigheter på nett.

- 1322 • Sikre at personvern ivaretas og at barn ikke utsettes for reklame på skolens enheter og i
1323 tjenester elevene benytter som en del av undervisningen.
- 1324 • At Norge tar grep, både på nasjonalt og internasjonalt nivå, for å beskytte norske
1325 internettbrukere mot uønsket overvåking og påvirkning gjennom internettsselskapers
1326 datainnsamling og sikre dem full kontroll over hva deres personlige data brukes til.
- 1327 • At Norge skal være en pådriver for et internasjonalt system som sikrer at globale
1328 teknologiselskaper betaler skatt, og forhindre monopoldannelser.
- 1329 • Sikre at skole- og utdanningssystemet gir alle god teknologikompetanse hele livet.
- 1330 • At Norge skal støtte og ta en ledende rolle i det internasjonale arbeidet for en traktat som forbyr
1331 utvikling, overføring og bruk av dødelige autonome våpensystemer.
- 1332 • Motvirke digitale klasseskiller ut fra kunnskap, økonomi og tilgang til teknisk
1333 utstyr/nettkapasitet. Offentlige tjenester skal ikke utelukke brukere som ikke behersker det
1334 digitale verktøyet, og skal sikre alle rettighetene deres.
- 1335 • Gi mulighet for forbrukere med begrenset digital tilgang til å betale for varer og tjenester uten å
1336 bli belastet med urimelig høye fakturagebyr og andre betalingsgebyrer.
- 1337 • Sikre at kontanter fortsatt skal være gyldig betalingsmiddel i Norge.
- 1338

1339 Forvalteransvaret tatt på alvor

1340 Jordens tåleevne er presset til det ytterste. Vårt forbruk ligger langt over det jorda faktisk har av
1341 naturressurser. Resultatet er avskoging, mangel på ferskvann, jorderosjon, tap av biologisk mangfold
1342 og mer klimagasser i atmosfæren. Klima- og miljøendringene ødelegger naturen og livsgrunnlaget vårt,
1343 truer liv, helse og menneskerettigheter, skaper mer fattigdom og ulikhet, og tvinger flere mennesker på
1344 flukt. For å løse klimakrisen og naturkrisen må vi utfase bruk av fossil energi og sørge for at sosial og
1345 økonomisk utvikling skjer uten økt forbruk av ikke-fornybare naturressurser.

1346 Kristelig Folkeparti vil:

- 1347 • Følge opp Paris-avtalen og sikre at Norge kutter sine egne klimagassutslipp i tråd med målet om
1348 å begrense og stabilisere den globale oppvarmingen til 1,5°C.
- 1349 • Arbeide for betydelige, raske og tilstrekkelige klimakutt i alle sektorer, og øke Norges innsats for
1350 å kutte klimautslipp i utviklingsland.
- 1351 • At Norge skal være et foregangsland for utviklingen av en sirkulærøkonomi og redusere det
1352 materielle forbruket, herunder energiforbruket.
- 1353 • Sikre en langsiktig og bærekraftig forvaltning av våre naturressurser, med ulike naturtyper og
1354 biologisk mangfold.

1355

1356 Klima

1357 Klimakrisen krever at Norge omstilles til et nullutslippssamfunn innen 2050. Omstillingen vil bli
1358 krevende, men Norge har gode forutsetninger for å lykkes med det grønne skiftet. Vi har økonomiske
1359 muskler, sterke kunnskaps- og teknologimiljøer og er en stor produsent av fornybar energi. For å nå
1360 målet om å bli et nullutslippssamfunn innen 2050 må vi skape en lavutslippøkonomi med nye, grønne
1361 arbeidsplasser, vi må omstille olje- og gassnasjonen til et fornybarsamfunn, vi må utvikle verdens mest
1362 miljøvennlige transportsystem og vi må kutte klimagassutslipp i alle sektorer. Klimakrisen kan bare
1363 løses gjennom et forpliktende, globalt samarbeid. Norge må ta en lederrolle ved å bidra med betydelige,
1364 raske og tilstrekkelige kutt hjemme.

1365 Kristelig Folkeparti vil:

- 1366 • Jobbe for å nå målet om reduksjon i norske klimagassutslipp med minst 55 prosent innen 2030,
- 1367 minst 80 prosent innen 2035 og at Norges utslipp skal reduseres til netto null senest i 2050. Det
- 1368 langsiktige nullutslippsmålet skal gjelde alle sektorer, ikke bare CO2. Det norske klimamålet
- 1369 må være koblet til EUs klimamål.
- 1370 • Velge virkemidler for klimakutt ut fra prinsippet om at forurensere skal betale og at klimamålene
- 1371 oppnås mest mulig effektivt.
- 1372 • Lage sektorvise planer for hvordan alle samfunnssektorer skal være utslippsfrie innen 2050.
- 1373 • Heve CO2-avgiften gjennom en forutsigbar og økende prisbane som er tilstrekkelig for at Norge
- 1374 når sine forpliktelser i Paris-avtalen og nasjonale klimamål.
- 1375 • Videreføre EUs kvotemarked som det sentrale virkemidlet for å kutte klimagassutslipp i
- 1376 konkurranseutsatt næringsliv, men være åpen for ytterligere avgifter der kvotemarkedet ikke
- 1377 strekker til.
- 1378 • Innrette Norges finansielle virkemidler og regelverk slik at de best mulig reduserer klimarisiko og
- 1379 bidrar til klimaomstilling.
- 1380 • Ha en tydelig strategi for bruk av karbonfangst og -lagring (CCS).
- 1381 • Støtte opp under Det grønne klimafondet (GCF) som det internasjonale samfunnets hovedkanal
- 1382 for klimafinansiering – og trappe opp det norske bidraget i løpet av stortingsperioden.
- 1383 • Jobbe for at Norge skal bli tropisk avskogingsfritt, gjennom blant annet å utelukke produkter
- 1384 med høy avskogingsrisiko gjennom reguleringer og avgifter.
- 1385 • Bruke regulatoriske virkemidler for å fase inn lav- og nullutslippsteknologi etter hvert som
- 1386 teknologien utvikles.
- 1387 • Utvikle kontrollmetoder som er bærekraftige for samfunnet og som unngår byråkratisering.

1388

1389 **Internasjonal klimainnsats**

1390 Internasjonal klimainnsats handler ikke kun om solidaritet eller rettferdighet. En verden der vi ikke
 1391 lykkes med å stanse klimaendringene eller sikre bedre levekår for de som rammes hardest av
 1392 klimaforandringene er en verden med mer konflikt, mer økonomisk uro, og flere klimaflyktninger. Bidrag
 1393 til klimatiltak er dermed også en investering i en bedre fremtid, med mer velstand og mer sikkerhet for
 1394 fremtidige generasjoner, både i Norge og resten av verden.

1395 I tillegg til økte offentlige investeringer blir det avgjørende å utløse mer privat investeringskapital. En
 1396 raskere oppskalering av klimainvesteringsfondet vil kunne være et av de mest betydningsfulle
 1397 klimatiltakene Norge kan gjøre. I tillegg kan statlige garantiordninger være effektive virkemidler for å
 1398 utløse privat kapital, som også potensielt kan være selvfinansierende gjennom garantipremier.

1399 Kristelig Folkeparti vil:

- 1400 • Øke finansiering både til utslippskutt, klimatilpasning og tap og skade i de mest sårbare
- 1401 landene.
- 1402 • Vesentlig trappe opp størrelsen på den statlige garantiordningen for fornybar energi i
- 1403 utviklingsland, og holde tapsavsetningene utenfor bistandsbudsjettet.
- 1404 • Betydelig styrke Norfunds klimainvesteringsfond, og holde finansieringen utenfor
- 1405 bistandsbudsjettet. Fondet bør finansieres fullt ut «under streken» i statsbudsjettet.
- 1406 • Styrke Verdensbankens kapasitet og prioritet til å støtte satsing på overgang til fornybar energi i
- 1407 utviklingsland.
- 1408 • At Norge har en aktiv pådriverrolle i internasjonale prosesser for å utvikle innovative løsninger
- 1409 og mer ambisiøse avtaler knyttet til internasjonal klimainnsats.
- 1410 • At Norge jobber målrettet for etableringen av en internasjonal CO2-avgift for skipsfart og sivil
- 1411 flytrafikk, hvor inntektene brukes til omstilling av næringene.

- 1412
- 1413
- 1414
- 1415
- 1416
- At Norge er en pådriver for å utvide sektorene som omfattes av kvotesystemet, å senke antallet kvoter som kan kjøpes og selges og å legge til rette for at andre land og regioner enn Europa også kan ta i bruk et lignende system gjennom FN.
  - Forsterke det norske samarbeidet for å redusere utslipp fra land med store CO2-utslipp, slik som Kina, India og Sør-Afrika.

1417

1418 En sirkulær økonomi

1419 Norge har et meget høyt forbruk som medfører store klima- og miljøutfordringer. I dag forbruker vi mye
1420 mer enn hva som er bærekraftig for kloden. Dette er en etisk utfordring som må omsettes i målrettet
1421 politisk handling. En grønn omstilling må innebære avmaterialisering og mer bærekraftig forbruk og
1422 produksjon.

1423 Kristelig Folkeparti vil:

- 1424
- 1425
- 1426
- 1427
- 1428
- 1429
- 1430
- 1431
- 1432
- 1433
- 1434
- 1435
- 1436
- 1437
- 1438
- 1439
- 1440
- 1441
- 1442
- 1443
- 1444
- 1445
- 1446
- 1447
- 1448
- 1449
- At Norge skal være et foregangsland i utviklingen av en grønn, sirkulær økonomi som utnytter ressursene bedre, blant annet ved å innføre målrettede nasjonale støtteordninger for å stimulere til mer sirkulær økonomi.
  - Utvikle et system for utvidet produsentansvar som gir insentiver til lengst mulig levetid på produkter, mest mulig ombruk og materialgjenvinning, og utfasing av helse- og miljøfarlige kjemikalier i produkter. Flere produkter enn i dag må få en utvidet reklamasjonsrett på fem år.
  - Innføre en ordning med holdbarhetsmerking på varige forbruksvarer, som antyder hvor lenge forbrukere kan forvente at et produkt skal vare, og dermed bidra til å gjøre lang levetid til et større konkurransefortrinn enn det er i dag.
  - Arbeide for at all emballasje skal være egnet for gjenbruk eller resirkulering innen 2035.
  - Innføre emballasjeavgift for å unngå unødig avfall og legge til rette for alternativ resirkulerbar emballasje som ikke er plast.
  - Fjerne moms på reparasjon, på for eksempel husholdningselektronikk, mobiltelefoner, sko, tekstiler og sportsutstyr.
  - Utrede nullmoms på utleie av eid verktøy og turklær/turutstyr, slik at folk ikke skal måtte gå til innkjøp av varer som brukes sjeldent.
  - Gjennomføre en helhetlig strategi for å redusere unødvendig forbruk og matsvinn i offentlige institusjoner.
  - Utrede innføring av merkekrav til klesbransjen som støtter opp om bedre og mer informerte forbrukervalg vedrørende holdbarhet, materialbruk (nedbrytbarhet og resirkulerbarhet), kjemikaliebruk og produksjonsforhold (arbeidsforhold).
  - Utrede innføring av «ja takk»-prinsippet for uadressert kommersiell reklame og post.
  - Sikre at matkasteloven innføres.
  - Stimulere til ombruk av masser og byggemateriale.
  - At Norge forhindrer at skadelig avfall og giftige kjemikalier blir eksportert til land som ikke har tilfredsstillende avfallshåndtering etter norsk standard.

1450

1451 Natur og miljø

1452 Vi må ha som mål å overlevere natur og miljø i bedre stand til våre etterkommere, enn da vi selv overtok
1453 ansvaret. Målet med all politikk skal være å løse dagens utfordringer uten at det går på bekostning av
1454 fremtidige generasjoners behov. Naturen skal ikke bare beskyttes fordi det er vårt livsgrunnlag, men
1455 også fordi den har egenverdi. Naturressursene skal ikke misbrukes eller overforbrukes, men *brukes* for å
1456 skape bedre liv for alle mennesker, og bevares for fremtidige generasjoner. Tap av naturmangfold, og
1457 spredning av miljøgifter, mikroplast og avfall er blant vår tid største utfordringer.

1458 Kristelig Folkeparti vil:

- 1459 • Sikre ulike naturtyper og biologisk mangfold, og trappe opp restaurering av tapt natur.
- 1460 • Intensivere arbeidet med å redusere miljøgifter og avfall i jord, vann og luft.
- 1461 • Sikre en langsiktig og bærekraftig forvaltning av våre naturressurser.

1462

1463 **Naturvern og biologisk mangfold**

1464 Mange steder i verden er naturen truet. Sårbare naturområder og økosystemer ødelegges. Dyr, planter
1465 og andre organismer forsvinner trolig tusen ganger raskere enn hva som er tilfelle under naturlige
1466 omstendigheter. I Norge er omkring tusen arter kritisk eller sterkt truet. Tapet av naturområder,
1467 økosystemer og arter er en trussel mot alt liv på jorden. En rik og variert natur har stor egenverdi, og
1468 dekker våre grunnleggende behov og gir verdiskaping og livskvalitet. Den internasjonale naturavtalen er
1469 et steg i riktig retning for å sikre bærekraftig forvaltning og vern av verdens natur- og biomangfold.

1470 Kristelig Folkeparti vil:

- 1471 • Sikre at et representativt utvalg av norske naturtyper tas vare på for fremtiden, gjennom
1472 nasjonalparker, naturreservater, landskapsvernområder og marine verneområder.
- 1473 • At hensynet til naturmangfold skal tillegges stor vekt i arealplanlegging og vurdering av
1474 infrastrukturprosjekter, konsesjoner, energi- og kraftutbygging og utbygging av hyttefelt.
1475 Utbedring og utbygging av veiprosjekter bør fortrinnsvis ta utgangspunkt i eksisterende
1476 veitraséer.
- 1477 • Ha større vern av skogen gjennom både frivillig vern og vern av offentlig eide skogarealer. Vern
1478 av skog skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulige konsekvenser for
1479 avvirkingen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. Spesielt urskog må ivaretas som
1480 biotop for naturmangold.
- 1481 • Innføre mål om arealnøytalitet med grenser for naturtap og mål om restaurering. Alle kommuner
1482 må innføre naturbudsjetter for å oppfylle dette målet.
- 1483 • Trappe opp restaurering av natur, og utrede en ordning hvor utbyggere av naturområder bidrar
1484 økonomisk til restaurering av natur.
- 1485 • Sikre fortsatt rett til bærekraftig og tradisjonell høsting fra naturen, som jakt, fangst og fiske.
- 1486 • Arbeide for marint vern innen 2030 i tråd med FNs bærekraftsmål. Norge har et særlig ansvar for
1487 tilstrekkelig verneomfang i arktiske områder. Iskantdefinisjonen må fastsettes i tråd med
1488 miljøfaglige råd.
- 1489 • Arbeide for effektiv og umiddelbar handling for å stanse tapet av biologisk mangfold, både i
1490 Norge og gjennom internasjonalt samarbeid, i tråd med internasjonale mål.
- 1491 • Bedre miljøtilstanden og bestrebe et mest mulig naturlig artsmangfold i regulerte vassdrag,
1492 samtidig som man tar hensyn til vannkraftens reguleringsevne, klimabidrag,
1493 verdiskapingspotensial og flomdempingsegenskaper i revisjonen av gamle
1494 vannkraftkonsesjoner.
- 1495 • Følge opp og videreutvikle strategien for bier og andre pollinerende insekter.
- 1496 • Arbeide for å sikre en bærekraftig forvaltning av våre villaksbestander ved aktivt å bekjempe
1497 lakseparasitter og lakselus, hindre rømming av oppdrettsfisk ved å stimulere til forskning på
1498 bedre metoder, videreføre kalkingsvirksomheten, og sikre bærekraftig regulering av laksefisket i
1499 sjø og vassdrag.
- 1500 • Følge opp Norges forpliktelser som vertsland for Europas eneste villreinstamme.
- 1501 • Sikre at Norge tar sin naturlige del av ansvaret for levedyktige bestander av de fem store
1502 roviltartene bjørn, ulv, jerv, gaupe og kongeørn. Det må sikres tilstrekkelige midler til
1503 registrering av rovdyrbestanden. Raske uttak av skadedyr samt å forhindre at bjørn, ulv, jerv og
1504 gaupe etablerer bestand utenfor kjerneområdene er en viktig del av forvaltningen.
- 1505 • Sikre en mer effektiv lisensjakt på jerv.

- 1506 • Ha et generelt forbud mot utbygging på myr, og stille krav om reetablering i de tilfeller der det av
- 1507 samfunnskritiske hensyn er nødvendig med naturinngrep
- 1508 • Styrke arbeidet mot spredning av fremmede arter, blant annet gjennom å spre informasjon og
- 1509 øke folks bevissthet om høy-risikoarter.
- 1510 • Begrense utbygging av hytter i sårbar natur.
- 1511 • Prioritere turisthyttene foran nybygging av hyttefelt, stimulere til økt bruk av turisthytter og
- 1512 hyttedeling og tilrettelegge for kollektive reisemuligheter.
- 1513 • At Norge bidrar med ekspertise, engasjement og støtte til internasjonal innsats for bærekraftig
- 1514 vern og forvaltning av natur og biomangfold.
- 1515 • Arbeide for en rettferdig og ambisiøs implementering av naturavtalen.

1516

1517 **Ren jord, rent vann og ren luft**

1518 Forurensning av jord, vann og luft gjennom utslipp av miljøgifter og uforsvarlig håndtering av avfall er

1519 alvorlige trusler mot vår egen og kommende generasjoners helse, mot miljøet og mot den fremtidige

1520 matforsyningen. Vi må verne folks helse og miljøet gjennom å redusere forurensning, hindre at

1521 miljøgifter havner i naturen og fremme en bedre behandling av avfall.

1522 Kristelig Folkeparti vil:

- 1523 • Sikre god forvaltning av videre opprydning og overvåkning av eierløst marint avfall.
- 1524 • Ha ambisiøse mål for utfasing av miljøgifter og mikroplast, og arbeide for en giftfri hverdag.
- 1525 • At alle skal ha krav på å få vite om produkter eller tjenester inneholder miljøgifter eller
- 1526 helseskadelige stoffer.
- 1527 • Forsterke arbeidet med å kartlegge og rydde opp i gamle miljøgiftutslipp og villfyllinger.
- 1528 • Redusere lokal luftforurensning og belønne effektive tiltak for å sikre luftkvalitet rundt de store
- 1529 byene.
- 1530 • Videreutvikle og styrke oljevernberedskapen i Nord-Norge ved hjelp av strenge myndighetskrav
- 1531 og involvering av lokale aktører. Nord-Norge bør bli en spydspiss internasjonalt i arbeidet med
- 1532 oljevern.
- 1533 • Utrede en returordning i samarbeid med fiskerinæringen for linebruk, teiner, fiskekar og andre
- 1534 redskaper av sammensatte materialer. Det må stilles krav om at nye teiner og garn har
- 1535 mekanismer som forhindrer lang tids «spøkelsesfiske» hvis de mistes.
- 1536 • Rense elver og vann som er forurenset etter nedlagt gruvedrift.
- 1537 • Intensivere sedimentopprydning i norske havner og fjorder.
- 1538 • La fiskeflåten kunne levere avfall fra havet kostnadsfritt.
- 1539 • Stimulere til økt bruk av landstrøm på norske havner.
- 1540 • Begrense lysforurensningen. Forurensningsloven bør brukes for å hindre lysforurensning på
- 1541 samme måte som annen type forurensning.

1542

1543 **Energi**

1544 **Fornybar og utslippsfri energi**

1545 Tilgang på ren og rimelig energi er et viktig konkurransefortrinn for norsk næringsliv og industri. Vi må

1546 finne riktig balansegang mellom det økte behovet for kraft fremover, og nærmiljøenes behov for en

1547 skånsom utbygging som ikke bygger ned naturen mer enn nødvendig. KrF vil ha kjernekraft som en del

1548 av energimiksen i Norge, samtidig som vi tar vare på vannkraften og vurderer hvordan vindkraft både til

1549 havs og på land, samt andre uutnyttede fornybare energiressurser best kan tas i bruk.

1550 De siste årene har det vært en stor økning i etterspurt kapasitet hos nettselskapene, uten en
1551 tilstrekkelig utbygging av kraft og nett. Dette har ført til at en rekke aktører står i kø for tilknytning til
1552 nettet. For å møte denne etterspørselen må det bygges ut mer kraft og nett. Samtidig må vi være mer
1553 restriktive til hvilke prosjekter som får tilgang til energien som knapp ressurs, og prioritere prosjektene
1554 som bidrar til verdiskaping og grønn omstilling.

1555 Kristelig Folkeparti vil:

- 1556 • Sikre at fornybar energi har gode vilkår og vekstmuligheter, slik at det kan sikres nok ren kraft til
1557 den grønne omstillingen.
- 1558 • Legge til rette for opprustning av eksisterende vannkraftverk og utbygging av ny vannkraft og
1559 småkraftverk der dette kan forsvares ut fra naturhensyn.
- 1560 • Opprettholde kommunenes vetorett for nye vindkraftkonsesjoner på land. Nye
1561 vindkraftprosjekter skal være ønsket av vertskommunene, og ha begrensede konflikter mot
1562 naturmangfoldet.
- 1563 • Sikre at vertskommuner beholder de nåværende skatteinntektene og i fremtiden videre sikres
1564 en varig andel av verdiskaping basert på avgivelse av naturressurser.
- 1565 • Sikre vertskommunene innsyn og klageadgang over eiendomsskattegrunnlaget for
1566 vannkraftanlegg.
- 1567 • Bygge fremtidens strømmnett med tilstrekkelig kapasitet til å sikre forsynings sikkerheten for
1568 strøm, utjevne prisforskjeller og nettleie mellom strømprissonene og sikre grunnlag for
1569 næringsutvikling over hele landet.
- 1570 • Vurdere hvordan regionale nettselskaper kan bidra til utbygging av mer og bedre kapasitet i
1571 nettet.
- 1572 • Bidra til teknologiutvikling og realisering av prosjekter innen havvind, karbonfangst og -lagring,
1573 og gjenbruk av karbon. Økonomisk ansvarlighet og grundig forskning og høring av fagmiljøer
1574 må ligge til grunn for realisering av havvindprosjekter.
- 1575 • Ha gode rammer for forskning, utvikling, utprøving og kommersialisering av ny fornybar
1576 energiteknologi.
- 1577 • Forsterke mulighetene for egenprodusert energi fra husholdninger, borettslag og landbruk.
- 1578 • Sikre at landstrøm kan være et reelt alternativ i alle havner, og gjennomføre nødvendig
1579 utbygging av nettet.
- 1580 • Effektivisere bruken av energi og stimulere til økt strømsparing for forbrukere og næringslivet.
- 1581 • Innføre strengere kriterier for å få tilgang til strømmettet. Nettselskapene må prioritere
1582 prosjekter som bidrar til verdiskaping og grønn omstilling, og kunne avvise prosjekter som ikke
1583 bidrar til dette.
- 1584 • Legge til rette for strømproduksjon fra kjernekraft i Norge.
- 1585 • Gå i dialog med svenske og finske myndigheter for å kartlegge hvordan man best kan
1586 samarbeide for å bygge opp kjernekraft i Norden.
- 1587 • Bruke kjernekraftens egenskaper til å sørge for nasjonal sikkerhet innen kraftforsyning,
1588 matproduksjon, digital infrastruktur og bevaring og styrking av beredskaps- og forsvarsevne.
- 1589 • Være positiv til at private aktører etablerer kjernekraft, men sikre at nasjonalt eierskap ivaretas
1590 i et generasjonsperspektiv gjennom løsninger inspirert av hjemfallsretten for vannkraft.
- 1591 • Reversere beslutningen om elektrifisering av Melkøya, og heller kreve bruk av CCS.
- 1592 • Sørge for at forskningsmidler gjøres tilgjengelig til forskning på strømproduksjon fra kjernekraft
1593 samt fusjonsforskning.
- 1594 • Sikre at virkemiddelapparatet sidestiller kjernekraft med andre grønne energikilder.
- 1595 • Jobbe for å redusere saksbehandlingstiden hos NVE for nett og ny kraftproduksjon.
- 1596 • Videreføre en strømstøtteordning som skjermer forbruker fra de verste pristoppene samtidig
1597 som det stimuleres til investering i energieffektivisering i egen bolig.
- 1598 • Sikre at private og profesjonelle utbyggere av lokal energiproduksjon får forutsigbare
1599 rammebetingelser for søknad, støtte, skatt og avgifter som er gunstige og stimulerende for

1600 lønnsomme investeringer på lang sikt.

- 1601 • Sikre at statlige og kommunale bygg har lokal energiproduksjon der det er mulig.
- 1602 • Utarbeide en nasjonal strategi for forbrukerfleksibilitet som sikrer høy utnyttelse av
- 1603 strømmettet gjennom modeller og markeder som hensyntar lokale energi- og
- 1604 fleksibilitetsressurser.

1605

1606 **En oljenasjon i omstilling**

1607 Olje- og gassutvinning har sikret fellesskapet eventyrlige inntekter. Sektoren og leverandørindustrien
1608 har sysselsatt mange langs kysten og bidratt til verdensledende teknologitvilling. I dagens
1609 geopolitiske situasjon, har også Norge forsterket posisjonen som en trygg og stabil leverandør av energi
1610 til Europa. Samtidig står sektoren ovenfor store omstillinger i tiden fremover. For det første er norsk
1611 sokkel en «moden» sokkel, og utvinningstempoet vil gå ned i årene som kommer. For det andre er Norge
1612 forpliktet av Parisavtalen, og vi må gjennom et grønt skifte for å sikre en mer miljøvennlig og bærekraftig
1613 verdiskaping, samtidig som vi opprettholder kompetansen næringen har opparbeidet seg over mange
1614 år.

1615 Kristelig Folkeparti vil:

- 1616 • Legge til grunn at Paris-avtalen og lov om klimamål, samt hensynene til klimarisikoen for norsk
- 1617 økonomi og europeisk energisikkerhet setter rammene for videreutviklingen av
- 1618 petroleumsvirksomheten på norsk sokkel. Fremtidige lisenstildelinger må begrenses til
- 1619 utvidelser eller forlengelse av allerede eksisterende produksjon i modne områder.
- 1620 • Arbeide for at kompetanse- og fagmiljøer innen olje- og gassnæringen videreføres på en måte
- 1621 som sikrer fremtidig tilgang til energi, og hindre at teknologi og leverandørindustri går tapt for
- 1622 tidlig.
- 1623 • Sikre varig vern mot oljeleting og petroleumsaktivitet i havområdene utenfor Lofoten,
- 1624 Vesterålen, Senja, Jan Mayen, Mørebankene og kystnære områder i Skagerrak.
- 1625 • Sikre at det ikke åpnes for oljeleting i områder nordøst i Barentshavet.
- 1626 • Styrke arbeidet med energieffektivisering og utfasing av fossile energikilder i alle sektorer.
- 1627 • Øke overføringene til det statlige investeringselskapet Nysnø for å sikre lønnsomme
- 1628 investeringer i ny klimavennlig teknologi.
- 1629 • Avstemme norsk regelverk og rammebetingelser innen karbonfangst og -lagring med våre
- 1630 handelspartnere slik at norske lagre for CO₂ blir konkurransedyktige.
- 1631 • Inngå bilaterale avtaler for å kunne tillate transport og lagring av CO₂.
- 1632 • utrede en Gassco-modell for utbygging av CO₂-infrastruktur fra kontinentet til Norge.
- 1633 • Videreutvikle petroleumsforskningen for å bidra til innovasjon og mer klimavennlig teknologi
- 1634 for offshore energiproduksjon.
- 1635 • Sørge for gode rammevilkår for forskning og etablering av næring og industri som benytter seg
- 1636 av karbonnøytrale/karbonnegative produksjonsmetoder.
- 1637 • Sikre at den viktige kunnskapen fra oljeindustrien benyttes til innovasjon og utvikling innenfor
- 1638 det grønne skiftet.
- 1639 • Støtte forskning og bruk av alternative råstoff til olje, kull og gass i næringer som bruker disse,
- 1640 eksempelvis i plastproduksjon.
- 1641 • Stimulere til mer bruk av avansert bærekraftig biodrivstoff som erstatning for fossile drivstoff.
- 1642 • Stille krav til at alle oljeplattformer har nullutslipp gjennom CCS eller kraft fra egen
- 1643 kraftproduksjon.
- 1644 • Si nei til bruk av kraft fra land til elektrifisering av sokkelen.

1645

1646 Trygg økonomisk styring

1647 Verdier må skapes før de kan deles. Orden i økonomien, høy sysselsetting og verdiskaping er avgjørende
1648 for tryggheten til enkeltmennesker og familier, og for å sikre velferdssamfunnets bærekraft over tid. I
1649 årene som kommer må norsk økonomi omstilles, slik at det gjennomføres et grønt skifte og skapes nye
1650 jobber i fastlandsøkonomien.

1651 Kristelig Folkeparti vil:

- 1652 • Føre en ansvarlig og forutsigbar økonomisk politikk som gir trygghet for innbyggere og bedrifter
1653 over hele landet.
- 1654 • Følge handlingsregelen og tilpasse pengebruken og nye satsinger til situasjonen i økonomien.
- 1655 • Fortsette omstillingen i økonomien slik at den stimulerer til et grønt skifte og grønn
1656 konkurransekraft.

1657

1658 Sosial markedsøkonomi på norsk

1659 Den kristendemokratiske tanken om en sosial markedsøkonomi handler om å kombinere økonomisk
1660 frihet, eiendomsrett og verdiskaping med sosial balanse og rettferdighet. Samfunnet trenger
1661 mennesker som vil skape og satse, og politikken må stimulere til entreprenørskap og eierskap.
1662 Markedet skal tjene fellesskapet.

1663 Kristelig Folkeparti vil:

- 1664 • Føre en økonomisk politikk som bidrar til økt produktivitet, økte investeringer og verdiskaping.
- 1665 • Styrke det private eierskapet og selveierdemokratiet i den norske økonomien gjennom tiltak
1666 som sikrer at flere deltar i økonomien som eiere i bedriftene.
- 1667 • Sikre statlig eierskap der dette er nødvendig for å sikre sentrale samfunnsoppgaver,
1668 kompetansemiljøer og hovedkontorfunksjoner.
- 1669 • Verne hovedprinsippene i dagens arbeidsmiljølov, og sikre et omstillingsdyktig arbeidsliv med
1670 trygghet for arbeidstakere, seriøse arbeidsgivere og et velfungerende og effektivt
1671 trepartssamarbeid.
- 1672 • Arbeide for å motvirke ufrivillig deltid.
- 1673 • Arbeide for å redusere bruken av midlertidige stillinger.
- 1674 • Skjerpe innsatsen mot useriøse markedsaktører og stille strenge etiske krav til alle som skal
1675 selge varer og tjenester.
- 1676 • Styrke samarbeid mellom ulike aktører i både offentlig og privat sektor og delta i internasjonalt
1677 samarbeid for å bekjempe økonomisk kriminalitet og cyberangrep.
- 1678 • Arbeide mot sosial dumping på land og sjø.
- 1679 • Forsterke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet og svart økonomi, blant annet ved å styrke
1680 Arbeidstilsynet og sentrene mot a-krim.
- 1681 • Opprettholde forbudet mot reklame for alkohol, tobakk og pengespill, og forbudet mot
1682 markedsføring rettet mot barn.
- 1683 • Øke avgiftene på alkohol til anbefalingene fra særavgiftsutvalget, og øke avgiftene på tobakk.
- 1684 • Arbeide for å begrense forbruksgjeld i Norge, og Innføre strengere restriksjoner mot reklame for
1685 forbrukslån.
- 1686 • Redusere inkassogebyrer til et nivå som gjør inkasso mindre lønnsomt for næringsdrivende.
- 1687 • Utjevne de geografiske og sosiale ulempene som kan oppstå ved avgiftsendringer.
- 1688 • Forsterke det grønne skattesiftet ved å gjøre det billigere å gjøre miljøvennlige valg og dyrere å
1689 forurense.
- 1690 • Ha en gradvis økning av Co2-avgiften.
- 1691 • Avvikle taxfree-ordningen.

- 1692 • Støtte opp om internasjonale initiativ i kampen mot skatteparadis, og styrke land-til-land
1693 rapporteringen.
1694 • Fortsette nedtrappingen av avgiftsfordelene for elbiler.
1695 • Redusere engangsavgiften til alle motorvogner som er registrert som 7-seter.

1696

1697 **Næringsbeskatning**

1698 Et sterkt næringsliv er avgjørende for velferdssamfunnet vårt. Et tilstedeværende og engasjert lokalt
1699 næringsliv er avhengige av forutsigbare og stabile rammevilkår, og et skattenivå som muliggjør
1700 konkurranse på like vilkår. KrF vil ha en stabil og forutsigbar skattepolitikk, som legger til rette for et
1701 skapende og konkurransedyktig næringsliv og norsk eierskap.

1702 Kristelig Folkeparti vil:

- 1703 • Fjerne formueskatten på arbeidende kapital.
1704 • Vurdere hvilke skattevekslinger for næringslivet som best vil legge til rette for innovasjon,
1705 verdiskaping og lokalt eierskap.
1706 • Gjøre endringer i beskatningen av havbruk i Norge slik at ordningen blir mindre byråkratisk og
1707 har lavere skattetrykk.
1708 • Vurdere å styrke og utvide skatteincentivordningen.
1709 • Fjerne exit-skatten.
1710 • Endre opsjonsbeskatningen slik at det skal være større muligheter for å eie andeler i egen
1711 virksomhet og bedre incentiver til å skape fremtidens vekstbedrifter.

1712

1713 **En omfordelende personbeskatning**

1714 Skattesystemet er et viktig verktøy for å bidra til omfordeling og utjevning mellom ulike grupper.
1715 Omfordeling og utjevning bør i hovedsak skje gjennom et progressivt skattesystem, og reduksjoner i
1716 personbeskatning må komme brede grupper til gode.

1717 Kristelig Folkeparti vil:

- 1718 • Holde skatte- og avgiftsnivået om lag på dagens nivå, men øke bruttobeskatningen av de
1719 høyeste inntektene.
1720 • Avvikle utlånsforskriften.
1721 • Ha økt formueskatt på de dyreste primærboligene.
1722 • Sikre det samme nivået av rettigheter og beskyttelse for forbrukere når de leier og leaser som
1723 ved kjøpt av varer. Tiltak for å sikre dette bør utredes gjennom et lovutvalg som har som mål å
1724 innføre en forbrukertjenestelov.
1725 • Bruke skatter og avgifter til å gjøre det mer attraktivt å både reparere og kjøpe brukt fremfor å
1726 kjøpe nytt.

1727

1728 **Et bærekraftig velferds- og pensjonssystem**

1729 Det økonomiske handlingsrommet vil i årene fremover bli påvirket av at petroleumsinntektene
1730 reduseres, at økonomien skal omstilles i et grønt skifte og at det blir færre arbeidstakere per pensjonist.
1731 Det er en stor oppgave å sikre et økonomisk bærekraftig fundament for fremtidens velferds- og
1732 pensjonssystem.

1733 Kristelig Folkeparti vil:

- 1734 • Trygge hovedlinjene i velferds- og pensjonssystemet gjennom en ansvarlig økonomisk politikk og
- 1735 forvaltning av petroleumsformuen.
- 1736 • At ved økninger i pensjoner skal de som har minst prioriteres.
- 1737 • Gi bedre anledning til å arbeide etter fylte 72 år.
- 1738 • Følge opp Sysselsettingsutvalgets anbefalinger om en omlegging av sykepengeordningen, slik at
- 1739 arbeidsgiverne motiveres til å få langtidssykmeldte tilbake til arbeid og arbeidstakerne kan bruke
- 1740 gradert sykmelding i større grad.
- 1741 • At NAV kan komme tidligere i gang med arbeidsrettede tiltak for sykemeldte og lettere kunne
- 1742 kombinere sykemelding med utdanning.
- 1743 • At tiltakspakken med mentor, lønnstilskudd og integreringstilskudd også skal gjelde sykemeldte
- 1744 arbeidstakere i egen bedrift.
- 1745 • Nedsette en «ansvarskommisjon» som skal vurdere hvilke oppgaver og ansvar som kan overtas av
- 1746 familier, sivilsamfunn og lokalmiljøer. En bedre ansvarsfordeling vil styrke den delen av samfunnet
- 1747 som ligger mellom staten, markedet og frivilligheten, og sikre velferdsstatens bærekraft.
- 1748 • Innføre sorgpermisjon etter modell fra Danmark.

1749

1750 **En enklere og mer effektiv offentlig sektor**

1751 Offentlige tjenester og forvaltning skal være brukerorientert, effektiv, resultatorientert og moderne.
 1752 Dette krever en offentlig sektor som tar i bruk nye arbeidsmetoder og ny teknologi. I møte med store
 1753 demografiske endringer og grønn omstilling må det offentlige være en attraktiv arbeidsplass.

1754 Kristelig Folkeparti vil:

- 1755 • Fortsette arbeidet med digitalisering av offentlige tjenester. IKT-sikkerheten må ivaretas, og
- 1756 tilpasses et nytt trusselbilde.
- 1757 • Forsterke samarbeidet om digitalisering med kommunesektoren, herunder tiltak for riktig og
- 1758 økt bruk av velferdsteknologi.
- 1759 • Forsterke innsatsen for klart språk i forvaltningens kommunikasjon med innbyggerne.
- 1760 • Effektivisere offentlig sektor gjennom tiltak som ABE-reform (avbyråkratisering- og
- 1761 effektiviseringsreform).
- 1762 • Evaluere effekten av nye lovkrav som innføres, og fjerne krav og rettigheter som ikke bidrar til
- 1763 bedre måloppnåelse.
- 1764 • Legge til rette for tilgjengelige tjenester ved å vurdere plassering av statlige publikumstjenester
- 1765 ved kommunale servicekontor.
- 1766 • Sørge for bedre etterlevelse av regelverk om universell utforming av IKT-løsninger i offentlig
- 1767 sektor.
- 1768 • Arbeide for å holde lederlønningene i offentlig forvaltning og offentlig eide selskaper på et
- 1769 moderat nivå.

1770

1771 **Statens Pensjonsfond Utland**

1772 Statens pensjonsfond utland (SPU) er et av verdens største investeringsfond. Det er viktig at fondet
 1773 fortsatt forvaltes basert på faglige vurderinger ut fra et mål om høyest mulig avkastning til moderat
 1774 risiko, men med klare etisk motiverte utelukkelseskriterier.

1775 Kristelig Folkeparti vil:

- 1776 • Styrke Norges Bank og forvaltningen av SPU ved å følge opp Gjedrem-utvalgets forslag om å
- 1777 skille ut fondsforvaltningen i et eget særlovselskap.
- 1778 • Trekke SPU ut av alkohol- og våpenproduserende selskaper.

- 1779 • Innføre etiske retningslinjer også for norske kommuner og fylkeskommuners investeringer i aksjer og obligasjoner i utlandet, etter modell fra SPUs etiske retningslinjer og UNCTADs retningslinjer.
- 1780
- 1781
- 1782 • Innlemme skatteetikk i uttrekkskriteriene for SPU.
- 1783 • At Etikkrådet fortsatt skal ha en rolle i SPUs forvaltning.
- 1784 • At SPU bidrar til bedre bransjepraksiser for utvikling av ansvarlig kunstig intelligens.
- 1785 • Fjerne geografiske begrensninger på SPUs investeringer i unotert infrastruktur for fornybar energi, og øke øvre ramme for slike investeringer fra 2%-5%.
- 1786
- 1787

1788 **Levende lokalsamfunn over hele landet**

1789 **Lokaldemokratiet**

1790 Et velferdssamfunn bygges nedenfra, ved å vise tillit og gi ansvar til de nære og naturlige fellesskapene
 1791 rundt folk. For å bygge samfunnet nedenfra trenger vi levende lokalsamfunn over hele landet. Vi må gi
 1792 folk større innflytelse over utformingen av sitt eget lokalmiljø og legge til rette for livskraftige
 1793 lokalsamfunn over hele landet og vekst i hele Norge.

1794 Kristelig Folkeparti vil:

- 1795 • Gjennomføre et lokaldemokratiløft for å sikre at flere av beslutningene fattes nærmere der folk
 1796 bor.
- 1797 • Føre en politikk som skaper nærhet til tjenestene og grunnlag for gode lokalsamfunn over hele
 1798 landet.
- 1799 • Sikre gode og trygge boliger og boområder for alle, uavhengig av økonomi og bakgrunn.

1800

1801 **Levende lokaldemokrati**

1802 For å bygge samfunnet nedenfra trenger vi levende lokalsamfunn over hele landet. Vi må gi folk og
 1803 lokale folkevalgte større innflytelse over utformingen av sitt eget lokalmiljø. Det gjør vi blant annet ved å
 1804 styrke det lokale selvstyret og flytte makt nedover fra staten til lokaldemokratiet. En forutsetning for et
 1805 godt lokaldemokrati er at kommunene og fylkeskommunene har oppgaver, frihet og tilstrekkelig
 1806 ressurser til å foreta egne politiske valg etter regionale og lokale forhold og prioriteringer.

1807 Kristelig Folkeparti vil:

- 1808 • Sikre kommunene inntekter og økonomisk handlingsrom til å kunne gi gode og likeverdige
 1809 tjenester over hele landet, og gi mulighet for lokale prioriteringer.
- 1810 • Gjennomføre et lokaldemokratiløft med en opprydning i lovpålagte krav, øremerking og
 1811 bemanningsnormer med sikte på å sikre kommunene økt handlingsrom til å benytte sine
 1812 personellressurser mer effektivt og målrettet.
  - 1813 ○ Regelen skal være: Lokaldemokrati når det er mulig og statlig styring når det er
 1814 nødvendig.
  - 1815 ○ Øremerking skal kun brukes ved innføring av nye ordninger eller bevisste og
 1816 tidsbegrensede satsinger for å løfte et felt særskilt.
  - 1817 ○ Bemanningsnormer benyttes når man ser et gjennomgående problem med for lav
 1818 bemanning i en sektor som en generell trend.
  - 1819 ○ Det skal ikke innføres noen nye, bindende bemanningsnormer i neste stortingsperiode.
 1820 Eksisterende normer skal evalueres for å sikre at de bidrar til måloppnåelse.
- 1821 • Gjennomføre en opprydning av søknadsbaserte midler for kommunene, og istedenfor øke
 1822 rammeoverføringene til kommunene.

- 1823 • Utvide handlingsrommet i forsøkskommuneforsøket, etter modell fra Danmark.
- 1824 • Styrke kommunene som planmyndighet, herunder legge til rette for “planvask” og særlig styrke plankompetansen i kommuner med sårbare fagmiljøer.
- 1825
- 1826 • Klargjøre ansvaret mellom fylkeskommunen og statsforvalteren i arealsaker, og redusere dobbeltarbeid.
- 1827
- 1828 • Sikre likest mulig praksis mellom landets statsforvaltere i utførelsen av tilsyn og myndighetsoppgaver.
- 1829
- 1830 • Sikre at vertskommuner beholder de nåværende skatteinntektene og i fremtiden videre sikres en varig andel av verdiskaping basert på avgivelse av naturressurser.
- 1831
- 1832 • Stimulere vann- og avløpsbransjen til økt effektivisering og flere regionale samarbeid
- 1833 • Vurdere og gjennomføre tiltak for å sikre jevnere og lavere vann- og avløpsgebyrer, herunder statlige investeringstilskudd, redusert merverdiavgift og en forlengelse av avskrivningstiden i budsjett- og regnskapsforskriften
- 1834
- 1835
- 1836 • Beholde fylkeskommunen som eget forvaltningsnivå.
- 1837 • Fortsette overføring av oppgaver, makt og myndighet fra staten til kommunene og fylkeskommunene.
- 1838
- 1839 • Legge aktivt til rette for at kommuner kan slå seg sammen dersom det er et lokalt ønske om dette, blant annet gjennom å opprettholde og styrke økonomiske insentiver og ha veiledere for gode lokale prosesser.
- 1840
- 1841
- 1842 • Fastholde generalistkommuneprinsippet; det vil si at alle kommuner skal levere det samme lovpålagte basistilbudet av tjenester til innbyggerne.
- 1843

1844

1845 **Livskraftige distrikter og gode bysamfunn**

1846 Ulike deler av landet står overfor ulike utfordringer og muligheter. KrF vil på alle områder føre en aktiv distriktpolitikk som gjør det mulig å bo, arbeide og drive et aktivt næringsliv, og som sikrer et godt offentlig tjenestetilbud over hele landet. God stedsutvikling er viktig for trivsel og trygghet, bosetting, næringsutvikling og ivaretagelse av miljøhensyn. Norge trenger livskraftige distrikter, tettsteder i utvikling og gode by- og bygdesamfunn.

1851 Kristelig Folkeparti vil:

- 1852 • I alle saker føre en politikk som sikrer mest mulig nærhet til tjenestene.
- 1853 • Sikre god infrastruktur i alle deler av landet, både i form av transportløsninger, mobildekning og bredbåndsutbygging.
- 1854
- 1855 • Legge til rette for verdiskaping og arbeidsplasser i alle lokalsamfunn, blant annet ved å gi de statlige virkemidlene en tydeligere distriktsprofil og sikre mer lokal og regional påvirkning på næringspolitikken.
- 1856
- 1857
- 1858 • Beholde ordningen med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift, og beholde tiltakssonen for Troms og Finnmark.
- 1859
- 1860 • Fortsette arbeidet for at flere statlige arbeidsplasser skal flytte ut av Oslo. Det skal også gjennomføres forsøk med flere desentraliserte enheter i statlige virksomheter.
- 1861
- 1862 • Sikre en helhetlig koordinering ved flytting, nedleggelse og opprettelse av statlige arbeidsplasser, slik at ikke noen lokalsamfunn rammes urimelig hardt ved endringer.
- 1863
- 1864 • Beholde og styrke Merkur-programmet som skal legge til rette for butikkdrift også i områder der kundegrunnlaget er for lite til ordinær drift.
- 1865
- 1866 • Videreføre byvekstavtalene og sikre minimum dagens nivå på statlig finansiering. Dette innebærer fortsatt satsing på utbygging av store kollektivtiltak i de store byområdene
- 1867
- 1868 • Sikre gode virkemidler for regionsenterbyene.
- 1869 • Styrke arbeidet med områdesatsing i de store byene for å løfte bydeler med sosiale utfordringer.
- 1870 • Gjennomføre forsøk med tilskudd til sanering av tomme/gamle bygninger i distriktene.

1871

1872 Bolig

1873 Boligen vår og områdene vi bor i er svært viktige for velferden og livskvaliteten vår. Boligpolitikken skal
1874 sikre at alle har et trygt og godt sted å bo, og at flest mulig får muligheten til å eie sitt eget hjem.

1875 Boområder må utvikles slik at de legger til rette for sosial kontakt, nærhet til grøntområder og natur og
1876 en bærekraftig utvikling. Det er et politisk ansvar å hindre økte forskjeller innenfor boligområdet. En
1877 viktig faktor for å bidra til dette er å sikre tilstrekkelig høy utbyggingstakt av nye boliger.

1878 Bolig og nærområdene har stor betydning for oppveksten til barn og unge. Det er viktig med en politikk
1879 som bidrar til at mennesker bor bra, og at alle skal kunne skaffe seg og beholde egnet bolig. Mennesker
1880 i lavinntektsfamilier leier ofte bolig og flytter oftere enn andre. Dette gir lavere botrygghet og lavere
1881 livskvalitet for barn i utsatte familier. Det er et mål å sikre stabilitet for de som leier bolig.

1882 Kristelig Folkeparti vil:

- 1883 • At Norge skal ha en egen boligminister.
- 1884 • Videreføre selveierdemokratiet i den norske boligmodellen.
- 1885 • Øke takten i boligbyggingen, for å øke tilbudet og bidra til reduserte priser.
- 1886 • Avvikle utlånsforskriften.
- 1887 • Sikre økt digitalisering i saksbehandlingen av plan- og byggesøknader, og ha mer bruk av
1888 kunstig intelligens.
- 1889 • Videreføre tydelige krav til boliger og boligenes uteområder i regelverket, slik at bokvalitet ikke
1890 er noe som defineres av markedet alene, blant annet ved at:
  - 1891 ○ Boliger og boligområder utvikles på en måte som sikrer økt sosial kontakt og flere
1892 møteplasser, for eksempel ved at det bygges boliger med indre, lukkede gårdsrom.
  - 1893 ○ Boligområder utvikles slik at det er god tilgang på lekeplasser og arenaer for
1894 egenorganisert fysisk aktivitet og friluftsliv.
  - 1895 ○ Boliger bygges slik at klimaavtrykket blir minst mulig og at arealbruken er bærekraftig.
  - 1896 ○ Boligområder bygges slik at en så stor andel som mulig av beboernes reiser kan foretas
1897 til fots, på sykkel eller med kollektivtrafikk.
- 1898 • La ideelle aktører få en tydeligere rolle i det boligsosiale arbeidet.
- 1899 • Sikre gode forbrukerrettigheter for nye boligsalgsmoeller.
- 1900 • Utvide tiltakspakken i Husbanken for flerbarnsfamilier som har behov for større bolig
- 1901 • Gi kommunene forkjøpsrett på en større andel av hus og leiligheter i alle utbyggingsprosjekter
1902 slik at disse kan sikres til vanskeligstilte på boligmarkedet.
- 1903 • Sikre barnefamilier som leier bolig mer forutsigbare og stabile rammer rundt sitt boforhold
- 1904 • Gjøre bostøtteordningen mer forutsigbar og tilpasset lokale forhold.
- 1905 • Legge til rette for samarbeid mellom kommunene og ideelle aktører som Frelsesarmeen for å
1906 sikre langtidskontrakter til leietakere på boligmarkedet.
- 1907 • Ha en pilot med Omsorg+ for personer innen rus og psykisk helse.
- 1908 • Ha bedre finansieringsordninger for bolig for grupper med lav inntekt gjennom å se på
1909 bostøtteordninger, leie til eie-prosjekter og økt husbankfinansiering.
- 1910 • Gi kommunene økt adgang til å innføre lokalt regelverk knyttet til korttidsutleie av bolig.

1911

1912 Tro og livssyn

1913 Det moderne Norge er formet av en sterk kristen kulturarv, samtidig som samfunnet preges av et stadig
1914 større tros- og livssynsmangfold. Tro og religiøs praksis er en samfunnsskapende kraft, en naturlig del
1915 av samfunnet og en sentral del av livet til innbyggere over hele landet. Mennesket er meningssøkende,
1916 og over 75 prosent av befolkningen er medlem av et tros- og livssynssamfunn. Tros- og livssynssamfunn
1917 er viktige fellesskapsarenaer, de bidrar til å løse sosiale utfordringer og er viktige kulturbærere.

1918 Kristelig Folkeparti vil:

- 1919 • Bygge et livssynsåpent samfunn med rom for menneskers tro.
- 1920 • Beskytte den enkeltes tros- og livssynsfrihet, og respektere de ulike tros- og livssynssamfunnenes egenart og rett til selvbestemmelse.
- 1921
- 1922 • Hegne om den kristne og humanistiske arven som samfunnets verdigrunnlag, slik det er formulert i Grunnlovens § 2.
- 1923
- 1924 • Opprettholde søndagen som en annerledesdag og beholde de kristne helligdagene som en del av samfunnets felles rytme.
- 1925
- 1926 • Gi alle elever mulighet til å delta på skolegudstjenester.
- 1927 • Videreføre ordningen med vigsel i regi av tros- og livssynssamfunn.
- 1928 • Gjennomføre bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg med en årlig statlig bevilgning på minimum 500 millioner kroner fra kirkebevaringsfondet.
- 1929

1930

1931 **En forutsigbar finansiering**

1932 I den norske samfunnsmodellen er det naturlig og riktig at staten finansierer tros- og livssynssamfunnene, slik det fremkommer i Grunnloven. I tillegg til støtten fra det offentlige, finansieres mange tros- og livssynssamfunn gjennom økonomiske bidrag fra medlemmene. KrF vil understøtte dette gjennom skattefradrag og andre ordninger som gjør det attraktivt å gi til trossamfunn og frivillige organisasjoner.

1937 Kristelig Folkeparti vil:

- 1938 • Føre en aktivt støttende tros- og livssynspolitik med gode finansieringsordninger som likebehandler alle tros- og livssynssamfunn.
- 1939
- 1940 • Sikre Den norske kirkes særlige stilling som landsdekkende og demokratisk folkekirke gjennom lovgivningen og forutsigbare finansieringsordninger. Den norske kirke skal ha ressurser til sitt oppdrag over hele landet og overfor mennesker i alle livssituasjoner.
- 1941
- 1942
- 1943 • Øke maksgrensen for skattefradrag for gaver til trossamfunn og frivillige organisasjoner til minst 100.000 kroner.
- 1944
- 1945 • Øke fradragsgrense for økonomiske bidrag fra næringslivet til trossamfunn og frivillige organisasjoner til fem millioner kroner.
- 1946
- 1947 • I samarbeid med sektoren vurdere ordninger som gjør det lettere for kapitalsvake trossamfunn å få tilgang på egnede lokaler.
- 1948
- 1949 • omgjøre ordningen med momskompensasjon for frivillige organisasjoner til en regelstyrt ordning med full kompensasjon.
- 1950
- 1951 • Gjeninnføre og forsterke tilskuddsordningen til private kirkebygg.
- 1952 • Opprettholde ordningen med at trossamfunn med minst 50 medlemmer får økonomisk støtte, og vurdere ordninger for at også trossamfunn med færre medlemmer enn dette kan motta støtte.
- 1953
- 1954

1955

1956 **Et livssynsåpent samfunn**

1957 KrF vil legge til rette for et livssynsåpent samfunn med rom for menneskers tro. Samfunnet må ta menneskers åndelige behov på alvor, og i skole, arbeidsliv og velferdstjenestene skal tro møtes med respekt og kunnskap.

1960 Kristelig Folkeparti vil:

- 1961 • Gjennomføre et kompetanseløft om tro og troens betydning i menneskers liv for ansatte i velferdstjenestene som møter mennesker i sårbare livssituasjoner.
- 1962

- 1963 • Gi pasienter og eldre i institusjoner, personell i forsvaret og mennesker under
- 1964 kriminalomsorgen tilbud om samtaler om åndelige og eksistensielle spørsmål.
- 1965 • Sikre aksept for tro og livssyn i kriminalomsorgen, forsvaret, helsetjenesten og eldreomsorgen
- 1966 gjennom å sikre at alle får mat som er akseptabel for religiøse minoriteter.
- 1967 • Sikre retten til å uttrykke tro gjennom bruk av religiøse symboler, smykker og plagg i det
- 1968 offentlige så lenge dette ikke er til hinder for læring, deltakelse og utførelse av
- 1969 arbeidsoppgaver.
- 1970 • Øke kompetansen om tro og troens betydning for enkeltmennesker i utlendingsforvaltningen.
- 1971 • Sikre retten til å skifte religiøs tro og gi beskyttelse til mennesker som risikerer forfølgelse etter
- 1972 konvertering.

1973

1974 Vi lever i en tid hvor mange opplever det vanskelig å være åpen om sin tro i offentligheten, dette gjelder
 1975 særlig mennesker som tilhører et trossamfunn som utfordrer det politisk korrekte. KrF vil arbeide for et
 1976 samfunn hvor vi møte hverandre med kunnskap og respekt, også når vi ikke er enige. Det norske
 1977 samfunnet er bredt og mangfoldig, og vi er ikke tjent med en utvikling hvor vi for lett definerer bestemte
 1978 grupper utenfor det brede, norske fellesskapet.

1979 Kristelig Folkeparti vil:

- 1980 • Understøtte det brede religiondialogiske arbeidet i Norge.
- 1981 • Sikre alle tros- og livssynssamfunns rett til å bestemme i lære- og ordningsspørsmål og
- 1982 ansettelse.

1983

1984 Tros- og livssynspraksis må kunne utfolde seg i det offentlige rom, og tros- og livssynssamfunnene må
 1985 være partnere i utviklingen av velferdssamfunnet. Tros- og livssynsfriheten er en grunnleggende
 1986 menneskerettighet og en forutsetning for et fritt samfunn. Statens fremste oppgave i tros- og
 1987 livssynspolitikken er å sikre og beskytte tros- og livssynsfriheten.

1988 Kristelig Folkeparti vil:

- 1989 • Gjennomføre et økonomisk forpliktende løft for diakoni, sosialt arbeid og integreringsarbeid i
- 1990 regi av tros- og livssynssamfunnene, og stimulere til økt samarbeid mellom tros- og
- 1991 livssynssamfunnene og kommunene for å løse sosiale utfordringer.
- 1992 • Anerkjennelse og understøtte trossamfunnenes rolle som kulturarena og kulturaktør

1993

1994 Frivillighet og ideelle

1995 Det sivile samfunnet har lagt grunnlaget for at Norge har blitt et av verdens beste land å bo i. Dugnad,
 1996 frivillighet og ideelle virksomheter sprunget ut av frivillige sammenslutninger, har vært og er avgjørende
 1997 for utviklingen og opprettholdelsen av det norske velferdssamfunnet og demokratiet. Det sivile
 1998 engasjementet kan trues av en ekspanderende stat. Å være frivillig har stor verdi også for
 1999 enkeltmennesket som bidrar. Vi må gi sivilsamfunnet gode vekstvilkår, for å styrke sosialt fellesskap,
 2000 mangfold og maktbalanse i det norske samfunnet

2001 Kristelig Folkeparti vil:

- 2002 • Stimulere til økt frivillighet.
- 2003 • Prioritere den frivillige, medlemsbaserte idretten.
- 2004 • Arbeide for at en større del av velferdstjenestene drives av ideelle aktører.

2005

2006 **Sterk frivillighet**

2007 Norge er verdensledende på frivillig arbeid, og frivillig innsats er en bærebjelke i demokratiet og
2008 velferdssamfunnet. KrF vil at de frivillige organisasjonene skal utvikle seg på sine egne premisser.
2009 Frivilligheten skal vises tillit og være mest mulig fri fra politisk styring.

2010 Kristelig Folkeparti vil:

- 2011 • Understøtte frivilligheten gjennom gode, brede og ubyråkratiske finansieringsordninger. Støtte
2012 til frivillige organisasjoner skal i størst mulig grad gis som ubundne midler.
- 2013 • Fjerne «moms på dugnad», ved å omgjøre ordningen med momskompensasjon for frivillige
2014 organisasjoner til en regelstyrt ordning med full kompensasjon.
- 2015 • Gi tilskudd gjennom flerårige avtaler for å skape mer forutsigbarhet for sektoren.
- 2016 • Øke maktgrensene for skattefradrag for gaver til trossamfunn og frivillige organisasjoner til
2017 minst 100 000 kroner.
- 2018 • Øke fradragsgrensene for økonomiske bidrag fra næringslivet til trossamfunn og frivillige
2019 organisasjoner til fem millioner kroner.
- 2020 • At de økonomiske rammebetingelsene for frivilligsentralene må styrkes. Frivilligsentralene
2021 utgjør ryggraden i det frivillige arbeidet i svært mange kommuner, og bør ha en koordinerende
2022 rolle i det frivillige arbeidet i kommunen.
- 2023 • At det skal legges til rette for at alle kan delta i frivillige organisasjoner, uansett bakgrunn og
2024 funksjonsevne.
- 2025 • Sikre frivillige organisasjoner tilgang på lokaler til å gjennomføre sine aktiviteter ved å
2026 tilrettelegge for bruk av kommunale bygg.
- 2027 • Styrke studieforbundene mulighet til å hindre utenforskap og bidra til inkludering.

2028

2029 **Idrett og friluftsliv**

2030 Idretten er Norges største folkebevegelse, og det er viktig å ta vare på dette frivillige engasjementet og
2031 legge til rette for bredde og mangfold i norsk idrett. Både egenorganisert og organisert idrett og fysisk
2032 aktivitet har positive effekter både for hver enkelt og for samfunnet. Idrettspolitikken må styrke både
2033 egenorganisert, bredde- og toppidretten. Norge har en sterk turkultur, og hytter, stier og ruter forvaltes
2034 ofte av frivillige. Denne tradisjonen skal vi ta vare på.

2035 Kristelig Folkeparti vil:

- 2036 • Videreføre og styrke rammevilkårene til egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.
- 2037 • Prioritere den frivillige, medlemsbaserte idretten, slik at man kan opprettholde og utvikle et
2038 omfattende og godt aktivitetstilbud der folk bor.
- 2039 • Arbeide for at det bygges flere gode idrettsanlegg som gir flest mulig anledning til å drive idrett
2040 og fysisk aktivitet, og som speiler aktivitetsprofilen i befolkningen.
- 2041 • At idretten skal være en alkoholfri sone.
- 2042 • Sikre grunnlaget for en etisk og faglig kvalifisert toppidrettssatsing, blant annet ved å styrke
2043 finansieringen av norsk toppidrett, videreføre landslagsmodellen, og tilrettelegge for studier for
2044 toppidrettsutøvere.
- 2045 • Legge til rette for at Norge skal kunne påta seg internasjonale mesterskap.
- 2046 • Bevare og styrke den norske spillmodellen og gå imot at det åpnes for nye lotterier og
2047 pengespill i konkurranse med dagens spill.
- 2048 • Øke den økonomiske støtten til friluftsansjonene, blant annet gjennom mer langsiktige
2049 prosjektmidler.
- 2050 • Bidra til å sikre at hytter og ruter som driftes og vedlikeholdes av frivillige friluftsansjoner
2051 kan holdes i stand, og at tradisjonsrike turisthytter kan rehabiliteres.

2052

2053 **Ideell sektor**

2054 Det norske velferdssamfunnet ble bygget av ideelle aktører som så sosiale behov og som fremmet
2055 løsninger for å møte dem. Ideell sektor har en egenverdi, bidrar til mangfold og er viktige sosiale
2056 entreprenører.

2057 Foreninger, stiftelser og menigheter er som verdibaserte virksomheter et viktig korrektiv til offentlige og
2058 kommersielle aktører.

2059 Kristelig Folkeparti vil:

- 2060 • Arbeide for at en større del av tjenestetilbudet innen barnehage, barnevern, helse og omsorg
2061 skal drives av ideelle aktører, og sette ambisiøse og tidfestede mål for hver enkelt sektor.
2062 Målene skal ikke gå på bekostning av kravene til kvalitet i tjenestene og effektiv drift.
- 2063 • Sikre at myndighetene tar i bruk hele handlingsrommet for å gi ideelle aktører positiv
2064 særbehandling ved offentlige anskaffelser, og en større kontinuitet for ideell sektor i
2065 anskaffelser som eksempelvis lengre kontrakter og tidsavgrensede driftsavtaler.
- 2066 • Etablere et innovasjonsfond for finansiering av nye tjenestetilbud hos ideelle aktører for å sikre
2067 sosial innovasjon i regi av ideelle aktører som har begrensede muligheter til å bygge
2068 investeringskapital som kan skytes inn i ny virksomhet.
- 2069 • Arbeide for å sikre at ideelle aktørers historiske pensjonsforpliktelser på alle forvaltningsnivå
2070 dekkes gjennom tilskuddsordninger eller løpende avtaler med myndighetene.

2071

2072 **Kultur**

2073 Kunst og kultur har en verdi i seg selv, og har stor betydning for den enkelte og som samfunnsbyggende
2074 kraft. Et rikt og variert kulturliv er en av forutsetningene for et levende demokrati, med ytringsfrihet og en
2075 opplyst offentlighet. Kunst og kultur skal utfordre og være mangfoldig, sterk, uavhengig og tilgjengelig
2076 for alle. Frivillighet og personlig engasjement er bærebjelken i et fritt, sterkt og variert kulturliv, samtidig
2077 som det profesjonelle kulturlivet med dets utøvere og infrastruktur må understøttes.

2078 Kristelig Folkeparti vil:

- 2079 • Føre en kulturpolitikk som gir rom for både amatører og profesjonelle, og som gjør kunst og
2080 kultur tilgjengelig for alle.
- 2081 • Prioritere løft for lokalkulturen og for barne- og ungdomskultur.
- 2082 • Bevare språkene i Norge og ta vare på det kollektive samfunnsminnet gjennom vern av kulturarv
2083 og kulturminner.

2084

2085 **Et mangfoldig og tilgjengelig kunst- og kulturliv**

2086 Kunst- og kulturpolitikken skal gi både amatører og profesjonelle muligheten til å utvikle sine skapende
2087 evner og gi flest mulig av oss andre varierte kulturopplevelser. Å dele opplevelser med andre er viktig for
2088 å kjenne samhørighet og fellesskap.

2089 Kristelig Folkeparti vil:

- 2090 • Sikre kunstnerisk frihet fra politisk styring og et mangfoldig kulturliv. Det offentlige skal i særlig
2091 grad bidra til å understøtte kunst og kultur av høy kvalitet som ikke har kommersielt potensial.
- 2092 • Videreutvikle tilbud som «Den kulturelle skolesekken» og «Den kulturelle spaserstokken».
- 2093 • Legge til rette for korvirksomhet i Norge, som for eksempel demenskor

- 2094 • Gjennomføre et løft for barne- og ungdomskultur, som gir barn og unge like muligheter til å
- 2095 delta i kulturaktiviteter, kulturell ballast, opplæring og glede i møte med ulike kulturuttrykk og
- 2096 større mulighet til å skape sin egen frivillighet.
- 2097 • Sikre at kulturtilbudene er tilgjengelige for alle, uavhengig av funksjonsevne
- 2098 • Sikre tilskudd til produksjon og publisering av innspilt ny norsk musikk.
- 2099 • Stimulere til desentralisering i kulturlivet, og sørge for bedre finansering av kulturinstitusjoner
- 2100 og kulturbygg i hele landet
- 2101 • Utvikle ordninger som gjør det mer attraktivt for private å understøtte kunst- og kulturlivet, som
- 2102 for eksempel gaveforsterkningsordningen.
- 2103 • Ha rammevilkår som legger til rette for en innovativ og konkurransedyktig film- og mediebransje
- 2104 som kan utvikle film og andre audiovisuelle produksjoner på norsk og samisk av høy kvalitet.
- 2105 • Verne om opphavsretten, og implementere EUs opphavsdirektiv på en måte som særlig
- 2106 anerkjenner opphavere.

2107

2108 **Språk og litteratur**

2109 Språk er grunnlaget for tenkning og samhandling, en viktig del av kulturarven og en forutsetning for
 2110 deltakelse i demokratiet. Vi må aktivt sikre gode bruks- og opplæringsvilkår for de offisielle språkene i
 2111 Norge og de to likestilte målformene i norsk. Samtidig må det legges til rette for kvalitet, bredde og
 2112 mangfold i innhold og sjangere både innen fag- og skjønnlitteratur.

2113 Kristelig Folkeparti vil:

- 2114 • Sikre en reell likestilling mellom bokmål og nynorsk i Norge. Et språk i mindretallsposisjon har
- 2115 et vanskeligere utgangspunkt enn et språk som benyttes av flertallet. Det må derfor være en
- 2116 prioritert oppgave å løfte nynorskens status som bruksspråk, og fjerne hindringer som
- 2117 nynorskbrukere møter.
- 2118 • Arbeide for at ASK (alternativ og supplerende kommunikasjon) innlemmes i språkløven og føre
- 2119 en aktiv politikk som sikrer rettighetene til brukere av minoritetsspråk, tegnspråk og ASK.
- 2120 • Stimulere til økt leselyst og økte leseferdigheter gjennom litteraturformidling. Å øke
- 2121 befolkningens evne til å ta til seg kunnskap er også viktig i et beredskapsperspektiv.
- 2122 • Verne om og styrke de sentrale virkemidlene i litteraturpolitikken, Norsk kulturråds
- 2123 innkjøpsordninger, merverdiavgiftsfritak og fastprisordningen for nye bøker.
- 2124 • Øke den offentlige støtten til å skrive, oversette, utgi og låne sakprosa gjennom
- 2125 innkjøpsordningene i Kulturrådet, og øke antall hjemler til forfattere og oversettere av sakprosa
- 2126 gjennom Statens kunstnerstipend.
- 2127 • Satse på folke- og skolebibliotekene, blant annet gjennom å styrke arbeidet med digitale
- 2128 plattformer og nye modeller for drift av bibliotek.
- 2129 • Styrke de nasjonale leseprosjektene.
- 2130 • Sikre at nye bøker raskt kommer ut som lydbøker.

2131

2132 **Kulturarv og kulturminnevern**

2133 Gode arkiv og museer tar vare på det kollektive samfunnsminnet, og disse institusjonene har en viktig
 2134 demokratisk samfunnsrolle når det gjelder å utvikle og formidle kunnskap om vår historie og samtid.
 2135 Kulturminnene og kulturmiljøene vi tar vare på og sikrer for ettertiden er viktige kilder til kunnskap og
 2136 opplevelser og for utviklingen av lokalsamfunn.

2137 Kristelig Folkeparti vil:

- 2138 • Føre en bevisst arkivpolitikk for å sikre dokumentasjon om samfunnet som skal kunne brukes
- 2139 til å forstå samtid og fortid, og til å bevare og videreutvikle Norge som rettsstat og demokrati.

- 2140 • Sikre gode rammevilkår for landets museer, og sørge for at museumssektoren har autonomi til
- 2141 å reise kritiske spørsmål både ved fortiden og samtiden.
- 2142 • Arbeide for at Gulatingslova kommer til Norge og at formidlingen om demokratiutviklingen i
- 2143 Norge blir styrket blant annet gjennom tingstad-nettverket og formidlingssenter på Gulatinget.
- 2144 • Gjennomføre et kulturminneløft hvor mennesker, frivillige, organisasjoner og lokale lag og
- 2145 foreninger står sentralt.
- 2146 • Øke bevilgningene til Kulturminnefondet.
- 2147 • Arbeide aktivt for å begrense forfall og tap av Norges bygningsarv.
- 2148 • Styrke tradisjonshåndverksfagene, både i den videregående utdanningen og gjennom
- 2149 studieforbundene.
- 2150 • Gjennomføre bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg med en årlig statlig
- 2151 bevilgning på minimum 500 millioner kroner fra kirkebevaringsfondet.

2152

2153 Samferdsel

2154 Norge er et langstrakt land. Gode, moderne og trafikksikre transportsystemer er avgjørende for å skape

2155 en enklere hverdag og gode bo- og arbeidsmarkedsområder, opprettholde spredt bosetting og redusere

2156 avstandsurempene for norske bedrifter. Ved å prioritere pålitelig og kostnadseffektiv transport, vil vi bidra

2157 til vekst og utvikling i distriktene og sørge for at alle har tilgang til nødvendige tjenester, uavhengig av

2158 geografisk beliggenhet. Transportsektoren står samtidig midt i det grønne skiftet. KrF mener Norge bør

2159 være en foregangsnaasjon for miljøvennlig samferdsel og klimakutt.

2160 Kristelig Folkeparti vil:

- 2161 • Binde landet sammen og redusere avstandsurempene med gode og fremtidsrettede
- 2162 transportløsninger, slik at vi kan opprettholde bosetting og verdiskaping i hele landet.
- 2163 • Prioritere tiltak som øker trafikksikkerheten, særlig for barn og unge.
- 2164 • Ta i bruk ny teknologi som gir nye og større muligheter for god mobilitet i by og i distrikt.
- 2165 • Sikre et godt og forutsigbart transporttilbud for beboere og næringsliv i distriktene gjennom
- 2166 stabile og rimelige buss-, ferje- og hurtigbåtruter. Dette inkluderer lave billettpriser, økt frekvens i
- 2167 rutetilbudet og bedre tilrettelegging for miljøvennlige løsninger.

2168

2169 Infrastruktur som binder landet sammen

2170 Gode lokalsamfunn og konkurransekraft for næringslivet over hele landet krever en godt utbygd og

2171 vedlikeholdt infrastruktur med høy kvalitet og effektive og sikre transportløsninger. For å få til dette

2172 trenger vi å bygge ny infrastruktur noen steder, og å sikre vedlikehold andre steder. Vi må legge til rette

2173 for helhetlig og bærekraftig godstransport/varedistribusjon. Mer av godset må fraktes på bane og sjø,

2174 mindre på vei. En større andel av passasjertrafikken må over fra fly til bane og annen kollektivtrafikk.

2175 Den alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa, og Finland og Sveriges inntreden i NATO,

2176 forsterker behovet for å prioritere utbyggingen av vei-, havne- og jernbaneprosjekter som svarer ut

2177 Forsvarets behov.

2178 Kristelig Folkeparti vil:

- 2179 • At norsk infrastruktur må bygges ut fra et helhetlig samfunnsperspektiv, og ikke ensidig legge
- 2180 vekt på samfunnsøkonomisk lønnsomhet.
- 2181 • Bygge ut infrastrukturen på en måte som bidrar til å minimere inngrepene i natur og dyrket mark.
- 2182 • Arbeide for en trygg, effektiv og fremtidsrettet veitransport med redusert reisetid.
- 2183 • Prioritere midler for å ta igjen vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene.
- 2184 • Øke innsatsen for flom- og rassikring på utsatte vei- og banestrekninger.

- 2185 • Ha et ferjetilbud langs kysten med høy nok frekvens på avganger og lave priser for
- 2186 lokalbefolkningen
- 2187 • Fremme bruk av teknologi som gir redusert CO2 utslipp ved bygging av nye vei- og
- 2188 jernbaneprosjekter.
- 2189 • Videreføre finansieringen og porteføljen til Nye Veier AS.
- 2190 • Iverksette planlegging og gjennomføring av tiltak for å forkorte reisetiden mellom norske og
- 2191 skandinaviske byer der toget kan konkurrere med fly.
- 2192 • Styrke togets kapasitet og frekvens der toget kan spille en avgjørende rolle for å knytte sammen
- 2193 bo- og arbeidsmarkedsregioner på en kapasitetssterk og bærekraftig måte.
- 2194 • Ha et konkurransedyktig jernbanetilbud med nok kapasitet, og vurdere endringer i organisering
- 2195 og ressursutnyttelse for å oppnå dette.
- 2196 • Redusere vedlikeholdsetterslepet på norsk jernbane.
- 2197 • Legge til rette for en mer effektiv godstransport på jernbanen, slik at mer godstransporten kan
- 2198 flyttes fra vei til bane.
- 2199 • Videreutvikle havnene og skipsleden for å sikre trygg skipsfart, styrke konkurransekraften til
- 2200 norsk maritim næring og flytte mer av godstransporten fra vei til sjø.
- 2201 • Sikre et godt flytilbud og et godt nett av flyplasser over hele landet. Det er særlig viktig å ivareta
- 2202 kortbanenettet i områder der fly er det eneste reelle transportmidlet.
- 2203 • Legge til rette for utvikling og bruk av elektriske fly.
- 2204 • Si nei til en tredje rullebane på Oslo lufthavn Gardermoen.

2205

2206 Trafikksikkerhet

2207 Syklister og fotgjengere har høyere skaderisiko enn bilister. For å ivareta trafikksikkerheten samtidig

2208 som nullvekstmålet i byområdene skal nås er det viktig med risikoreduserende tiltak i trafikken.

2209 Samtidig skjer det fortsatt for mange dødsulykker på norske veier, og KrF mener det er behov for

2210 trafikksikkerhetstiltak som styrker arbeidet for å nå nullvisjonen for drepte og hardt skadde i trafikken.

2211 Kristelig Folkeparti vil:

- 2212 • Legge nullvisjonen for hardt skadde og drepte i trafikken til grunn og prioritere
- 2213 holdningsskapende arbeid, vedlikehold og fornying av infrastrukturen og møtefrie hovedveier
- 2214 for å øke trafikksikkerheten.
- 2215 • Videreføre og finansiere tiltakene i Barnas transportplan, herunder tilrettelegging for flere
- 2216 hjertesoner.
- 2217 • Ha en mer offensiv fartsgrensepolitikk, herunder vurdere reduserte fartsgrenser på
- 2218 ulykkesutsatte strekninger og ha flere fartsreduserende tiltak inkludert streknings- og punkt-
- 2219 ATK.
- 2220 • Ha skjerpede reaksjoner mot villmannskjøring, som inndragning av kjøretøy og forbud mot
- 2221 varsling om politikontroller.
- 2222 • Tydeliggjøre forbudet mot bruk av håndholdt mobiltelefon under kjøring.
- 2223 • Innføre hjelmpåbud for firhjulinger klassifisert som traktor.
- 2224 • Øke aldersgrensen og innføre økte krav til føring av vannscooter.
- 2225 • Ha promillegrense på 0,2 til sjøs.

2226

2227 Miljøvennlig transport

2228 Samferdselssektoren står for om lag en tredjedel av klimagassutslippene i Norge. For å lykkes med å

2229 gjøre transporten utslippsfri må alle fossile drivstoff ut av markedet og teknologien må skiftes ut i alle

2230 kjøretøykategorier. Samtidig må vi redusere lokale miljøproblemer knyttet til transport, som nedbygging
2231 av natur og matjord, luftforurensning og støy. Veksten i personreiser må komme innenfor kollektiv,
2232 sykkel og gange.

2233 Kristelig Folkeparti vil:

- 2234 • Redusere klimagassutslipp fra sektoren ved å fase inn null- og lavutslippsteknologi, og øke
2235 omsetningen av bærekraftig biodrivstoff.
- 2236 • Ta i bruk nye virkemidler for å ta elbilrevolusjonen videre fra personbiler og busser til varebiler,
2237 lastebiler, anleggsmaskiner og andre nyttekjøretøy.
- 2238 • Ha en nasjonal sammenhengende infrastruktur for nullutslippskjøretøy, og sikre utbygging og
2239 gode støtteordninger for ladepunkt til kollektive transportmidler og privatbiler.
- 2240 • Ha et mål om at hele transportsektoren bør være utslippsfri/karbonnøytral innen 2035.
- 2241 • I størst mulig grad gå rett over til nullutslippsbiler fra fossil, og ikke gå omveien om hybridbiler.
- 2242 • Vurdere innføring av veipricing som alternativ til innkreving av bompenger. Systemet må
2243 differensiere mellom ulik bruk og ulike kjøretøy, og særlig ta hensyn til bilens rolle som
2244 framkomstmiddel i delene av landet med lavt eller manglende kollektivtilbud.
- 2245 • Styrke rammebetingelsene for bruk av hydrogen i transportsektoren, spesielt for tyngre
2246 transport.
- 2247 • Utvikle en strategi for at Norge skal bli første nasjon med nullutslipps innenriks luftfart og bruke
2248 mulighetene vårt kortbanenett med anbud gir til å ta i bruk utslippsfrie løsninger for flytrafikken
2249 på et tidlig teknologistadium.
- 2250 • Sikre at reduserte billettpriser på kortbanenettet først og fremst kommer lokalbefolkningen til
2251 gode
- 2252 • Bruke omsetningskrav og avgiftspolitikken til å sikre økt bruk av bærekraftig biodrivstoff i
2253 luftfarten.
- 2254 • Sikre at innbyggere i distriktene også får tilgang til ny teknologi og mobilitetsløsninger.
- 2255 • Opprettholde statens andel av finansieringen av store kollektivprosjekter i og rundt de største
2256 byene.
- 2257 • At staten skal ta terskelkostnadene ved investeringer i nye fornybare transportløsninger for å
2258 gjøre fylkeskommunal kollektivtransport utslippsfri.
- 2259 • Jobbe for snarlig innføring av bærekraftig karbonnøytralt/ikke-fossilt drivstoff til konvensjonelle
2260 fly på norske flyplasser.
- 2261 • Sørge for at fylkeskommunene har ressurser til å drifte et godt kollektivtilbud i byene og
2262 distriktene.
- 2263 • Sørge for at infrastruktur på flyplasser er tilpasset drift av el-fly.
- 2264 • Styrke den statlige belønningsordningen for sykkelveier, og legge til grunn et mål om at 20
2265 prosent av personreisene i byene skal skje med sykkel.
- 2266 • Arbeide for sammenhengende sykkeltraseer for transportsykling i byområder og tettbygde
2267 områder.
- 2268 • Jobbe for mer fleksible løsninger for bygging av gang- og sykkelvei.
- 2269 • Fjerne fordelsbeskatningen på kollektivkort betalt av arbeidsgiver.

2270

2271 **Post og telekommunikasjon**

2272 Postvirksomhet i Norge skal sikre alle i landet likeverdige posttjenester av høy kvalitet, og hele landet
2273 skal ha tilgang til gode og rimelige elektroniske kommunikasjonstjenester.

2274 Kristelig Folkeparti vil:

- 2275 • Sikre hele landet gode og likeverdige posttjenester, særlig med hensyn til leveringstid og lik pris.

- 2276 • Sikre høyhastighets internettdækning og mobildekning i hele landet. Der det ikke er
2277 markedsmessig lønnsomt skal staten ta et ansvar for like vilkår og utbygging.

2278

2279 Næring og skaperkraft

2280 Å gi alle en jobb og å ta vare på og skape arbeidsplasser over hele landet er et verdispørsmål.
2281 Arbeidsplasser og lønnsomme næringer utgjør ryggraden i det norske velferdssamfunnet. Vi må skape
2282 flere nye jobber for å gi enkeltmennesker mulighet til å leve frie og selvstendige liv, for at familiene og de
2283 nære fellesskapene skal kunne være trygge og for å beholde livskraftige lokalsamfunn. Norge har rike
2284 naturressurser og sterke kunnskapsmiljøer over hele landet. Dette legger et godt grunnlag for
2285 gründerskap og innovasjon. KrF vil føre en fremtidsrettet næringspolitikk som legger til rette for et
2286 skapende, konkurransedyktig og grønt næringsliv, og i tråd med vår haugianske arv stimulere til et
2287 næringsliv som løfter folk ut av fattigdom og over i et inkluderende fellesskap hvor vi samtidig skaper
2288 verdier til beste for landet.

2289 Kristelig Folkeparti vil:

- 2290 • Legge til rette for en kultur for entreprenørskap og nyskaping som gir lønnsomme, grønne
2291 arbeidsplasser over hele landet.
2292 • Ta vare på og gi gode rammevilkår til de sterke norske næringene.

2293

2294 Kultur for nyskaping

2295 Norge trenger en høy innovasjons- og omstillingsevne for å styrke vår konkurransekraft og for å skape
2296 nye arbeidsplasser i fremtiden. Vi må skape en kultur for gründerånd, entreprenørskap og nyskaping,
2297 ikke bare i privat næringsliv, men også i offentlig sektor og blant ideelle aktører.

2298 Kristelig Folkeparti vil:

- 2299 • Ha gründerskap og entreprenørskap som tema i hele utdanningsløpet og legge til rette for elev-
2300 og ungdomsbedrifter.
2301 • Innføre et gründerstipend for studenter.
2302 • Gjøre det lettere å starte sin egen virksomhet og skape nye arbeidsplasser ved å gi gode rammer
2303 for gründere og oppstartsselskaper og styrke tilgangen til risikokapital.
2304 • Sikre de sosiale rettighetene til selvstendig næringsdrivende som starter egen bedrift.
2305 • Styrke innsatsen til den offentlige investeringen i forskning og innovasjon (Fol) og forsterke
2306 samspeillet mellom næringsliv, kunnskaps- og forskningsmiljøer og det offentlige
2307 virkemiddelapparatet. SkatteFUNN skal videreføres.
2308 • Øke bevilgningene til Forskningsrådet og Innovasjon Norge for å bidra til mer innovasjon i norske
2309 bedrifter.
2310 • Ha gode ordninger som stimulerer næringslivets egen forsknings- og utviklingsaktivitet, og
2311 videreføre satsingen på næringsrettet forskning og utvikling.
2312 • Stimulere til innføring av kommunale eller interkommunale gründerplaner over hele landet, med
2313 mulighet for matchingsmidler etter gitte, faglige retningslinjer. Hensikten er å sikre et sterkere og
2314 mer kontinuerlig fokus på gründerskap, etablere tettere kobling mellom kommunenes
2315 næringsavdeling og lokalt næringsliv/landbruk, samt mer forskningsbasert virkemiddelbruk.
2316 • Etablere regionale satsinger på akseleratorer for små og mellomstore bedrifter, med felles
2317 nasjonal modell, som skal bidra til å skape ny vekst i etablerte små og mellomstore bedrifter
2318 over hele landet gjennom innovasjon og/eller ny satsing på eksport.

- 2319 • Stimulere til mer sosialt entreprenørskap ved blant annet å opprette et fond for sosial
- 2320 innovasjon, som skal støtte oppstart av nye, ideelle prosjekter som har til hensikt å løse sosiale
- 2321 utfordringer.
- 2322 • Støtte og styrke programmer som stimulerer til internasjonal vekst for aktuelle gründerbedrifter.
- 2323 • Legge til rette for flere kvinnelige gründere, og sørge for at virkemiddelapparatet er samsvarende
- 2324 med kvinnelige gründeres behov.
- 2325 • Utrede om dagpenger kan brukes som startkapital for å starte egen bedrift etter modell fra
- 2326 Storbritannia (New Enterprise Allowance).
- 2327 • Sikre at statlige sektormyndigheter utøver skjønn og fleksibilitet ved næringsutvikling i distriktene.
- 2328 • Opprette et nytt omstillings- og innovasjonsråd, under ledelse av statsministeren, etter modell fra
- 2329 Finland. Hensikten er å sikre fokusert bruk av ressurser og kontinuerlig monitorering av utviklingen
- 2330 for å omstille og diversifisere norsk økonomi i årene som kommer.
- 2331 • Gjøre det enklere for utenlandske studenter å studere i Norge, og samtidig etablere ordninger for å
- 2332 lettere hente utenlandsk arbeidskraft med bedriftsspesifikk kompetanse slik at nye vekstbedrifter
- 2333 kan hevde seg internasjonalt.
- 2334 • Fjerne formueskatten på arbeidende kapital.

2335

2336 **Lønnsomme bedrifter over hele landet**

2337 Et sterkt, mangfoldig og konkurransedyktig næringsliv med arbeidsplasser skaper trygghet, livskvalitet
 2338 og velferd. Bedriftene må ha rammebetingelser som stimulerer til nyetableringer, vekst og utvikling.
 2339 Næringspolitikken må særlig bidra til å styrke de små og mellomstore bedriftene, som er ryggraden i
 2340 norsk næringsliv, og bidra til norsk og lokalt eierskap.

2341 Kristelig Folkeparti vil:

- 2342 • Legge til rette for verdiskaping, lønnsomhet og nye bedrifter
- 2343 • Sikre næringslivet gode og forutsigbare rammevilkår og tilgang på risikovillig kapital. De
- 2344 næringspolitiske virkemidlene og skattesystemet bør innrettes på en måte som stimulerer til
- 2345 nyskaping og nye arbeidsplasser.
- 2346 • Forenkle rapporteringskravene og søknadsprosessene i det offentlige. Det bør særlig legges vekt
- 2347 på å få til forenklinger for små og mellomstore bedrifter. Digitale verktøy bør tas i bruk for å sikre
- 2348 at opplysninger bare må rapporteres én gang og det bør etableres én inngang til
- 2349 virkemiddelapparatet.
- 2350 • Ta vare på Norges sterke industrimiljøer, og sikre dem rammevilkår som gjør det mulig å omstille
- 2351 virksomheten i møte med endrede konkurransevilkår, teknologiske endringer og et grønt skifte.
- 2352 Norsk kraftkrevende industri skal fortsatt sikres tilgang til ren og billig kraft.
- 2353 • Sikre rammevilkårene for bygg-, anleggs- og eiendomsnæringen ved å opprettholde aktivitet og
- 2354 verdiskapingen i hele Norge basert på klima- og miljøvennlige løsninger.
- 2355 • Styrke Norges rolle som skipsfartsnasjon og legge til rette for en fortsatt sterk maritim næring.
- 2356 Rederinæringen må ha forutsigbare rammevilkår og en skatteordning tilsvarende det man har i
- 2357 Europa. Nettolønnsordningen for norske sjøfolk skal opprettholdes.
- 2358 • Ha stabile, forutsigbare og konkurransedyktige rammevilkår for å legge til rette for videre vekst i
- 2359 norsk maritim næring
- 2360 • Videre rederiskattordningen for å sikre at norske rederier har konkurransedyktige betingelser
- 2361 • Etablere sterkere regional tilstedeværelse av Eksportfinansiering Norge.
- 2362 • Legge til rette for verdiskaping og lønnsomhet i reiselivsnæringen og styrke merkevarebyggingen
- 2363 av Norge som turistmål.
- 2364 • I dialog med reiselivsnæringen foreta nødvendige lovendringer for å sikre kommunene
- 2365 selvbestemmelse i spørsmålet om turistskatt eller andre former for brukerbetaling. Inntektene
- 2366 skal tilbakeføres til reiselivsnæringen og tiltak som kan øke kvaliteten på reiselivsproduktene.

- 2367
- Legge til rette for at Norge er et attraktivt land å etablere nye teknologibedrifter i.

2368

2369 Grønn verdiskaping

2370 Norge har gode forutsetninger for å lede an i det grønne skiftet. En grønn markedsøkonomi må sørge for
2371 bærekraft i produksjon og forbruk, og verdiskapingen må skje på en måte som ikke skader miljø eller
2372 som reduserer klimagassutslipp.

2373 Kristelig Folkeparti vil:

- Bidra til teknologiutvikling og realisering av prosjekter innen havvind, karbonfangst og -lagring, og gjenbruk av karbon. Økonomisk ansvarlighet og grundig forskning og høring av fagmiljøer må ligge til grunn for realisering av havvindprosjekter.
- Innføre strengere kriterier for å få tilgang til strømmettet. Nettselskapene må prioritere prosjekter som bidrar til verdiskaping og grønn omstilling, og kunne avvise prosjekter som ikke bidrar til dette.
- Legge til rette for at det statseide investeringselskapet Nysnø har nok kapital til å kunne investere kraftfullt i selskaper som løser klimautfordringer på en smart og lønnsom måte.
- Øke bruken av hydrogen, legge til rette for etableringen av nye verdikjeder og bidra til at hydrogenløsninger kan kommersialiseres.
- Redusere kravene til egenkapital når virkemiddelapparatet gir tilskudd til prosjekter der målet er kommersialisering av hydrogenbasert transportteknologi.
- Utvikle ny bioindustri basert på økt bruk av fornybare skogressurser og restprodukter fra dagens skogsindustri i Norge. Omsetningskravet for bærekraftig biodrivstoff bør opprettholdes og styrkes for å sikre en forutsigbar utvikling innen bioindustrien.
- Stimulere til ytterligere grønn vekst og konkurransekraft i norsk maritim næring.
- Legge til rette for å stimulere til at eksisterende industrimiljøer, der Norge har en sterk internasjonal posisjon, utvikles videre på nye områder og tar en verdensledende posisjon innen grønn industri.

2393

2394 Høyere utdanning og forskning

2395 Kunnskap er grunnlaget for at mennesker kan leve frie, selvstendige liv, for verdiskaping og for å løse
2396 fremtidens utfordringer. Våre universiteter og høyskoler skal forvalte og utvikle ny kunnskap, utfordre
2397 konvensjonell tenkning og levere innovative løsninger på samfunnsutfordringene. Studentene skal
2398 utdannes til å møte morgendagens samfunns- og arbeidsliv, og dannes til å kunne bli aktive
2399 medborgere med evne til kritisk tenking, analytiske ferdigheter og etisk refleksjonsevne.

2400 Kristelig Folkeparti vil:

- Respektere den akademiske friheten og utdannings- og forskningsinstitusjonenes autonomi.
- Gi universitetene, høyskolene, fagskolene og forskningsinstitusjonene rammevilkår som gjør det mulig å gi høyere utdanning og drive forskning på høyt internasjonalt nivå, og et tilbud av høy kvalitet over hele landet.
- Sikre studentene velferdsordninger som gjør lik rett til utdanning reell.

2406

2407 Høyere utdanning

2408 Verden endres raskt, og det norske samfunnet står overfor store omstillinger. Morgendagens samfunn
2409 har et stort behov for personer med høy faglig kompetanse, kritisk og etisk refleksjonsevne og evne til å
2410 tilegne seg og bruke kunnskap på nye måter, hele livet. Norge har universiteter og høyskoler med

2411 fagmiljøer og utdanning på et høyt internasjonalt nivå. Samtidig skal vi sikre et høyere utdanningstilbud
2412 med egenart og av god kvalitet over hele landet. Fagskolene er en viktig del av utdanningstilbudet, og
2413 leverer kompetanse som næringslivet og det offentlige trenger.

2414 Kristelig Folkeparti vil:

- 2415 • Respektere den akademiske friheten og yringsfriheten, og utdannings- og
2416 forskningsinstitusjonenes autonomi.
- 2417 • Gi universitetene, høyskolene, fagskolene og forskningsinstitusjonene rammevilkår som gjør det
2418 mulig å gi høyere utdanning og drive forskning på høyt internasjonalt nivå, og et tilbud av høy
2419 kvalitet i hele landet.
- 2420 • Gi den enkelte utdanningsinstitusjonen mulighet til å ivareta, videreføre og videreutvikle sin
2421 egenart.
- 2422 • Utvikle et finansieringssystem som behandler alle universiteter og høyskoler etter likeverdige
2423 kriterier.
- 2424 • Heve undervisningskvaliteten i høyere utdanning og ta i bruk nye undervisningsformer. Alle som
2425 underviser skal ha pedagogisk kompetanse og god undervisning skal meritteres.
- 2426 • At institusjonene innenfor høyere utdanning selv skal kunne bestemme hvilke studier de skal
2427 tilby. Særrettigheter for navngitte institusjoner til enkelte studier, som i gradsforskriften,
2428 fjernes.
- 2429 • Fastholde gratisprinsippet, for å sikre at alle skal kunne ta utdanning uavhengig av sosial
2430 bakgrunn.
- 2431 • Innføre stipendordninger for studenter fra land utenfor EØS, som nå må betale full studieavgift
2432 for å studere i Norge, særlig innen fagområder hvor det er mangel på arbeidskraft i det norske
2433 arbeidsmarkedet.
- 2434 • Åpne for at universiteter og høyskoler i større grad tar i bruk alternative vurderings- og
2435 opptaksformer (som intervju).
- 2436 • Styrke samarbeidet mellom de høyere utdanningsinstitusjonene og arbeidslivet, og heve
2437 arbeidsrelevansen i studieprogrammene.
- 2438 • Legge til rette for læring hele livet ved å styrke etter- og videreutdanningstilbudet, og legge til
2439 rette for mer desentraliserte utdanningsløp.
- 2440 • Gjennomføre et kvalitetsløft for den høyere yrkesfaglige utdanningen, og likestille
2441 fagskolestudenter med andre studenter.
- 2442 • Sikre at læremidler er tilgjengelig på samisk og kvensk.
- 2443 • At finansieringen av private vitenskapelige høyskoler blir mer likeverdig med statlige
2444 institusjoner.
- 2445 • Sikre gode rammevilkår for folkehøyskolene og bibelskolene.

2446

2447 **Studentvelferd**

2448 For at alle skal ha mulighet til å ta høyere utdanning er det nødvendig med gode velferdsordninger for
2449 studentene. Studentvelferden skal legge til rette for at studenter kan studere på heltid, og det er viktig å
2450 legge bedre til rette for studenter med barn.

2451 Kristelig Folkeparti vil:

- 2452 • Øke muligheten for studielån slik at den totale studiestøtten når 1,5 G.
- 2453 • Prioritere en tiltakspakke for studenter med barn, med mer fleksible og tilpassede studieløp,
2454 rett til foreldrepenger på minst 3G i tråd med omleggingen av engangsstønaden, og en økt
2455 studiestøtte på 2G fordelt over 12 måneder når barnet er mellom 1 og 2 år.
- 2456 • Sikre tilstrekkelig utbygging av studentboliger. Alle nye studentboliger skal være "grønne", med
2457 et lavest mulig klimaavtrykk.
- 2458 • Bygge flere studentboliger tilrettelagt for studenter med barn.
- 2459 • Styrke tjenestene som skal ivareta studentenes fysiske og psykiske helse, og åndelige behov.

2460

2461 **Forskning**

2462 Vi trenger ny kunnskap som gir bedre livskvalitet og helse, legger grunnlaget for nye produkter og
2463 tjenester, som gir mer treffsikre beslutninger og som løser samfunnsutfordringer. En langsiktig og
2464 forpliktende satsing på forskning vil gi oss et bedre samfunn og en bedre verden. Den nye kunnskapen
2465 må i større grad skapes i et samspill mellom høyere utdanningsinstitusjoner, offentlig sektor og privat
2466 næringsliv.

2467 Kristelig Folkeparti vil:

- 2468 • Trappe opp den norske forskningsinnsatsen, gjennom både å styrke offentlig finansiert forskning
2469 og styrke næringslivets rammevilkår for forskning.
- 2470 • Sikre at mest mulig av forskningen i Norge finansieres gjennom frie bevilgninger, og gjennom
2471 åpne forskningsprogrammer. Forskningen skal ha høy kvalitet og fri fra politisk og kommersielt
2472 press.
- 2473 • Forenkle byråkratiet rundt søknader om forskningsmidler.
- 2474 • Styrke og videreutvikle ordningen med Senter for fremragende undervisning (SFU).
- 2475 • Stimulere til økt samarbeid mellom kommunene og forskningsmiljøer for å heve statusen på
2476 forskning på folkehelse, levekår og oppvekst.
- 2477 • Gjøre forskningen mer tilgjengelig, og stille høyere krav til formidling av forskning ved tildeling av
2478 offentlige forskningsmidler. Dette er avgjørende for å oppnå størst mulig tillit til at forskningen
2479 formidler kunnskap som er nødvendig for å løse viktige samfunnsutfordringer.
- 2480 • Opprettholde Norges deltakelse i EUs forsknings- og innovasjonsprogrammer.

2481

2482 **Landbruk**

2483 Norsk landbruk er en viktig del av næringslivet flere steder. Det bidrar til bosetting, aktivitet,
2484 arbeidsplasser, vedlikehold av kulturlandskap og betydelige ringvirkninger i mange lokalsamfunn over
2485 hele landet. KrF vil legge til rette for et aktivt, bærekraftig og fremtidsrettet landbruk som forvalter
2486 ressurser til matproduksjon i hele landet. Det må være plass til små, mellomstore og større bruk.
2487 Landbruk og skogbruk spiller en viktig rolle i det grønne skiftet og er en nøkkelaktør i morgendagens
2488 grønne næringsliv.

2489 Kristelig Folkeparti vil:

- 2490 • Øke selvforsyningen og matvareberedskapen, og på sikt ha en selvforsyningsgrad på 50
2491 prosent
- 2492 • Sikre et velfungerende importvern som bidrar til høy norsk matproduksjon.
- 2493 • Videreføre samvirkebaserte markedsordninger og årlige jordbruksforhandlinger Forbedre
2494 velferdsordningene i landbruket, spesielt ved sykdom og fødsler.
- 2495 • Innføre gårdssparing for unge (GSU) med skattefradrag på samme måte som i BSU-ordningen
- 2496 • Innføre Jordbrukskonto, slik at inntekt og skatt kan fordeles over flere år.
- 2497 • Opprette en mentorordning eller et faglig nettverk for nye veterinærer som ønsker å jobbe med
2498 produksjonsdyr. Ordningen skal basere seg på pilotprosjektet mellom LMD og
2499 Veterinærinstituttet.
- 2500 • Åpne for delvis sletting av studielån for veterinærer som driver praksis over tid i utvalgte
2501 geografiske områder.
- 2502 • Tette inntektsgapet mellom bønder og andre grupper innen 2027.
- 2503 • Styrke det statlige beredskapstilskuddet til alle meierier og slakterier i Finnmark, Troms og
2504 deler av Nordland - konkurransenøytralt og gis til bedrifter både innenfor og utenfor samvirke.
- 2505 • Ha en gjennomgang av soneinndelingen, og bruke ny teknologi for å vurdere hver enkelt gård
2506 med tanke på størrelse, klima og topografi.

- 2507 • Gjennomføre klimaavtalen i samarbeid med landbruket.
- 2508 • Ikke ha klimaavgift på produksjon av rødt kjøtt.
- 2509 • Bidra til at det offentlige velger norske produkter.
- 2510 • Legge til rette for å bevare lokal matkultur.
- 2511 • Styrke konkurransetilsynet og dagligvaretilsynet sitt ansvar for å avgrense uheldige sider ved
- 2512 maktkonsentrasjonen i verdikjeden for dagligvarer.
- 2513 • Legge til rette for mer konkurranse i engros- og distribusjonsleddet og større åpenhet om
- 2514 praksis og avtaler knyttet til dette.
- 2515 • Arbeide for god dyrevelferd i norsk matproduksjon. Dyr skal behandles godt, og med respekt,
- 2516 og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.
- 2517 • Føre en jord- og eiendomspolitikk som støtter opp om den selveiende bonden.
- 2518 • Beholde odelsloven og stille strengere krav til bo- og driveplikten.
- 2519 • At årlig omdisponering av dyrket jord skal ned til 2000 dekar årlig.
- 2520 • At det juridiske vernet av matjord må styrkes, med en svært høy terskel for nedbygging av all
- 2521 matjord, både dyrket og dyrkbar.
- 2522 • At kompenserende tiltak alltid gjennomføres når matjord planlegges nedbygd.

2523

2524 Havbruk og sjømatnæringen

2525 Norge er Europas største sjømatnasjon. Fiskeri- og havbruksnæringen er en viktig eksportnæring, og

2526 potensialet for verdiskaping er fortsatt stort. Fiskeressursene er vår felles eiendom og må forvaltes

2527 bærekraftig og langsiktig til beste for landet og for befolkningen langs kysten. KrF vil stimulere til at

2528 verdiene som skapes langs kysten bidrar til lokal aktivitet.

2529 Kristelig Folkeparti vil:

- 2530 • Befeste Norge som sjømatnasjon, og arbeide for god markedsadgang for norske sjømatprodukter.
- 2531 • Sikre en forsvarlig, langsiktig og bærekraftig forvaltning av fiskeressursene.
- 2532 • Bevare norsk eierskap i fiskeri og havbruk, og vurdere tiltak som kan øke rekrutteringen til
- 2533 næringen.
- 2534 • Videreføre deltakerlovens bestemmelser om aktivitets- og nasjonalitetskrav og en fiskeflåte eid
- 2535 av fiskerne.
- 2536 • Sikre at fiskerne har nødvendig innflytelse på prisfastsettelsen, og på fordeling av inntekt
- 2537 mellom fiskeflåten og industri på land.
- 2538 • Sikre prinsippet om at de villlevende marine ressursene i Norge tilhører fellesskapet, slik det er
- 2539 fastslått i havressursloven.
- 2540 • Øke fiskerfradraget.
- 2541 • Innføre en revidert samfiskeordning for den minste flåten.
- 2542 • Sikre forutsigbarhet i fordelingen av kvoter mellom ulike fartøygrupper.
- 2543 • Arbeide for en internasjonal aksept for økologisk bærekraftig fangst av sjøpattedyr.
- 2544 • Følge opp anbefalingene fra kvotemeldingen om en ordning for å registrere og offentliggjøre
- 2545 utviklingen av kvotepriser.
- 2546 • At det fortsatt bør stimuleres til levendefangst og levendelagring av villfisk gjennom tilleggskvoter.
- 2547 • Ha en effektiv kontroll mot overbeskatning av matfisk i norske farvann og arbeide for en slik
- 2548 kontroll også internasjonalt.
- 2549 • Ha strenge regler mot dumping av fisk, fiskefusk og uriktig rapportering, samtidig som man legger
- 2550 til rette for levering av bifangst.
- 2551 • Legge til rette for en bærekraftig vekst innen havbruksnæringen gjennom praktisering og
- 2552 videreutvikling av trafikklysordningen, og at det etableres et nasjonalt program for marin
- 2553 bunnkartlegging langs kysten.
- 2554 • Stille strenge miljøkrav for å begrense utslipp og håndtere produksjonsfisk, og samarbeide med
- 2555 oppdrettsnæringen for å sikre bærekraftig produksjon.

- 2556 • Etablere regelverk og sette av areal for oppdrett av fisk utenfor 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen
- 2557 og utlyse flere tillatelser for offshore havbruk.
- 2558 • Skjerpe kravene til håndtering av rensefisk i oppdrettsanlegg for å redusere dødeligheten.
- 2559 • Øke satsingen på forskning, innovasjon og teknologiutvikling i havbruksnæringen.
- 2560 • Bruke utviklingstillatelser til å utvikle nye og bedre løsninger for havbruk og sjømatnæringen, for
- 2561 eksempel lukkede anlegg.
- 2562 • At det skal stilles krav om implementering av nyutviklet teknologi ved tildeling av nye
- 2563 utviklingskonsesjoner, for eksempel lukkede anlegg.
- 2564 • Samarbeide med næringen for å bekjempe lakselus, sykdomsspredning og rømming.
- 2565 • Åpne for tidsbegrenset utleie av akvakulturtillatelser til egenproduksjon for å sikre helårlig
- 2566 råstofftilgang til fiskeindustribedrifter, innenfor rammen for trafikklyssystemet og miljømessig
- 2567 bærekraft.
- 2568 • Bearbeide mer av råstoffet i Norge.
- 2569 • Utrede tiltak for å øke andelen ferskt råstoff fra trålflåten til fiskeindustrien.

2570

2571 Mineraler i bakken og på havbunnen

2572 Norge har en berggrunn rik på mineraler, og med høy industrikompetanse og strenge miljøkrav er
 2573 forutsetningene for gruvedrift gode. Samtidig har krigen i Ukraina og en ny sikkerhetspolitisk situasjon
 2574 forsterket behovet for nasjonal kontroll og økt selvforsyning av kritiske mineraler.

2575 Overgangen til fornybar energi er svært mineralkrevende. Vi må øke gjenvinningen av mineraler vi
 2576 allerede har hentet ut, men dette vil ikke være nok. Industrien må redusere klima- og miljøavtrykket og
 2577 utnytte ressursene bedre. Samtidig må det sikres at naturressursene bidrar med inntekter til
 2578 fellesskapet. I dag eksisterer ingen avgift eller kompensasjon til kommuner som berøres av
 2579 mineralutvinning.

2580 KrF er kritisk til det svært mangelfulle kunnskapsgrunnet for havbunnsmineralutvinning, og vil trykke
 2581 på “pauseknappen” for den videre prosessen med leting og utvinning på norsk kontinentalsokkel inntil
 2582 dette er på plass.

2583 Kristelig Folkeparti vil:

- 2584 • Øke gjenvinningen av mineraler fra avfall og kasserte produkter, blant annet gjennom økt
- 2585 tilrettelegging for “Urban gruvedrift”.
- 2586 • Ha en positiv holdning til mineralutvinning, og legge til rette for ny aktivitet med strenge
- 2587 miljøkrav. Leteaktiviteten etter mineraler på norsk jord må styrkes.
- 2588 • Styrke FoU-arbeidet i mineralnæringen, for å redusere miljøavtrykket og styrke norsk
- 2589 mineralindustri konkurranseevne internasjonalt.
- 2590 • Samarbeide med EU, USA og andre likesinnede land om å trygge forsyningen av kritiske
- 2591 mineraler.
- 2592 • Legge til rette for bedre utnyttelse av overskuddsmasser og prosessavgang fra mineralnæringen,
- 2593 slik at behov for deponier blir redusert. En miljøavgift på deponi bør vurderes.
- 2594 • Gjøre konkrete individuelle vurderinger av mulige deponialternativer ved etablering av ny
- 2595 mineralvirksomhet, med vekt på naturmangfold, økologi og lokale forhold.
- 2596 • Øke samordningen i og effektiviseringen av behandlingen av søknader om mineralvirksomhet
- 2597 mellom ulike myndigheter, og understreke viktigheten av kommunal involvering for å begrense
- 2598 arealkonflikter og sikre lokal aksept for ny mineralutvinning.
- 2599 • Innføre en rett for kommuner til kostnadsdekning til nødvendig juridisk og annen sakkyndig hjelp
- 2600 i mineralsaker.
- 2601 • Sikre vertskommuner for mineralvirksomhet en rett til både en verdiandel og kompensasjon.
- 2602 Dette bør særlig gjelde mineraler som etter mineralloven er definert som statens mineraler.

- 2603 • Vurdere om det bør innføres eierskapsregler og tidsbegrensede konsesjoner for strategisk viktige
2604 mineraler, både i et markedsmessig og sikkerhetspolitisk perspektiv.
2605 • Støtte et nasjonalt og globalt midlertidig forbud mot utvinning av havbunnsmineraler inntil det
2606 finnes tilstrekkelig kunnskap for å sikre at utvinningen kan skje uten skade på vitale verdier
2607 knyttet til naturmangfold og økosystemfunksjoner.

2608

2609 Norge i verden

2610 Verden trenger samarbeid mer enn noen gang. Verden er mer urolig og uforutsigbar enn tidligere, og
2611 flere land velger å se bort fra sine folkerettslige forpliktelser. Dette har også skjedd i våre nærområder.
2612 Russlands brutale og ulovlige angrepskrig mot Ukraina har varig endret den sikkerhetspolitiske
2613 situasjonen i Europa, og nødvendiggjør at Norge, i samarbeid med våre allierte, bygger opp et troverdig
2614 forsvar for å avskrekke trusler mot vår og våre alliertes territoriale integritet.

2615 Norge må fortsatt være en pådriver for å styrke et internasjonalt system som bygger på folkeretten der
2616 inngåtte avtaler respekteres. KrF vil bruke utenrikspolitikken til å bygge opp under det liberale
2617 demokratiets styrke i verden.

2618 Kristelig Folkeparti vil:

- 2619 • At Norge skal ta en pådriverrolle for å styrke et regelstyrt internasjonalt system, og videreutvikle
2620 samarbeidet for fred, sikkerhet og internasjonal samhandling.
- 2621 • At Norge skal prioritere arbeidet med å fremme menneskerettigheter, demokrati og fred der man
2622 hegner om folkeretten

2623

2624 NATO

2625 Det transatlantiske samarbeidet har vært avgjørende for Norges sikkerhet siden andre verdenskrig, og
2626 Norge bør ta større ansvar for NATOs nordlige flanke. NATO er vår viktigste sikkerhetsgaranti. Norge må
2627 være en troverdig og sterk alliert i alliansen.

2628 Kristelig Folkeparti vil:

- 2629 • Sikre fortsatt norsk medlemskap i NATO og bevare et godt forhold til våre allierte i
2630 forsvarsalliansen.
- 2631 • Sørge for at det norske forsvarsbudsjettet er på godt over 2 % av BNP.
- 2632 • Samarbeide i Norden om strategiske fellesinteresser.
- 2633 • Åpne for allierte baser på norsk jord.
- 2634 • At NATO skal ha en aktiv tilnærming til å forebygge aggressivt militært eller politisk press mot
2635 medlemsland.
- 2636 • Jobbe for at intervensjoner i regi av NATO utenfor medlemsområdet skal skje med et tydelig
2637 mandat fra FNs sikkerhetsråd.
- 2638 • At Norge skal være en pådriver for å sikre Ukraina et fullverdig NATO-medlemskap.

2639

2640 Nordområdene

2641 Sverige og Finlands inntreden i NATO vil gi Norden et større tyngdepunkt i NATO, og mulig- og
2642 nødvendiggjør et styrket nordisk forsvarssamarbeid innenfor alliansen. Det er i Norges og NATOs
2643 interesse at folk bor og driver næring i nord, og KrF vil styrke innsatsen for å opprettholde, og helst øke,
2644 befolkningen i Nord-Norge.

2645 Kristelig Folkeparti vil:

- 2646 • Sikre en infrastruktur i Nord-Norge som understøtter forsvarets behov og gjør det attraktivt å bo
- 2647 og drive næring i hele landsdelen.
- 2648 • Videreutvikle tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms for å bidra til bolyst og bosetting.
- 2649 • Ivareta den norske suvereniteten på Svalbard. Det må legges til rette for flere langsiktige jobber
- 2650 og innføres insentiver for å gjøre det attraktivt for nordmenn og flytte til og bli boende på
- 2651 Svalbard.
- 2652 • Prioritere økt kapasitet med operative enheter i alle tre forsvarsgrener i nordområdene, og vise
- 2653 tilstedeværelse ved å beholde militære baser, anlegg og ledelsesfunksjoner i Nord-Norge.
- 2654 • Bevare Arktisk råd som viktig arena for å håndtere spørsmål om miljø, klima og bærekraftig
- 2655 økonomisk utvikling i Arktis.
- 2656 • Forsterke beredskapen og redningstjenestene i våre nordlige havområder.

2657

2658 **Samarbeid i Europa og våre nærområder**

2659 Norge må føre en aktiv europapolitikk som bidrar til fortsatt demokratibyggning og gode fellesløsninger
 2660 på viktige områder. Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa har blitt kraftig forverret de siste årene.
 2661 Norge må stå sammen med Ukraina i landets kamp for frihet og demokrati, og støtte landet i prosessen
 2662 mot NATO- og EU-medlemskap.

2663 EØS-avtalen har vært viktig for Norge i mer enn 30 år. Denne sikrer tilgang på EUs indre marked og er
 2664 svært avgjørende for en liten, åpen økonomi som den norske. Gjennom EØS-avtalen sikres Norge
 2665 adgang til EUs indre marked og tilgang på samarbeid innenfor blant annet utdanning og forskning.
 2666 Samtidig slipper vi å miste nasjonal handlefrihet på en del områder som ville omfattes av medlemskap
 2667 i EU. KrF mener at våre nåværende tilknytningsformer er den beste løsningen på Norges forhold til EU.

2668 Europarådet og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) er videre viktige
 2669 organisasjoner for å fremme sikkerhet, demokrati og menneskerettigheter i Europa.

2670 Kristelig Folkeparti vil:

- 2671 • Opprettholde sanksjonene mot Russland og støtte opp om Ukrainas kamp for selvstendighet og
- 2672 demokrati så lenge som nødvendig.
- 2673 • At Norge, i lys av vårt økonomiske handlingsrom og store ekstraintekter som følge av krigen,
- 2674 betydelig trapper opp den militære og sivile støtten til Ukraina.
- 2675 • At Norge skal ta en lederrolle i den fysiske og institusjonelle gjenoppbyggingen av Ukraina,
- 2676 eksempelvis gjennom etableringen av et eget fond.
- 2677 • Beholde dagens tilknytningsform til EU, og gjennom EØS-avtalen sikre et tett samarbeid med
- 2678 Europa, tilgang til EUs indre marked og andre viktige avtaler, og politisk og økonomisk
- 2679 selvbestemmelsesrett på områder som er særlig viktige for Norge.
- 2680 • Gjennom EØS-samarbeidet bidra til å fremme demokrati og sterkere sivilsamfunn i Europa. KrF
- 2681 aksepterer ikke at EØS-midler som er tiltenkt sivilsamfunn omprioriteres av myndighetene i
- 2682 mottakerland.
- 2683 • Styrke arbeidet for demokrati, rettsstat og menneskerettigheter gjennom å spille en aktiv rolle i
- 2684 Europarådet og OSSE. Dersom Norge blir forespurt, bør vi igjen påta oss ansvaret som OSSE-
- 2685 formannskap.
- 2686 • Styrke samarbeidet med de andre nordiske landene, blant annet gjennom Nordisk råd.

2687

2688 **Styrking og reform av FN**

2689 FN har en unik og avgjørende rolle å spille i en verden med stadig økende globale utfordringer. Denne
 2690 arenaen har skapt viktige internasjonale avtaler og resolusjoner, og FNs arbeid med
 2691 menneskerettigheter, fredsbygging og sikkerhetsarbeid må styrkes. Bærekraftsmålene går inn i en
 2692 sluttspurt og det er avgjørende at verden forenes mot nye mål til det felles beste for alle.

2693 Sikkerhetsrådet er det eneste organet i verden som har rett til å bestemme at det skal gripes inn
2694 militært i en konflikt. Det er også her viktige resolusjoner knyttet til krig fattes. Maktbalansen i
2695 Sikkerhetsrådet speiler ikke verdens befolkning, og det er viktig å sikre større legitimitet globalt til dette
2696 organet.

2697 En utfordring at det sivile samfunnet utelates i mange viktige FN-fora. Norge skal alltid jobbe for at
2698 disse stemmene blir hørt i internasjonale prosesser, og vi vil også fremheve viktigheten av stemmene til
2699 barn og unge.

2700 Kristelig Folkeparti vil:

- 2701 • Jobbe for å reformere og videreutvikle FN- og FN-organisasjonene for å sikre effektivitet,
2702 representasjon og legitimitet.
- 2703 • Arbeide for at det sivile samfunnet i større grad inkluderes i forhandlinger og møter i FN.
- 2704 • Jobbe for oppfyllelse av flest mulig bærekraftsmål og for felles globale mål post-2030.
- 2705 • At Norge skal fortsette å bidra til internasjonale militære operasjoner som har en klar forankring i
2706 folkeretten og med mandat fra FNs sikkerhetsråd. Vi vil arbeide for at midlene som går til
2707 internasjonale militære operasjoner ikke tas fra bistandsbudsjettet.
- 2708 • Løfte frem barn og unges stemme i større grad i FN-sammenhenger.
- 2709

2710 **Fredsløsninger og godt styresett**

2711 I en verden hvor konflikter og ustabilitet fortsetter å true liv, samfunn og global sikkerhet, forplikter KrF
2712 seg til å være en fredsskapende kraft i norsk og internasjonal politikk. Norge kan intensivere arbeidet
2713 med å fremme dialog og støtte bærekraftige fredsløsninger som respekterer menneskeverdet.
2714 Utdanning er et sentralt verktøy for fred, og vi vil støtte utdanningsprogrammer som fokuserer på
2715 konfliktløsning, menneskerettigheter og demokratisk medborgerskap.

2716 KrF vil arbeide for global nedrustning og strengere kontroll med spredning av våpen. Vi vil støtte
2717 internasjonale avtaler som fremmer nedrustning og forhindrer spredning av kjernevåpen og andre
2718 masseødeleggelsesvåpen. Våpensystemer blir stadig mer autonome og kan i større grad operere på
2719 egen hånd. Autonome våpensystemer er en trussel mot en verden med et minimum av felles spilleregler,
2720 der mennesket holdes ansvarlig for sine handlinger, også i krig. Regulering av disse systemene haster.

2721 Av de mer enn tretti pågående kriger og regionale konflikter i verden er det noen som får mer
2722 mediedekning og oppmerksomhet enn andre. Kristelig Folkeparti mener Norge har en moralsk plikt til å
2723 gjøre maksimalt for å finne løsninger på de glemte konfliktene. En fornyet internasjonal
2724 oppmerksomhet er nødvendig for å opprettholde presset på sentrale aktører som fortsetter å utsette
2725 befolkningen for brutale overgrep og menneskerettighetsbrudd.

2726 Demokrati er under press i mange deler av verden. Land med demokratisk styresett er betydelig
2727 redusert gjennom de siste årene. Samtidig etterspørres assistanse til styrking av mer demokratiske
2728 systemer og institusjoner fra ulike aktører i unge og sårbare demokratier og fra land med sikkerhet og
2729 stabilitet utfordringer. KrF mener at styrking av demokratiske verdier og prinsipper gjennom assistanse
2730 til styrkingen av mer demokratiske institusjoner må være en ny hovedprioritet i norsk utviklingsbistand.

2731 Kristelig Folkeparti vil:

- 2732 • Styrke norsk innsats for en mer demokratisk verden ved å opprette et norsk senter for demokrati
2733 som har som mål å styrke demokratiet i utviklingsland.
- 2734 • At Norge fortsatt skal ha et aktivt fredsengasjement og bidra inn i konfliktforebyggende arbeid.
- 2735 • Øke støtten til lokale og internasjonale organisasjoner som arbeider for fred og forsoning
- 2736 • Legge til rette for at kvinner, minoritetsgrupper, barn og ungdom i større grad er delaktige i
2737 fredsprosesser.
- 2738 • Aktivt følge opp implementeringen av fredsavtaler inkl. styrking av institusjoner
- 2739 • Øke bidragene inn i FNs fredsbevarende operasjoner og støtte opp under organisasjonens
2740 arbeid for internasjonal fred og sikkerhet.

- 2741 • Støtte FNs arbeid med nedrustning og jobbe for at Norge signerer atomvåpenforbudet
- 2742 • Oppheve skillet mellom A- og B-materiell i våpeneksportregelverket, offentliggjøre all norsk
- 2743 eksport av militært materiell, samt tilslags- og avslagsgrunnlag, og innføre krav om
- 2744 sluttbrukererkjøring for alle land Norge selger våpen til, inkludert NATO-land.
- 2745 • Jobbe for nasjonal og internasjonal regulering av autonome våpen slik at det settes krav til
- 2746 betydningsfull menneskelig kontroll.
- 2747 • Føre en balansert Midtøsten-politikk som tar utgangspunkt i et ønske om å skape fred og
- 2748 redusere konflikt, og som respekterer menneskerettigheter og folkeretten. Løsningen på
- 2749 konflikten mellom israelere og palestinere bør ta utgangspunkt i en fremforhandlet avtale
- 2750 mellom to parter.
- 2751 • Anerkjennelse Israels rett til å forsvare seg i henhold til folkeretten.
- 2752 • Jobbe for tettere diplomatisk samarbeid mellom Norge og Israel. Vi vil gjenoppbygge tilliten
- 2753 mellom det israelske folket og Norge, slik at Norge kan bli en konstruktiv diplomatisk aktør i
- 2754 regionen, og jobbe for gjenåpning av Norges representasjonskontor i Palestina.
- 2755 • Jobbe for at det rettes søkelys på glemte konflikter gjennom humanitære bevilgninger, FN-
- 2756 politikk og internasjonale kampanjer.
- 2757 • At Norge fordømmer all form for økonomisk krigføring og ulovlig utvinning av mineraler, og tar
- 2758 stilling til aktører nevnt i FN-rapporter fra land som for eksempel DR Kongo.
- 2759 • Sikre målrettet innsats mot seksualisert vold og forfølgelse i pågående konflikter.

2760

2761 Utvikling

2762 KrF vil føre en verdibasert utenrikspolitikk som tar utgangspunkt i interesser som fred og sikkerhet,
 2763 menneskerettigheter og demokrati, sosial og økonomisk utvikling, og klima og miljø. Menneskeverdet
 2764 legges til grunn, med det menes at alle mennesker har rettigheter i kraft av å være menneske. KrF vil
 2765 særlig prioritere barn og unge i vårt internasjonale arbeid.

2766 Globalt vil tiden frem mot 2050 preges av sterk befolkningsvekst i Afrika. Mens befolkningen i store
 2767 deler av verden blir eldre, vil det afrikanske kontinentet ha en stadig yngre befolkning. Dette stiller store
 2768 krav til utdanning, jobbmarked og helsetjenester.

2769 Etter koronapandemien har det oppstått en læringskrise globalt. 7 av 10 tiåringer i verden kan ikke lese
 2770 og forstå en enkel tekst. Å sikre barn adgang til utdanning, bedrer den psykiske helsen, styrker
 2771 matsikkerheten, gir tilgang på rent vann og gode sanitærforhold og bidrar til mer kunnskap om klima- og
 2772 miljøkrisen.

2773 Særlig jenters utdanning trues av dårlige sanitære forhold, barneekteskap, kjønnsbasert vold og
 2774 fattigdom. Man antar at 129 millioner jenter står utenfor skolegang globalt. Verden taper på at store
 2775 deler av befolkningen blir utestengt fra utdanning. Derfor må vi sikre at flere jenter får tilgang til og
 2776 fullfører utdanning.

2777 For å få ut potensialet som ligger i en ung befolkning, er det avgjørende å sikre befolkningen god helse.
 2778 Derfor er rettferdig fordeling av vaksiner mot smittsomme sykdommer avgjørende. I tillegg må kampen
 2779 mot ikke-smittsomme sykdommer trappes opp, blant annet gjennom mer satsing på psykisk helse, økt
 2780 kunnskap om sammenhengen mellom livsstil og forekomsten av ikke-smittsomme sykdommer og
 2781 støtte til restriksjoner på industrier og selskaper som fremmer produkter som truer folkehelsen slik
 2782 som alkohol.

2783 Kristelig Folkeparti vil:

- 2784 • Øke andelen bistand som går til utdanning og jobbe for en strategi som motvirker læringskrisen.
- 2785 • Sikre at barns rett til utdanning blir fulgt opp også under konflikter og på flukt.
- 2786 • Øke støtten til yrkesfaglig utdanning, entreprenørskap og lokal jobbskaping i afrikanske land.

- 2787 • Jobbe for at menstruasjon og graviditet ikke blir et hinder for jenters og kvinners utdanning og
- 2788 jobbmuligheter.
- 2789 • Fortsette kampen mot barneekteskap, omskjæring av jenter og kjønnsbasert vold
- 2790 • Jobbe for rettferdig fordeling av vaksiner internasjonalt.
- 2791 • Legge frem en helhetlig strategi for barns rettigheter i norsk utviklingspolitikk.
- 2792 • Videreføre strategien for bekjempelse av ikke-smittsomme sykdommer globalt med spesiell vekt
- 2793 på psykisk helse.
- 2794 • Jobbe globalt for å motvirke alkoholrelaterte dødsfall blant unge.
- 2795 • Sørge for at Norge tar lederskap i det internasjonale arbeidet mot antibiotikaresistens.

2796

2797 **Finansiering av bistanden**

2798 Finansieringsgapet vi ser i verden er enormt. Utfordringen mange land står overfor blir hverken dekket
 2799 gjennom bistand eller private investeringer. Samtidig kjemper stadig flere formål om de samme
 2800 midlene på bistandsbudsjettet. Over tid har dette ført til en utvanning av bistanden og til at flere av
 2801 innsatsene på bistandsbudsjettet ikke kan sies å ha effektiv fattigdomsreducerende effekt. Det er på
 2802 tide å rydde opp.

2803 Kristelig Folkeparti vil:

- 2804 • At minst 1 % av BNI skal gå til fattigdomsreducerende bistand.
- 2805 • At bistanden i hovedsak bør konsentreres om de fattigste landene, særlig i Afrika sør for Sahara,
- 2806 og ikke på basis av norske interesser relatert til sikkerhet, økonomi og/eller migrasjon.
- 2807 • Prioritere at bistanden når sårbare grupper.
- 2808 • At norske myndigheter skal arbeide aktivt i OECD/DAC og andre relevante arenaer for at
- 2809 bistandsdefinisjonen ikke skal utvides.
- 2810 • Legge frem en langtidsplan for bistand.
- 2811 • Videreføre det særlige fokus på partnerland i norsk bistand, som inkluderer samarbeid med
- 2812 myndighetene.
- 2813 • Styrke norske ambassader og stedlige representasjoner i partnerland med langsiktig
- 2814 utviklingsfaglig kompetanse.
- 2815 • Øke bistanden som forvaltes gjennom sivilsamfunnsorganisasjoner, særlig i de mest sårbare
- 2816 landene.
- 2817 • Sikre at lokal kunnskap blir benyttet i opprettelsen av nye bistandsprogram, ved bruk av
- 2818 prinsippet om deltakende utvikling.
- 2819 • At bistand til partnerland med fungerende demokrati i hovedsak skal være basert på langsiktige
- 2820 bistandsavtaler med myndighetene.
- 2821 • At norsk bistand i større grad skal bidra til å styrke demokratiske institusjoner der forholdene
- 2822 ligger til rette for det.
- 2823 • Holde flyktningutgifter i Norge utenfor bistandsbudsjettet.
- 2824 • Være en forkjemper for globale, omforente prinsipper for hva som er ansvarlig utlån og
- 2825 låneopptak og være en aktiv pådriver for gjeldslette i en åpen, forutsigbar og effektiv prosess der
- 2826 alle kreditorer må til bordet.
- 2827 • Være en pådriver for en internasjonal skattekonvensjon.

2828

2829 **Forsvar**

2830 Norge trenger et forsvar for å ivareta det grunnleggende og tidløse ansvaret det er å skape sikkerhet for
 2831 staten, befolkningen og samfunnet. Russlands folkerettsstridige invasjon av Ukraina gjør at Norge, i
 2832 samarbeid med våre allierte i Norden og andre steder, må bygge opp og opprettholde et troverdig

2833 invasjonforsvar og avskrekke trusler mot vår og våre alliertes territorielle integritet. Forsvars- og
2834 sikkerhetspolitikken må sikre nasjonal selvstendighet og politisk handlefrihet, og bidra til å forebygge
2835 krig og konflikt i Norge og for våre allierte, i en verden der sikkerhetssituasjonen er i endring. Den brede,
2836 tverrpolitiske enigheten om Langtidsplanen for Forsvaret skal legges til grunn for forsvarssatsingen de
2837 neste årene.

2838 Kristelig Folkeparti vil:

- 2839 • Styrke Norges forsvarsevne betydelig, og sikre balanse mellom oppgaver, struktur og økonomi,
2840 samtidig som man også gjennomfører nødvendige effektiviseringer.
- 2841 • Søke nært samarbeid og koordinering av forsvarsplaner med Sverige og Finland som nye NATO-
2842 allierte.
- 2843 • Beholde og styrke dagens verneplikt, og sørge for bred rekruttering til alle forsvarsgrener.
- 2844 • At Norge fortsatt, sammen med allierte i NATO eller i FN-regi, skal kunne bidra til internasjonale
2845 militære operasjoner som har en klar forankring i folkeretten.
- 2846 • Opprettholde en balansert forsvarsstruktur med velfungerende kapasiteter innenfor både Hæren,
2847 Sjøforsvaret, Luftforsvaret og Heimevernet.
- 2848 • Prioritere økt kapasitet med operative enheter i alle tre forsvarsgrener i nordområdene, og vise
2849 tilstedeværelse ved å beholde militære baser, anlegg og ledelsesfunksjoner i Nord-Norge.
- 2850 • Prioritere oppgradering og tilrettelegging for kvinner i Forsvaret, både i førstegangstjenesten og for
2851 videre tjeneste i forsvarsgrenene.
- 2852 • Ha nulltoleranse for mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret.
- 2853 • Styrke etterretning, overvåking og rekognosering for å sikre muligheten til å respondere med riktig
2854 og tilpasset militær innsats når det er nødvendig.
- 2855 • Ha et godt forsvar mot cyberangrep.
- 2856 • Øke det sivil-militære samarbeidet for å sikre en funksjonsdyktig og forsvarlig sanitets- og
2857 veterinærtjeneste i kriser og krig.
- 2858 • Sørge for gode rammebetingelser for Forsvarets tros- og livssynskorps, slik at alt personell kan få
2859 tilbud om samtaler og utøve sitt livssyn under tjenesten.
- 2860 • Sikre at de som har vært i internasjonal tjeneste får god oppfølging, og gi veteraner den
2861 anerkjennelsen de fortjener. Personell og deres familier skal sikres god oppfølging før, under og
2862 etter tjenesten. Sivil forskning på veteraner og deres familier må finansieres.
- 2863 • Arbeide for bedre helsetilbud for skadde veteraner og en tydeliggjøring av ulike
2864 behandlingsmuligheter, og at det etableres desentraliserte veteransentre med relevant
2865 kompetanse for rekreasjon. Helsetjenestens kompetanse om veteraner må videreutvikles.
- 2866 • Styrke veteraners rettsvern, og ta bort tidsbegrensning for rett på behandling/kompensasjon.
- 2867 • Sikre fortsatt god demokratisk kontroll med de hemmelige tjenestene.

2868

2869 Beredskap

2870 Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap må tilpasses den verden vi lever i. Det forebyggende
2871 arbeidet mot hendelser som truer sentrale samfunnsinstitusjoner, vår felles sikkerhet eller den
2872 enkeltes trygghetsfølelse, blir stadig viktigere. Når krisen inntreffer, må vi ha evne til å ta i bruk våre
2873 samlede offentlige og sivile ressurser, og vi må ha tydelige strukturer og ansvarsforhold. En viktig del av
2874 Norges totale beredskap er den enkeltes bidrag, og et godt samspill mellom det offentlige og
2875 frivilligheten.

2876 Kristelig Folkeparti vil:

- 2877 • Sikre best mulig beredskap til enhver tid, blant annet ved å styrke samhandlingen mellom
2878 myndigheter og virksomheter som ivaretar viktige samfunnsfunksjoner, og jevnlig gjennomgå
2879 samfunnsberedskapen og den nasjonale kriseledelsen.
- 2880 • Kartlegge behovet for materiell som er nødvendig for å møte ulike kritesituasjoner, og investere i
2881 nødvendig materiell for lagring.

- 2882 • Sikre gode og oppdaterte nasjonale varslingsystemer som gir befolkningen effektiv informasjon
- 2883 ved kriser.
- 2884 • Videreutvikle «totalforsvarskonseptet», som legger vekt på sivil beredskap, krisehåndtering og
- 2885 robuste samfunnskritiske funksjoner som en forutsetning for Norges samlede beredskap og
- 2886 forsvar.
- 2887 • Styrke samarbeidet med de frivillige beredskapsorganisasjonene, og ha gode planer for
- 2888 mobilisering av frivillige under kriser og katastrofer.
- 2889 • Sikre nødvendig norsk eierskap til kritisk infrastruktur. Ved fare for uønsket utenlandsk eierskap
- 2890 må staten sikre norske interesser.
- 2891 • Styrke statens og kommunenes beredskap og planverk mot smittsomme sykdommer, epidemier
- 2892 og pandemier, blant annet gjennom deltakelse i EUs helseunion.
- 2893 • Sikre at helse- og omsorgssektoren er godt rustet til forebygging og håndtering av alle typer kriser
- 2894 og katastrofer.
- 2895 • Sikre energiinfrastruktur bedre mot sabotasje og angrep.
- 2896 • Ha større beredskapslagre i Norge av de legemidlene som er mest kritisk for norske pasienter.
- 2897 • Utrede muligheter for produksjon av kritiske legemidler i Norge, eller for raskt å sette i gang slik
- 2898 produksjon ved krise.
- 2899 • Sikre en god beredskapskapasitet i kommunene, og riktig rollefordeling mellom brannvesen, politi
- 2900 og helsevesen, og fortsette samlokalisering av nødmeldingssentralene til brann- og
- 2901 redningsvesenet og politiet.
- 2902 • Forsterke beredskapen og redningstjenestene i våre nordlige havområder.
- 2903 • Styrke Hovedredningssentralene med personell for å ivareta og videreformidle erfaringer fra
- 2904 redningsaksjoner og styrke rollen som øvingskoordinator for redningsapparatet.
- 2905 • At Redningsselskapet skal være en sentral aktør i kystberedskapen og bidra med opplysnings- og
- 2906 ulykkesforebyggende arbeid til sjøs.
- 2907 • Styrke arbeidet med klimatilpasning, forebygging og beredskap mot naturfare. Bevilgningene til
- 2908 NVE for kartlegging og gjennomføring av flom- og skredsikringstiltak må økes betydelig og dagens
- 2909 finansierungsordning må evalueres og endres slik at byrden lettes for kommuner med særlig store
- 2910 utfordringer.
- 2911 • Styrke arbeidet mot trusler i det digitale rom, øke bevisstheten både i offentlig og privat sektor og
- 2912 jobbe for å sikre offentlige institusjoner og sentrale funksjoner mot dataangrep.
- 2913 • Sikre god samhandling mellom redningstjenesten, kystvakt og andre relevante instanser for
- 2914 trygghet i norske havner og farvann.
- 2915 • Styrke sivilforsvarets kapasitet med hensyn til utstyr og mannskap ut ifra aktuelt og fremtidig
- 2916 risikobilde.
- 2917 • Arbeide for bedre matvaresikkerhet, blant annet ved å legge gode beredskapsplaner for å sikre at
- 2918 matvareforsyningen og matvareproduksjonen kan opprettholdes under kriser og katastrofe, øke
- 2919 selvbergingsgraden i Norge og sikre tilstrekkelige matvarelagre.
- 2920 • Gjenoppbygge kornlagre, og øke insentivet for produksjon av mat hos norske bønder, og vurdere
- 2921 nordiske avtaler for matsikkerhet i Skandinavia.
- 2922 • Ha et bedre samarbeid mellom politiet og forsvaret med tanke på mulige terroranslag mot Norge.

2923

2924 Et liberalt demokrati

2925 Et liberalt demokrati med folkestyre, sterke mindretallsrettigheter og rettsstat er den beste garantien for
 2926 et samfunn preget av likeverd, frihet og menneskerettigheter. Norge er et av verdens mest demokratiske
 2927 land, men en demokratisk kultur opprettholdes ikke av seg selv.

2928 Kristelig Folkeparti vil:

- 2929 • Legge til rette for et levende folkestyre.
- 2930 • Hegne om og beskytte yringsfriheten, trosfriheten, samvittighetsfriheten og personvernet.

- 2931
- Legge til rette for en åpen og opplyst offentlighet og samfunnsdebatt.

2932

2933 **Et levende folkestyre**

2934 Demokratiet står sterkt i Norge. Folkesuverenitetsideen, at all legitim statsmakt stammer fra folket selv,
2935 er et svært viktig prinsipp i det norske demokratiet. Et levende demokrati næres av folkelig deltakelse og
2936 nærhet til beslutningstakerne.

2937 Kristelig Folkeparti vil:

- 2938 • Sikre et velfungerende og grunnlovfestet lokaldemokrati, og flytte makt og beslutninger nærmere
2939 dem det gjelder.
- 2940 • Ta initiativ til å sette ned en makt- og demokratikommisjon i løpet av neste stortingsperiode.
- 2941 • Sikre en god balanse mellom partidemokrati og velgernes mulighet til å endre på valglistene.
- 2942 • Beholde valgene alternerende annethvert år slik som valgordningen er i dag. Stemmerettsalder
2943 følger myndighetsalder på 18 år.
- 2944 • Si nei til e-valg for å sikre frie valg.
- 2945 • Videreføre prinsippet om at samer i Norge rår over alle bevilgninger spesifikt til samiske formål.
- 2946 • Hegne om det konstitusjonelle monarkiet.

2947

2948 **Et liberalt demokrati**

2949 Et demokrati må være liberalt hvis det skal være fullt ut demokratisk. Det vil si at borgerne skal ha
2950 makten over staten, og at statens makt over borgerne skal være begrenset. Flertallet har alltid en
2951 tilbøyelighet til å undertrykke de som lever, mener, tenker og tror annerledes. I et liberalt demokrati er
2952 det ikke bare flertallets rettigheter som respekteres, men også rettighetene til mindretallet. En
2953 forutsetning for dette er at vi har rom for uenighet, og toleranse for ulike meninger. KrF er bekymret for
2954 fremveksten av høyreekstremisme, antisemittisme og radikal islam.

2955 Kristelig Folkeparti vil:

- 2956 • Hegne om ytringsfriheten, samvittighetsfriheten og trosfriheten som sentrale prinsipper i det
2957 liberale demokratiet.
- 2958 • Legge til grunn at meningsmangfold er en styrke. Offentlig støtte skal ikke brukes som et
2959 pressmiddel til å få organisasjoner, ideelle virksomheter og tros- og livssynssamfunn til å endre
2960 overbevisning.
- 2961 • Sikre arbeidstakere samvittighetsfrihet til å reservere seg mot arbeidsoppgaver som etter deres
2962 samvittighet setter dem i en situasjon der liv settes i fare.
- 2963 • Arbeide for stor grad av åpenhet om maktutøvelse, både i forvaltningen og det politiske systemet.
2964 Alle offentlige dokumenter skal være tilgjengelige med mindre det er særlige grunner til å unnta for
2965 innsyn.
- 2966 • Sikre at personopplysninger til norske borgere ikke misbrukes eller kommer på avveie, og arbeide
2967 for enkle muligheter for innsyn og kontroll over egne personopplysninger.
- 2968 • Arbeide for å styrke personvernet gjennom mer praktisk veiledning til private og offentlige
2969 virksomheter, næringsliv og forbrukere.
- 2970 • Legge til rette for at digitaliseringen i samfunnet skal styrke den enkeltes personvern, blant annet
2971 ved å gi enkle muligheter for innsyn og kontroll over egne personopplysninger.
- 2972 • At vurderinger av nye overvåkningsmetoder må tas av domstolene slik at man overholder lovens
2973 krav om personvern. Så langt det er mulig, skal tredjepart skjermes fra overvåking.

2974

2975 **En åpen samfunnsdebatt**

2976 En forutsetning for et levende demokrati er ytringsfrihet og en fri, åpen og opplyst samfunnsdebatt.
2977 Sosiale medier har endret samfunnsdebatten: Ordsiftet har blitt mer polarisert, og noen opplever
2978 belastninger med å delta i demokratiet. I sosiale medier oppstår det ekkokamre, og det har blitt
2979 vanskeligere å skille sannhet og fakta fra løgn og desinformasjon.

2980 Kristelig Folkeparti vil:

- 2981 • Sikre et mangfold av frie og uavhengige medier, blant annet ved å videreføre mediestøtten for å
- 2982 sikre en rik flora av både papiraviser og nettaviser som utgis både nasjonalt, regionalt og lokalt.
- 2983 • Beholde NRK som et ikke-kommersielt allmennkringkastingstilbud av høy kvalitet og sterk
- 2984 tilstedeværelse i hele landet. Styringen og finansieringen må være forutsigbar.
- 2985 • Arbeide for at mediestøtteordningene gir rom for innovasjon og nye aktører i medielandskapet.
- 2986 • Unnta all digital journalistikk fra merverdiavgift, og gjøre momsfrirket plattformnøytralt for
- 2987 redaktørstyrte medier.
- 2988 • Videreføre modellen med en kommersiell allmennkringkaster med hovedkontor og sentral
- 2989 nyhetsredaksjon utenfor Oslo.
- 2990 • At Norge er pådriver for et internasjonalt rammeverk som sikrer at globale teknologi- og
- 2991 medieaktører betaler skatter og avgifter i de landene de opererer i.
- 2992 • Sikre gode ordninger for sakprosa, dokumentarfilmer og arenaer for samfunnsdebatt.
- 2993 • Styrke skolens undervisning i demokrati og medborgerskap, og gi elevene kompetanse i kildekritikk
- 2994 og kritisk medieforståelse.
- 2995 • Sikre de akademiske institusjonenes og forskningsinstituttene uavhengighet.
- 2996 • At samfunnet stiller opp med god beskyttelse av alle personer som er truet på grunn av sine
- 2997 meninger og ytringer.

2998

2999

3000

3001

3002

3003

3004

3005